

**VERSLAG VAN HET 17^E CONGRES
VAN DE SOCIALISTISCHE PARTIJ**

24 APRIL 2010 IN DE CONVENTION FACTORY IN AMSTERDAM

VERSLAG VAN HET 17^E CONGRES VAN DE SOCIALISTISCHE PARTIJ

24 APRIL IN DE CONVENTION FACTORY IN AMSTERDAM

© SP, 2010

INHOUD

Kandidatenlijst Tweede Kamer - eerste Termijn	9
Kandidatenlijst Tweede Kamer - tweede Termijn	15
Kandidatenlijst Tweede Kamer - Stemming	17
Actuele Moties, Toelichting en Stemming	19
Intermezzo: Werkende Armen en Gouden Tomaat	21
Verkiezingingsprogramma - eerste Termijn	23
Verkiezingingsprogramma - tweede Termijn	41
Verkiezingsprogramma – stemming	47
Kandidatenlijst Tweede Kamer – uitslag	51
Toespraak lijsttrekker	53

OPENING

[De congresgangers worden bij aanvang verwelkomd met live muziek.]

Riet de Wit: Goedemorgen allemaal. Voor u speelde zojuist het SP-orkest. Prima muzikanten allemaal, die de SP in gaat zetten de komende periode bij campagnes, bij festiviteiten, bij acties. Alleen: het SP-orkest heeft één probleem. Het heeft nog geen naam. En wat is nou een orkest zonder naam? Helemaal niks, zo is het. Maar gelukkig hebben ze wel een idee voor een naam en het orkest vraagt nu aan ons om steun voor de bedachte naam. Dus, dames en heren, ik zou zeggen, grijp uw kans: want wanneer krijgt een congres nou de mogelijkheid om te stemmen over de naam van een orkest? Dus ik stel u voor om te gaan stemmen. Pak uw stemkaart, en als het om stemmen gaat, dan moeten we natuurlijk bij Bob Ruers zijn. Dus Bob, ik stel voor dat jij ervoor zorgt dat het SP-orkest ook echt een naam krijgt. Dames en heren, heeft u de stemkaart paraat?

Bob Ruers: Riet, dat wil ik graag doen. We maken er gelijk – voor de rest van de dag is dat gemakkelijk – een stemoefening van. Want u zult nog veel moeten stemmen vandaag. Dan hebben we dat alvast gehad. We gaan straks heel veel belangrijke besluiten nemen voor de komende jaren. Stemkaart bij de hand graag, dames en heren. Zo meteen wordt het voorstel voor de naam van het orkest hierachter ons op het scherm geprojecteerd en dan ga ik deze naam bij u in stemming brengen. Hier komt de naam. [op het scherm verschijnt: ‘Spic en Span’]
Goed, dat is het voorstel. En als u het met deze naam eens bent, dan wil ik nu uw stemkaart omhoog zien. Bent u het daarmee eens? En wie is het daar niet mee eens? Goedgekeurd.

Riet de Wit: Goed dames en heren, dan heet het orkest vanaf nu Spic en Span. En eerlijk gezegd, als huisvrouw denk ik dat het ook iets te maken heeft met de schoonmaakacties van de laatste periode. Dus we beschouwen het ook maar als een eerbetoon aan de schoonmakers die na heel lang strijd voeren, die strijd ook gewonnen hebben. Maar nou het orkest een echte naam heeft, zou ik toch willen vragen: jongens, kom er eens bij en laat je nog een keer horen want nou kan je ook de wereld in. Dames en heren, het SP-orkest Spic en Span!

[Spic en Span laat van zich horen]

Riet de Wit: Goedemorgen partijgenoten, dames en heren gasten, dames en heren van de media: ik heet u allemaal welkom op het zeventiende SP-congres. En na deze muzikale start heet ik u ook welkom in dit prachtige gebouw: de Amsterdam Convention Factory. Gebouwen uit de begintijd van de Industriële Revolutie en waar ooit in deze fabriek duizenden Stork-arbeiders hun brood verdienden. Je kan nog steeds zien, ruiken zelfs, dat hier vrijwel de gehele vorige eeuw een metaalfabriek gevestigd was. Mijn naam is Riet de Wit. Ik ben in het dagelijks leven wethouder in Heerlen en naast mij zit Bob Ruers uit Utrecht. Bob is in het dagelijks leven advocaat en is vooral gespecialiseerd in het bijstaan van asbestslachtoffers. Nog maar heel kort geleden, op 30 januari 2010, waren wij in Rotterdam bij elkaar voor ons zestiende congres. En op dat moment hadden wij natuurlijk nog geen enkel vermoeden dat wij in minder dan drie maanden tijd weer bij elkaar zouden moeten komen om nieuwe, belangrijke besluiten te nemen over de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen en over ons verkiezingsprogramma. En in deze tijd van demissionaire ministers en staatssecretarissen, van financiële en economische crisis, van energie- en klimaatcrisis, kortom in tijden van grote onzekerheden heeft het Partijbestuur ervoor gekozen om u in ieder geval de zekerheid te bieden van oude, vertrouwde congresvoorzitters. Bob en ik willen dat heel graag voor u zijn. Dames en heren, de laatste weken daalt er as en stof op ons neer. En dat hebben we ook gemerkt. Zo kon de jaarlijkse conferentie van Europese linkse partijen in Berlijn vorig weekeinde niet doorgaan. Onze vrienden in Europa hadden daar graag een video opgenomen om ons een goed succes en een geweldige campagne toe te wensen. Maar: geen conferentie en dus ook geen videoboodschap, dus hebben we moeten grijpen naar

een ouderwetse verklaring op papier. Maar niet minder hartelijk zijn de beste wensen aan ons van de fracties van verenigd links in het Europees Parlement en de Raad van Europa, alsmede van de voorzitters van de Duitse Linke, de Zweedse socialistische partij, de Noorse linkse socialistische partij, de Deense groene alliantie, de Deense socialistische partij, de arbeiderspartij AKEL van Cyprus en de linkse groene beweging uit IJsland.

Bij binnenkomst van deze mooie voormalige Storkfabriek bent u ontvangen met muziek en u hebt ongetwijfeld de muzikanten van het Spic en Span-orkest herkend in de hal. En dames en heren, heeft u al een herinneringsfoto laten maken, het bewijs dat u aanwezig bent geweest op ons zeventiende congres? Bob en ik ieder geval wel, en wat mij opvalt is dat Bob er op de herinneringsfoto van ieder congres weer jonger uitziet.

Hoe gaan we het doen vandaag? De ochtend staat in het teken van presentatie, discussie en stemming over de kandidatenlijst over de Tweede Kamerverkiezingen. Vanmiddag debatteren en stemmen we over het verkiezingsprogramma. Daarna zal het stembureau bekendmaken welke kandidaten en welke lijsttrekker u gekozen hebt om aan de slag te gaan met het programma van de SP. We eindigen de dag met een toespraak van de dan gekozen lijsttrekker van de SP. Dames en heren, er staan ons vandaag belangrijke dingen te doen. We gaan dan ook zo meteen aan de slag. Ik verzoek u dan ook om eraan mee te werken dat dit een goed en inspirerend congres wordt. U hebt allemaal de pagina met procedures in de congresmap zitten. Als u er nog niet naar gekeken heeft, dan doet u er goed aan om in ieder geval de spelregels nog even door te lezen. Dat is ook nodig, want wij gaan u daar strikt aan houden. U moet zich houden aan spreektijden, u spreekt vanaf het podium; zaalinterrupties zijn dus niet mogelijk. Zoals u in de toelichting op de procedure kunt lezen, kunnen indieners van wijzigingsvoorstellen en moties die terugtrekken tot het moment waarop ze in stemming worden gebracht. En mocht dat het geval zijn, dan kunt u dit melden bij Lian Veenstra en Marga Berendse. Lian Veenstra en Marga Berendse, kunnen jullie je even laten zien? Dat zijn degenen bij wie u straks nog terecht kunt voor wijzigingsvoorstellen en moties. Bob en ik zullen ieder geval ervoor zorgen dat vandaag iedereen zich aan de spelregels houdt. En ten slotte nog enkele huishoudelijke mededelingen: er geldt in dit gebouw een rookverbod. Roken mag alleen maar buiten. En wij verzoeken u om in ieder geval alle mobiele telefoons of andere stoorzenders nu uit te zetten, voor zover u dat nog niet gedaan heeft. Dan is er nog een laatste mededeling. Dit congres is de hele dag live te volgen via het internet. Houdt u daar rekening mee dat er ook de hele dag opnamen worden gemaakt. Bob, dan is het woord aan jou.

Bob Ruers: Dank je wel, Riet. We beginnen nu met het eerste belangrijke onderwerp van vandaag: het kiezen van de kandidaten voor de Tweede Kamer. Over de voordracht van het Partijbestuur gaan we vandaag in twee ronden debatteren. De deelnemers aan het debat, dat heeft u al gehoord, spreken vanaf het podium. En om zo snel en efficiënt mogelijk te kunnen werken, hebben we twee spreekstoelen, links en rechts op dit podium staan, zoals u ziet. Als ik zo meteen de namen oplees van degenen die zich als spreker hebben aangemeld, zal ik meteen zeggen of de betreffende spreker moet kiezen voor het spreekgestoelte links of rechts, zodat het snel doorwerkt, daar moet u dus goed op letten. En als ik over links of rechts spreek, dan spreek ik vanuit uw positie, dus vanuit de zaal gezien – van hieruit is het andersom natuurlijk. Ik wijs er alleen op dat degenen die zich hebben aangemeld vooraf, dat die gebruik kunnen maken op hun recht om te spreken in de tweede termijn. Voor zover daar behoefte aan is. Wie dus in de eerste termijn gesproken heeft, kan ook in de tweede termijn spreken. En dan de spreektijd: als gebruikelijk eerste termijn twee minuten, tweede termijn een minuut. En om die spreektijden strak in de hand te houden maken we weer gebruik van het hier voor geplaatste stoplicht. Gaat tijdens het spreken het oranje lampje branden, dan is uw spreektijd bijna afgelopen: tijd om af te ronden dus. Brandt het rode lampje, dan is de spreektijd echt helemaal voorbij. En als u dan niet stopt, dan stoppen wij u. Inderdaad. En dat gaat ook gebeuren. Aan het begin van het debat zo dadelijk zal ik de sprekers uitnodigen om naar voren te komen.

Riet de Wit: Dames en heren, zo meteen krijgt u een korte presentatie van de 50 kandidaten die voorgesteld zijn door het Partijbestuur op de lijst van de Tweede Kamerverkiezingen. Maar eerst zal Jan Marijnissen, voorzitter van de SP, de kandidatenlijst kort toelichten. Sprekers vanuit de afdelingen die zich aangemeld hebben, die krijgen dadelijk de gelegenheid te reageren op de voordracht van het Partijbestuur. Maar eerst is het woord aan Jan Marijnissen.

KANDIDATENLIJST TWEDE KAMER - EERSTE TERMIJN

Jan Marijnissen: Goedemorgen partijgenoten. Zoals te doen gebruikelijk heeft het Partijbestuur om een kandidatenlijst te maken een speciale commissie in het leven geroepen. En die commissie bestond deze keer uit Jan de Wit, Hans van Heijningen, Renske Leijten, Marianne Langkamp, Rosita van Gijlswijk en ondergetekende. Wij hadden voor de lijst, het formeren daarvan, zeer korte tijd. Die werd aan de ene kant begrensd door de val van het kabinet en de aankondiging van de verkiezingen, en anderzijds natuurlijk de democratische procedure die we in de partij nu eenmaal kennen. Dus in vrij korte tijd, met een minimum aantal vergaderingen moesten wij met een voorstel komen. De drie bronnen waar wij uit geput hebben waren: de Kamerleden. De zittende Kamerleden hebben wij de vraag voorgelegd: wil en kun je door. De tweede categorie was de categorie van mensen die zich zelf hebben aangemeld als potentieel Kamerlid en een derde categorie is de categorie van mensen die wij zelf, dat wil zeggen het Partijbestuur, in de partij hebben gezien hebben waarvan wij denken: dat zou goed zijn wanneer die eens in de Tweede Kamer zou komen. Omdat we nu vijftig zetels hebben, hebben we volgens de kieswet recht op vijftig kandidaten, een kandidatenlijst met vijftig namen. Meer zelfs, indien we zouden willen, maar wij dachten dat vijftig ambitieus genoeg was. Overigens, voor zover u het nog niet weet, wij zijn de derde partij van het land dus dat betekent ook dat wij lijst 3 hebben bij deze verkiezingen. Da's toch aardig. De commissie heeft ervoor gekozen om één nationale lijst tot stand te brengen. We hebben in het verleden wel eens gewerkt met een nationale lijst die dan werd aangevuld per kieskring met regionale kandidaten, maar we hebben gemerkt a) dat dat heel veel bureaucratie oplevert en heel veel kans op fouten en b) dat het heel weinig meerwaarde oplevert in de zin van meer stemmen. Natuurlijk hebben wij als commissie gezorgd voor een lijst die regionale spreiding kent, zodat elke provincie wel iemand kan vinden op de lijst die uit die provincie komt. Want we zijn immers een nationale, landelijke partij. Maar de regionale spreiding is van ondergeschikte betekenis geweest bij de uiteindelijke bepaling van wie komt op de lijst en in welke volgorde. Er zijn drie zaken die bij de selectie een centrale rol hebben gespeeld. Dat is de ervaring van de persoon, de kennis van zaken en de bewezen kwaliteiten. Die drie zaken hebben voor ons centraal gestaan. En we denken dat we erin geslaagd zijn een lijst te maken met kandidaten die aan de genoemde kwalificaties voldoen. Bovendien een lijst die grote diversiteit laat zien. Wij zijn daar in ieder geval trots op, zij het dat we moeiteloos vijfhonderd kandidaten hadden kunnen selecteren. Maar zoals gezegd, vijftig vonden wij al ambitieus genoeg. Buiten enkele aanpassingen heeft het Partijbestuur het advies van de commissie overgenomen. Deze lijst wordt dus voorgesteld door zowel de kandidatencommissie als het Partijbestuur. Beste partijgenoten, tot slot nog een persoonlijk woordje. Ik sta voor het eerst niet op de lijst. Ik heb dit werk zestien jaar met liefde en plezier gedaan. Want, ik verzeker u, er bestaat niks mooiers dan iets voor de samenleving te kunnen doen en iets voor mensen te kunnen betekenen. Ik ben erg dankbaar voor het vertrouwen dat jullie en de mensen buiten deze zaal mij gaven. Het is nu aan een nieuwe generatie. Jullie gaan nu kijken naar de kandidaten die op de lijst staan en, oh ja, we beschouwen de eerste twintig als verkiesbaar.

[In een filmpje komen alle kandidaten langs; beoogd lijsttrekker Emile Roemer sluit het filmpje af: 'U heeft een prachtige lijst SP-kandidaten langs zien komen; allemaal mensen die staan te popelen om in deze bankjes te gaan zitten. Om het geluid van de SP'er, van de mensen op straat, hier te laten horen. Een hele mooie lijst waar ik heel erg trots op ben. En waar ik helemaal trots op ben, is dat ik deze lijst wellicht met uw steun mag gaan aanvoeren.']

Bob Ruers: Dames en heren, dit zijn dus de voorgestelde kandidaten. Dan gaan we nu daarover discussiëren. De sprekers die zich hebben aangemeld voor het debat over de kandidatenlijst nodig ik uit om zich te melden bij Marga Berendse en Lian Veenstra. Zij zorgen er vandaag voor dat de sprekers snel achter elkaar van start kunnen gaan. Ik noem eerst de eerste twaalf mensen op, en ik zal erbij zeggen links of rechts: dan weten ze waar ze zich kunnen melden. Yolanda Claessens uit Heerlen aan de linkerkant, Alexander

Vervoort uit Venlo rechts, Veerle Slegers uit Tilburg links, Sandra Beckerman uit Groningen rechts, Ineke Palm uit Rotterdam links, Petra Beeren uit Roermond rechts, Ronald Hiltemann uit Haarlem links, Willem Bouman Doesburg rechts, Jurgen van der Sloot Capelle aan den IJssel links, Arie Stuivenberg Almere rechts, Maïta van der Mark uit Diemen links, en nummer twaalf Ria Crützen uit Boxmeer rechts.

Yolanda Claessens: Goedemorgen partijgenoten. Aan mij de eer om het spits af te bijten. Ik wil eerst even verwijzen naar twee mensen die niet meer op de kandidatenlijst staan, Jan Marijnissen en Agnes Kant. Natuurlijk betreuren we het dat ze willen stoppen, maar we respecteren hun beslissing ook hierin. En gelukkig blijft Jan als voorzitter betrokken bij de partij en misschien zal Agnes binnenkort ook weer een prominente rol in de partij gaan vervullen. Emile Roemer verdient alle lof voor het feit dat hij het aandurft om binnen zo een korte tijd het stokje over te nemen. Het is geen gemakkelijke, maar ook zeker geen onmogelijke opgave om op 9 juni een goed resultaat te halen en hij verdient daarbij alle steun. Op de huidige lijst staan ervaren mensen en ook jongeren die al een tijdje meegelopen hebben in de Tweede Kamer de laatste jaren. We hebben alle vertrouwen in de kandidatencommissie wat betreft de samenstelling en de balans die is gezocht en wensen iedereen die gekozen wordt alvast heel veel succes. Want hoeveel zetels we ook halen 9 juni, het wordt een stevige klus.

Alexander Vervoort: Goedemorgen kameraden. De afdeling Venlo en een aantal andere afdelingen hebben een tweetal moties ingediend: daarvoor wil ik graag aandacht vragen. De eerste motie is de motie over de lijstduwers. Onze kieslijst telt op dit moment vijftig kandidaten. Daar zijn we erg blij mee, vijftig heel goede kandidaten. Het jammere alleen is dat het ontbreekt aan echte lijstduwers. Waar we vier jaar geleden in 2006 nog een hele mooie lijstduwer hadden, namelijk de dominee, ontbreekt het nu aan serieuze lijstduwers. Een lijstduwer is een politiek zwaargewicht, die erbij gehaald is om de lijst met zijn naam en faam kracht bij te zetten. Een soort eretitel. Op dit moment ontbreekt het aan een echte serieuze lijstduwer op onze lijst. Dat is ontzettend jammer: we hadden graag gezien dat de zittende, maar vertrekkende Kamerleden die plaats hadden ingenomen. Ook richting onze kiezers, om te laten zien: hier staan we nog steeds voor, dit is de SP, met deze mensen gaan wij de verkiezingen in. Dat geeft een heel belangrijk signaal af richting de kiezers. We hebben gisteren als afdeling Venlo gebuurt, en we kregen die vraag regelmatig: hoe zit het toch met Jan, hoe zit het met Agnes. Dan moeten we steeds uitleggen hoe dat precies in elkaar zit. Het is ontzettend jammer dat deze mensen niet op de lijst staan. In het vervolg wil ik graag dat de zittende maar vertrekkende Kamerleden als lijstduwer op de lijst staan. Daarom vraag ik jullie aandacht voor die motie. Die is mede ondertekend door de afdelingen Venlo, Kerkrade, Maastricht, Roermond, Valkenburg aan de Geul, Leudal en Nederweert. Daarnaast hebben we nog een motie over de regiolijs. Jan Marijnissen gaf het al aan: het geeft een heel gedoe om een kieslijst samen te stellen met een regiovertegenwoordiging. Maar onze mening, als ik vooral kijk naar de provincie Limburg, dan zijn er drie kandidaten die op de lijst staan vanuit de provincie Limburg en die komen alledrie uit Heerlen. Als je het hebt over regionale spreiding, dan is het natuurlijk heel erg jammer dat daarin niet is meegenomen Noord- en Midden-Limburg, waar dat in 2006 wel het geval was. Met deze motie, de motie regiolijs, vraag ik aandacht, ondersteund door Venlo, Kerkrade, Roermond, Valkenburg aan de Geul, Maastricht en Nederweert, om in het vervolg meer rekening te houden met regionale spreiding door het opnieuw invoeren van een regiolijs.

Veerle Slegers: Goedemorgen. Veerle Slegers van de afdeling Tilburg. Ik wil een kort pleidooi houden voor het volgende. De samenstelling van de kandidatenlijst. Die is nu op de oude vertrouwde manier gebeurd. Goede kandidatenlijst, maar er staan nogal wat oude bekenden op, die hun loyaliteit, hun ervaring en hun capaciteiten allemaal dik hebben bewezen. Toch wil ik namens de afdeling Tilburg erop wijzen dat er in de afdelingen die wat minder in de picture staan van het Haagse en het Rotterdamse binnen de partij, dat daar ook hele goede potentiële kandidaten zijn. Ik wil daarom namens de afdeling Tilburg toekomstige kandidatencommissies oproepen om ook eens te overleggen met alle afdelingsvoorzitters, met name met de grotere afdelingen, maar misschien wel met allemaal. Met alle afdelingen. En daarnaast ook aan toekomstige kandidatencommissies om ook eens te praten met natuurlijk het scholings-team, waar ik geen deel meer van uitmaak, en waardoor ik nu vrijuit kan zeggen dat daar heel veel kennis zit; het scholings-team kent de partij van haver tot gort en kan heel veel goede suggesties doen. Het zou heel fijn zijn als die kandidatencommissies ook in het vervolg rekening zouden houden met die suggesties. Met andere woorden: goede kandidatenlijst, maar er zijn nog heel veel goede SP'ers in den lande, buiten het directe blikveld van de huidige kandidatencommissie. Dus in het vervolg graag ook daar wat aandacht voor.

Bob Ruers: Sandra Beckerman heeft bij nader inzien afgezien van de mogelijkheid om te spreken en ik geef het woord aan Ineke Palm.

Ineke Palm: Dank u wel. Kameraden, we willen graag een partij zijn voor alle mensen die streven naar een socialistische maatschappij. Het zou mooi zijn als we dat ook in onze lijst kunnen zien. Vier jaar geleden

constateerde de partijsecretaris dat onze lijst niet perfect was; meer mannen dan vrouwen, en allochtonen ondervertegenwoordigd. De lijst ziet er nu iets beter uit, mede door inbreng van enkele afdelingen. Onze voorstellen zijn overgenomen, en terecht: het gaat om goede SP'ers die zich volop hebben bewezen. We roepen jullie ook op om het voorstel van Capelle te steunen. Ze hebben een prima kandidaat die zich de afgelopen jaren enorm heeft ingezet om de SP te versterken. Dan de top van de lijst. Eén vrouw in de top-vijf is wel weinig. Hebben we dan geen goede vrouwen? Zeker wel. We missen Krista. We respecteren haar besluit, maar hopen wel dat ze heel snel terugkomt. We hadden ook graag Sadet op drie gezien. Sadet is een topvrouw en het boegbeeld in de strijd van de schoonmakers. Zo'n voorstel zou betekenen dat wij, en zij, het zouden moeten opnemen tegen een gevestigde kandidaat op de lijst. Omdat dat deze dan naar zeven zou gaan. Dat maakt het gecompliceerd en lastig voor de tegenkandidaat en de afdelingen, hebben we gemerkt. We hebben even overwogen vijf amendementen in te dienen om zo een doorschuifstelsel te creëren, maar wilden jullie dat ook niet aandoen. We hebben alle vertrouwen in onze kandidaten en willen tegen niemand een motie van wantrouwen indienen. Het probleem zit volgens ons in de procedure. De vraag is of dat in de toekomst beter kan. En Veerle had daar al voorstellen voor. Vandaar onze motie 3 met Haarlem. Nog belangrijker is actie om de ondervertegenwoordiging van allochtonen en misschien ook wel van actieve vrouwen, moet ik helaas zeggen, binnen onze partij op te lossen.

Petra Beeren: Goedemorgen mensen. Onze voorzitter Joop Caris heeft zich ook kandidaat gesteld, onverkiesbaar. Hij heeft veel ervaring in een managementfunctie. Hij heeft zijn kandidatuur gehandhaafd. Zijn vraag om uitbreiding van de lijst – Alexander Vervoort heeft het er al over gehad – naar 65 of 67 dat was ook niet mogelijk. Toen bleef alleen over: welke persoon moeten we uitkiezen? We hebben gekozen voor wisseling met kandidaat nummer dertig. En we vragen jullie ons te steunen.

Ronald Hiltemann: Ronald Hiltemann, afdeling Haarlem. Het moment kon niet beter gekozen zijn, achter de vorige spreekster. Want ik wilde een pleidooi om Hilde gewoon op dertig te laten staan. Hilde is oprichter van de afdeling Haarlem, heeft acht jaar in de gemeenteraad gezeten, vier jaar wethouder op echte SP-punten, en heeft daar vreselijk veel goed werk gedaan. Helaas bij de laatste verkiezingen zijn we uit de coalitie gevallen. Ze is nu weer gewoon onze fractievoorzitter en gewoon een uitstekend mens om op dertig te blijven staan. En wat de lijst betreft kan Haarlem zich er helemaal in vinden. We zijn blij dat Emile ook bereid is om die eventueel te gaan trekken als wij dat met zijn allen goed vinden. Wij vinden het in ieder geval goed. Verder ziet de lijst er heel erg doorwrocht uit, maar wij hebben wel een probleempje ermee. En daar heeft Ineke het net al over gehad. Het zou een afspiegeling moeten zijn van de maatschappij en dat vinden wij er niet in terug. De diversiteit van de lijst is wat ons betreft niet voldoende. Vandaar dat wij samen met een aantal andere afdelingen de motie hebben ingediend om nog eens te kijken naar de procedure van kandidaatstelling, te evalueren en aanbevelingen naar de Partijraad daarover te doen. Wij vragen u die motie te steunen.

Bob Ruers: Willem Bouman ziet ook af van de mogelijkheid om te spreken, ik kom dan bij Jurgen van der Sloot.

Jurgen van der Sloot: Goedemorgen partijgenoten, ik ben Jurgen van der Sloot, voorzitter van de afdeling Capelle. Onze afdeling heeft Jay Pahladsingh voorgedragen als kandidaat. De afdeling heeft dat gevraagd omdat wij het belangrijk vinden dat de lijst een afspiegeling is van de maatschappij. Jay is helaas niet door de kandidatencommissie op de lijst geplaatst en daarom vragen wij nu het congres om dit alsnog te doen. Jay is in 2007 lid geworden van de SP en vrijwel direct actief voor toen nog de werkgroep Capelle. Inmiddels is hij sinds 2008 bestuurslid. Hij zet zich in op allerlei terreinen voor de afdeling, ook voor de gemeenteraadsverkiezingen was hij volop actief. En dat verschilt van huis aan huis gaan om mensen te overtuigen, tot het in elkaar knutselen van lantaarnpaalborden. Ook voor de komende Kamerverkiezingen zal hij zich weer volop inzetten. Jay is werkzaam geweest in de GGZ, verslavingszorg, en momenteel werkzaam als gezins- en relatietherapeut. Daarnaast is hij bestuurslid van Ipse gehandicaptenzorg, en hij is programmamaker voor twee radiostations: radio Amigo en radio Sunrise. Dat zijn radiostations die veel beluisterd worden door Surinaamse en Hindoestaanse mensen. En Jay heeft daar ook een heel groot netwerk. Wij zijn ervan overtuigd dat de kandidatuur van Jay voor veel mensen het laatste zetje kan zijn voor veel mensen om onze partij te omarmen de volgende verkiezingen. We hebben Jay voorgedragen voor plaats veertig, in plaats van Frans Mulckhuijse. Een mooi rond getal, en niet direct verkiesbaar. Daarmee wisselen we ook een man voor een man. Daarnaast staan er ons inziens voldoende kandidaten uit de regio Amsterdam. Almere is daar toch een beetje een buitenwijk van. Samenvattend zijn er drie redenen om Jay op de lijst te zetten. De lijst krijgt meer kleur en wordt een betere afspiegeling van de maatschappij, wellicht kan hij voor meer stemmen zorgen, en als laatste: de kandidatuur van Jay kan een groep mensen die traditiegetrouw op een andere partij stemmen het laatste zetje geven om nu voor de SP te kiezen.

Arie Stuivenberg: Partijgenoten, als regiovertegenwoordiger van Flevoland, jullie weten wel, de provincie van het nieuwe land, pioniers, rust en ruimte, maar ook van natuurontwikkeling, watermanagement, lucht- en ruimtevaart en geomatica, breng ik graag onze kandidaat onder de aandacht: Frans Mulckhuijse. Frans is een geboren Limburger, maar in hart en nieren Flevolander en SP'er. De laatste vijf jaar als afdelingsvoorzitter werkzaam geweest. Daarnaast voor de tweede keer onze fractievoorzitter in Almere. Kennis op het gebied van natuurontwikkeling en watermanagement; dat breng ik graag onder jullie aandacht. En het kan toch niet zo zijn dat de snelst groeiende provincie van Nederland niet op onze kandidatenlijst is vertegenwoordigd. Ik breng het nogmaals onder jullie aandacht. Dankjewel.

Maïta van der Mark: Goedemorgen allemaal, mijn naam is Maïta van der Mark van SP-Diemen. Ik sluit me aan bij wat eerder Ineke Palm van de afdeling Rotterdam heeft gezegd: het gaat om de vertegenwoordiging van vrouwen op onze kieslijst en met name de top tien, de top twintig en de top drie. Jan Marijnissen gaf aan: we zijn de derde partij in Nederland. Wij staan ook op lijst nummer drie bij de komende verkiezingen. Het lijkt alsof het ook doorgetrokken is in de samenstelling van onze kieslijst, onze kandidaten. Iets minder dan eenderde van onze kandidaten in de top tien en de top twintig is vrouw. Ik ga zo de straat op, ik ga campagnevoeren; ik voel me persoonlijk heel ongemakkelijk dat we geen vrouw in de top drie hebben. Ik ben blij dat we hier staan, een congres waarin we allen kunnen discussiëren, openlijk. Laat ik dat vooropstellen. Ik twijfel er ook niet aan dat de kiescommissie onder grote druk heeft gestaan om snel een goede lijst samen te stellen. Daar twijfel ik geen seconde aan. Zij hebben het voorgelegd aan het congres, ter discussie, en dat doen wij hier. Wij hebben het argument gehoord als afdeling: twijfelen jullie aan onze kwaliteit? Daar twijfelen wij absoluut niet aan. Maar als je een voorstel wil indienen in het congres, laat het hier dan ook besproken worden. Dien het anders niet in. Kortom, we gaan terug: eenderde van de lijst is vrouw. Onze afdeling heeft voorgesteld om Sadet op nummer drie te zetten. Dit op basis van haar bewezen kwaliteiten. Zij heeft namelijk vorige verkiezingen zoveel stemmen gehaald dat ze inderdaad derde wás. Wij denken: had haar meteen op nummer drie gezet deze komende verkiezingen. Het laatste wat ik wil zeggen: we zijn een progressieve partij, met mensen die voor verandering gaan. Daar strijden we iedere dag voor en we doen ons uiterste best. Maar ook de SP is blijkbaar niets menselijks vreemd. Ik denk dat het glazen dak, het glazen plafond, ook binnen onze eigen partij actief is. En ik zou graag willen, en daarbij steun ik ook de vorige sprekers, dat bij de volgende verkiezingen er nog extra aan gewerkt wordt dat we dit gaan doorbreken.

Ria Crützen: Hallo allemaal, Ria Crützen, afdeling Boxmeer. Waar zou ik nu als voorzitter van de afdeling Boxmeer iets over kunnen en willen zeggen, als het over de kandidatenlijst gaat? Een lijst, waar bovenaan de naam prijkt van Emile Roemer, afkomstig, jawel, uit Boxmeer. Meestal heb je recht van spreken over een onderwerp als je ervaringsdeskundige bent. Welnu, als we in Boxmeer ergens ervaringsdeskundig in zijn, in de afdeling, dan is het wel in het contact met Emile. Natuurlijk kan Emile heel goed zichzelf voor het voetlicht brengen. Maar hij staat voor een enorme klus: de mensen in Nederland duidelijk maken dat het mogelijk is te bezuinigen zonder daarbij de menselijke waardigheid, de gelijkwaardigheid en de solidariteit uit het oog te verliezen. Kortom: te gaan voor een beter Nederland voor minder geld. En dan is het zaak dat onze leidsman zich optimaal gesteund weet. En daarom sta ik hier. Om jullie te laten weten dat hij die steun dubbel en dik waard is, en verdient. En wij kunnen het weten. Onder zijn bezielende leiding en grote tomeloze werklust heeft hij de SP in Boxmeer tot de grootste weten te maken. Nu landelijk nog!

Riet de Wit:

Ik dank alle sprekers voor hun bijdrage. En voor de beantwoording zorgen Jan Marijnissen, Rosita van Gijlswijk en Marianne Langkamp.

Marianne Langkamp:

Beste mensen, aan mij de eer om als eerste namens de kandidatencommissie de opmerkingen in de eerste termijn te beantwoorden. Dank allemaal, bijvoorbeeld ook Yolanda Claessens voor je positieve bijdrage en de steun die je bij voorbaat uitsprekt aan het voorstel zoals de kandidatencommissie dat eerst aan het Partijbestuur heeft voorgelegd en vandaag namens het Partijbestuur aan jullie voorlegt. Ik ga het eerste deel van de beantwoording doen en daarna geef ik het woord aan Rosita van Gijlswijk, die met name in zal gaan op de kwestie van de lijstduwer en de regiolijs. Ik wil vooral van de gelegenheid gebruik maken om in te gaan op diversiteit en de afspiegeling van de maatschappij. Met name Veerle Slegers, maar ook Ineke Palm en Maïta van der Mark besteedden daar net aandacht aan. En Veerle: natuurlijk is er overlegd met het scholingsteam, natuurlijk is er overlegd met het Partijbestuur. En alle mensen die zicht hebben op de gigantische kwaliteiten die er rondlopen in onze partij; natuurlijk zijn die mensen zo veel mogelijk geraadpleegd door de kandidatencommissie toen zij bezig waren met hun klus om die lijst, om daar een voorstel voor te doen. En we hebben natuurlijk sinds een aantal jaren onze groepen van dertig. Dat zijn klasjes van – de titel zegt het al – dertig mensen. Ieder jaar begint er weer een of twee nieuwe, er zijn grote

aantallen mensen afgestudeerd, het is een tweejarige opleiding. En we hebben mede daardoor ontzettend veel goede mensen binnen onze partij. En heel veel van die goede mensen vinden jullie ook terug op de die lijst met vijftig namen. Wat betreft motie nummer drie: eigenlijk is die motie een beetje overbodig. Want natuurlijk doen wij dat, altijd al. Maar tegelijkertijd geeft het Partijbestuur toch het advies om deze motie over te nemen, want wij zijn natuurlijk ook de beroerdste niet. Evalueren, terugkijken hoe het gegaan is, is natuurlijk altijd goed. Dus vandaar dat wij zeggen: laten we dat vooral wel weer doen om iedere keer weer te leren van de vorige keer. En dan diversiteit, met name het aantal vrouwen op de lijst. Het is gezegd: circa eenderde – ik heb net nog even zitten tellen: achttien van de vijftig namen op de lijst, dat zijn namen van vrouwen. En dat zijn topvrouwen, mag ik wel zeggen. En daar zou ik eigenlijk, voor deze vrouwen, nu wel applaus willen hebben; het zijn gewoon kanjers, stuk voor stuk. [applaus]

Ik noem even de bovenste vrouwen: op nummer vier Renske Leijten, op nummer zeven Sadet Karabulut, op nummer tien Sharon Gesthuizen, op twaalf Manja Smits en ga zo maar door. Het zijn stuk voor stuk topvrouwen. En nou wordt het spannend, want: zouden jullie met onze lijst net zo ver willen gaan als de Partij van de Arbeid dat doet? Die hebben een lijst: man-vrouw-man-vrouw-man-vrouw. Kortom, dan sta jij op een plek op de lijst omdat je vrouw bent. Of omdat je van allochtone afkomst bent. En dat mensen, dat zou ik niet hier voor mijn rekening willen nemen, dat wij op zo'n manier doorslaan – want ik noem dat doorslaan in positieve discriminatie. Want dan betekent dat dat er niet alleen wordt gekeken naar jouw kwaliteiten en jouw capaciteiten maar vooral naar het feit of jij vrouw bent en / of allochtoon bent. En dat dat dus zwaarder kan wegen dan die kwaliteit en capaciteit, en dat is toch niet zoals wij als partij, als SP met mensen omgaan, hoe wij naar elkaar kijken? Tot slot, de vrouwen op de lijst hebben ons en ook jullie laten weten dat ze heel blij zijn met de plek op de lijst die wij ze hebben toebedeeld. Dat geldt voor Renske, dat geldt voor Sadet. Laten wij vooral wijs besluiten straks en recht doen aan hoe wij met mensen omgaan en niet eerst kijken naar: is iemand vrouw of is iemand allochtoon, en het uitgangspunt blijven hanteren: de beste man of vrouw op de beste plek. Dank jullie wel.

Rosita van Gijlswijk: Goedemorgen allemaal. Aan mij de taak om te reageren op de inbreng van onder andere de afdeling Venlo en andere Limburgse afdelingen en de opmerkingen van Ineke Palm uit Rotterdam over de procedure. Laat ik daar maar eens mee beginnen. Als kandidaten zich eerder gemeld hebben en hun kandidatuur handhaven, zullen zij zich moeten kandideren voor een plek op de lijst, een plaats. Dat geldt ook, Ineke, als je kandidaten wilt wisselen. Waarom hebben wij als partij voor deze procedure gekozen? Wij vinden dat het samenstellen van de kandidatenlijst geen tombola is. Geen loterij, waarbij je elke keer voor één plek stemt. Nee, wij vinden het samenstellen van een kandidatenlijst een zeer serieuze zaak. Meerdere malen hebben we op de Partijraad dit punt aan de orde gehad. Van het Partijbestuur mag overal over gediscussieerd worden, ook de komende Partijraad, maar volgens mij is het gevoel in de partij dat we van die lijst geen tombola moeten maken. Er zijn afdelingen in Limburg die heel graag willen werken met regiolijsen. Jan Marijnissen heeft in de inleiding al aangegeven waarom wij daar dit keer niet voor gekozen hebben. Korte voorbereidingstijd, levert enorm veel bureaucratie op, en we hebben nu gezegd: dat is van ondergeschikt belang. Maar dat wil niet zeggen dat er geen regiokandidaten op onze lijst staan. Dat wil niet zeggen dat de mensen die op onze lijst staan niet bekend zijn in hun regio of in hun plaats. Op onze lijst staan namelijk tussen plek vijftig en twintig dertig mensen die dag in dag uit zich inzetten voor een menselijker Nederland in hun plaats. Ik heb veel fractievoorzitters op de lijst zien staan. Sterker nog, er staan wethouders op, er staan raadsleden op, er staan Statenleden op. Stuk voor stuk zijn dat onze lokale en regionale ambassadeurs. Het punt van een aantal afdelingen uit Limburg dat vertrekkende Kamerleden op de lijst zouden moeten staan vanwege hun werk, hun inzet, hun uitstraling en hun bekendheid. Ik ken een heleboel mensen in de partij, die altijd van de partij zijn, nooit te beroerd zijn een bijdrage te leveren, wat er ook maar van hun gevraagd wordt. En de komende maanden zijn wij allemaal, en duizenden andere SP'ers, in touw om de kiezer te overtuigen dat een stem op de SP de enige garantie is Nederland socialer te maken. Zijn die mensen in hun wijk of buurt bekend? Leggen deze mensen een grote inzet aan de dag? Ik dacht het wel. Een plek op de lijst is geen beloning voor bewezen diensten, net zomin dat als je naam niet op de kandidatenlijst staat, dat degradatie zou betekenen. Dan de lijstduwer. Dames en heren, onze jongste kandidaat is Lies van Aelst. Zij wordt door ons voorgesteld als lijstduwer. Een serieuze meid. En ze is ook nog echt ook. Dus we voldoen aan de wens van Venlo en andere afdelingen. Op haar 22e heeft ze al een enorme staat van dienst in onze partij. Op haar 18e werd ze gekozen als jongste statenlid ooit in Nederland. En als actief ROOD- en SP-lid altijd actief in Gorinchem. In haar woonplaats staat ze dan ook bekend als een voorvechtster van een goed jongerenbeleid en een warm pleitbezorger voor goede zorg voor ouderen in de stad. Nou als je het ons vraagt, de kandidatencommissie: een echte lijstduwer. Ik denk dat ik daarmee de reactie op Venlo goed verwoord heb.

KANDIDATENLIJST TWEDE KAMER - TWEDE TERMIJN

Bob Ruers:

Prima, dank u wel. Ik dank de sprekers voor hun inbreng en de commissie voor de reactie. Dan gaan we kijken of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Zijn er sprekers die hebben gesproken in de eerste termijn, die nog willen spreken? Ja? Dan zou ik zeggen laten we aan die kant beginnen. Ik weet niet wie het is, maar dat zie ik zo wel. Ah dat is Ineke, prima. En dan de volgende daar opstellen, als er nog kandidaten zijn. Ga je gang, je hebt één minuut.

Ineke Palm: Een spannend verhaal van Marianne, maar er is niemand van ons die beweert dat wij willen selecteren op mannen of vrouwen. Dus ik vind het een beetje flauw om dat zo door te trekken. We zeggen alleen: we kunnen daar best een beetje moeite voor doen. En de afdelingen Haarlem, Rotterdam en Capelle hebben dat gedaan en ik zou graag de inspanning van Capelle gewaardeerd zien. Het tweede punt is dat we ook – en daar heb ik ook op gewezen – veel meer moeten investeren in onze allochtone achterban, actief moeten benaderen. Die oproep is vier jaar terug hier in Amsterdam gedaan en die moeten we nu opnieuw doen. En ten slotte wat betreft motie 3: ik ben blij dat die overgenomen wordt, ik hoop dat u daar ook op stemt, en ik hoop ook dat bij de evaluatie de afdelingen worden betrokken en ook gekeken wordt naar andere procedures, zoals bijvoorbeeld in Rotterdam gebruikt worden en wellicht in andere steden, waar we gewoon doorschuiven en waar helemaal geen sprake is van tombola's en het altijd prima gaat.

Alexander Vervoort: Goedemorgen nogmaals, Alexander Vervoort van de afdeling Venlo. Een reactie op Rosita van Gijlswijk, de regiolijs. Laat ik vooropstellen: toen wij de kandidatenlijst zagen, waren wij niet erg gelukkig met de manier waarop die is samengesteld geworden. Maar goed, het zij zo; we hebben een mooie lijst samengesteld alsnog en daar zijn we erg blij mee en die willen we ook handhaven. Maar daar gaat het niet om. Het gaat niet om de huidige lijst, het gaat om elke volgende lijst. Daarmee heb ik aangehaald wat er in 2006 was met die regiolijs. Geen tombola van de lijst maken: daar kunnen wij achter staan, dat maakt het alleen maar lastig voor opvolgingsplekken. De korte voorbereidingstijd, ook dat nemen we allemaal in acht, maar het gaat toch vooral om elke volgende lijst. Laten we dat even in acht houden. Dat beoogt deze motie ook. En daarmee ruimte geven aan meer regionale spreiding, en duidelijke kandidaten daarvoor; het mag bekend zijn, lokale mensen stemmen op voor hun bekende lokale mensen. Als ik het heb over de lijstduwer, ook daarvoor geldt dat het over elke volgende verkiezingen gaat. Dat signaal wil deze motie afgeven. Het gaat er dus niet over om hoe het er nu allemaal uitziet, ook niets ten nadele van Lies van Aelst, maar: hoe moeten we dit uitleggen aan de kiezers? Daar krijgen we heel veel vragen over. Het gaat dus om een duidelijk signaal en om de herkenbaarheid van de SP-lijst. En daarvoor pleit deze motie.

Ronald Hiltemann: Als je hier staat is het toch heel erg anders dan dat ik voor de ledenvergadering sta, of dat ik voor de gemeenteraad sta. Dus de belangrijke dingen vergeet je. En wat vergeet je? Dat Haarlem het broeinest is van vreselijk goede vrouwen. We hebben Renske zitten, we hebben Sharon zitten, we hebben Arda zitten, die komen allemaal uit Haarlem en die hebben het allemaal vreselijk goed gedaan. En daarom moet Hilde op die lijst blijven. Verder hebben wij heel duidelijk wel door dat de kandidatenlijst een serieuze zaak is. Motie 3 hebben wij ingediend – we weten dat het Partijbestuur best genegen is te evalueren – maar ter ondersteuning van het beleid zoals we dat noemen in de gemeenteraad. Daarom moet dat gewoon eventjes; doe dat maar gewoon die evaluatie. Wij willen niet een man-vrouwlijst. Wij willen niet iemand omdat het een allochtoon is, op de lijst zetten. We willen wel dat er goed gekeken wordt. En dat we eens verder gaan kijken dan het vaste kringetje waarin gekeken wordt. Want er loopt waarschijnlijk nog heel veel potentieel binnen de afdelingen, waar we nog niet op gescout hebben. Daarom moeten we even beter kijken naar de diversiteit.

Jurgen van der Sloot: Ik wil toch nog even reageren op het verhaal van Marianne. Ik ben het er helemaal mee eens dat je niet iemand op de lijst gaat zetten omdat hij allochtoon is, of omdat ze een vrouw is. Maar daar hebben we als afdeling ook goed over nagedacht; we hebben Jay voorgedragen niet enkel omdat hij allochtoon is, maar omdat hij ook een zeer gerespecteerd SP-lid is en zich al drie jaar lang enorm inzet voor onze partij. Dus wat dat betreft hebben we daarover nagedacht. En ik hoop dat jullie hem steunen. Als je hem nog niet kent: hij zit daar, hij gaat even staan.

Veerle Sleegers: Veerle Sleegers, afdeling Tilburg. In reactie op Rosita en Marianne: het Partijbestuur en de kandidatencommissie nemen het samenstellen van de kandidatenlijst natuurlijk uiterst serieus. Hetzelfde geldt denk ik voor alle afdelingen. Verder zie ik niet zo heel veel mensen uit de groep van dertig op de kandidatenlijst. En ik wil ook wel even kwijt: er staan op die kandidatenlijst heel veel oude getrouwen. Ik zei straks al: veel loyaliteit, veel ervaring, veel betrokkenheid en capaciteiten. Maar misschien wordt het ook wel eens tijd voor nieuwere getrouwen, die we inmiddels ook in groten getale in de partij hebben. Natuurlijk worden onder andere het scholingsteam geraadpleegd en regiovertegenwoordigers en andere mensen die de partij goed kennen. Toch wil ik nogmaals namens Tilburg een pleidooi hier houden voor het niet alleen maar raadplegen, maar ook het uiterst serieus nemen van hun suggesties. En denk ook eens aan het raadplegen van afdelingsvoorzitters.

Bob Ruers: Prima, dan geef ik nu voor de tweede termijn het woord aan de kandidatencommissie.

Marianne Langkamp: Dank jullie wel voor jullie opmerkingen in tweede termijn. Ik heb nog eens even weer de lijst erbij gepakt. Het is terecht dat jullie zeggen dat er op sommige plekken in onze partij, en dat moet natuurlijk wel nog meer, maar bijvoorbeeld Rotterdam, bijvoorbeeld Utrecht en er zijn er nog meer te noemen – Den Haag – daar wordt op dit moment keihard gewerkt juist om meer mensen van allochtone afkomst bij onze partij te betrekken. Daar wordt massaal ook de wijken ingegaan, noem ze maar de zwarte wijken, om daar ook de mensen te bereiken en vervolgens die mensen actief te krijgen en met ze samen te strijden tegen die zwarte wijken. En het resultaat daarvan, onder andere, is dat iemand als Saïd op onze lijst staat, Sibel natuurlijk uit Haarlem, noem ze allemaal maar op. Ik dacht even op plek 35 Theo, maar die had natuurlijk eerst een andere achternaam. Dat weten wij ook allemaal; sinds hij getrouwd is, lijkt het ook alsof hij van buitenlandse afkomst is. Hoe dan ook, ik denk dat dat iets is waar wij als partij, dat we de oproep die hier vandaag is gedaan, dat we die ons heel erg ter harte moeten nemen. Dat we daar vooral ook mee moeten doorgaan. Want we moeten er uiteindelijk inderdaad naartoe dat die lijst een afspiegeling is van de samenleving. En we zijn er op sommige plekken lokaal kei- en keihard mee aan het werk en ik wil die oproep van harte ondersteunen om daarmee door te gaan. Maar, tegelijkertijd is het wel zo, dat wij bij deze lijst drie criteria hebben gehanteerd en dat is: ervaring, kennis van zaken en bewezen kwaliteiten. Dus wij gaan niet aan dat rijtje toevoegen: vrouw of allochtoon. En daarmee herhaal ik nog een keer dat wat ik in eerste termijn zei: natuurlijk proberen wij daar ook naar te kijken, maar het mag nooit doorslaggevend zijn.

Rosita van Gijlswijk: Nog even reageren op de inbreng van Alexander namens Venlo en een aantal andere afdelingen. Zoals wij al eerder hebben aangegeven: wij hebben gekozen voor vijftig kandidaten. We kunnen zo vijfhonderd mensen op de lijst zetten, maar we gaan ervan uit: tot en met twintig is verkiesbaar. Alles daaronder – bekijk die lijst alsjeblieft goed – zijn allemaal mensen uit de regio's. Dat zijn mensen uit Friesland, dat zijn mensen uit Drenthe, en inderdaad, ook uit Flevoland hebben we iemand op de lijst staan. En in sommige provincies hebben we lokaal wat meer bekende mensen dan in andere provincies, en ik denk eigenlijk dat Limburg met drie in Limburg wonende kandidaten best tevreden mag zijn. En wie weet zijn er nog wel kandidaten die oorspronkelijk daar geboren zijn en hebben we nog meer voldaan aan de gewenste spreiding. Er zijn twee moties ingediend die het congres vragen uit te spreken dat er gewerkt wordt met regionale lijsten en met bekende lijstduwers. Jullie hebben het advies van de kandidatencommissie kunnen lezen: wij willen dat ontraden. En dat komt eigenlijk omdat we dat per verkiezing willen bekijken. Als het congres dit nu vast zou leggen, betekent dat, dat we in de toekomst niet de vrijheid hebben om als er aanleiding voor is, de ene keer wel te kiezen voor negentien kandidatenlijsten, de andere keer voor één kandidatenlijst. Dus ik zou jullie willen oproepen deze moties niet te steunen, want daarmee zou in de toekomst alles heel star en strak vastliggen.

KANDIDATENLIJST TWEEDE KAMER - STEMMING

Bob Ruers: Ik dank de inbrengers voor hun inbreng en toelichting. We gaan nu over naar het stemmen over de moties. Even voor de goede orde: u heeft ze gevonden in uw map; het zijn drie moties die op het ene blad staan, daar gaan we dus over stemmen. Daarnaast zijn er nog twee actuele moties, die komen daarna. Die zullen ook nog toegelicht worden; elke actuele motie wordt nog toegelicht door een persoon – dat hoort u straks. Maar we gaan het eerst hebben over de eerste drie moties, die ik kort zal aanduiden. De eerste motie is de zogenaamde regiolijs, de tweede motie is lijsduwers en de derde is diversiteit kandidatenlijst. Ik ga dus vragen wie ervoor en wie ertegen is. De adviezen kent u. Ik wilde één opmerking maken: bij motie 1 wordt gezegd, over de regiolijs, wordt gezegd dat het is ingediend door afdeling Kerkrade en een aantal andere afdelingen; daar staat ook Leudal bij. Het bericht is gekomen dat Leudal als afdeling daar niet op thuis wil horen. Men wil dus die motie niet steunen. Maar de overige afdelingen dus wel.

Motie 1, regiolijs. *Verworpen.*

Motie 2, lijsduwers. *Verworpen.*

Motie 3, diversiteit. *Aangenomen.*

ACTUELE MOTIES, TOELICHTING EN STEMMING

Bob Ruers: De eerste actuele motie, ingediend door de afdelingen Rotterdam, Haarlem, Breda, Purmerend en Middelburg zal worden toegelicht door – als ik het goed begrepen heb – Christine de Vos.

Christine de Vos: Juli vorig jaar was korte tijd de autonome Oeigoerse regio Xinjiang in China in het nieuws. Een staking was aanleiding voor grootschalige onlusten tegen de Chinese onderdrukking van de Oeigoerse minderheid. Het Chinese bewind is bang dat deze etnische groep het recht op zelfbeschikking zal opeisen en in de wereld net zo veel steun zal krijgen als de Tibetanen. De opstand werd met geweld de kop ingedrukt. Een onbekend aantal mensen wordt nog steeds vermist. Een onbekend aantal mensen zit in de gevangenis. Vaststaat, dat er wordt gemarteld en vermoord. Amnesty International is een actie gestart om onafhankelijk onderzoek af te dwingen. Wij vinden dat de Nederlandse regering dit moet ondersteunen. Daarom dienen we deze motie in. Op het moment worden handtekeningenlijsten van Amnesty International uitgedeeld en we verzoeken jullie die te ondertekenen en te retourneren bij Harry van Bommel.

Bob Ruers: Christine, bedankt voor de toelichting. Ik ga deze motie nu in stemming brengen. Het advies van het Partijbestuur is positief over deze motie.

Motie aangenomen.

Dan de tweede actuele motie. Die wordt kort toegelicht door Eerste Kamerlid Eric Smaling.

Eric Smaling: Kameraden. Een meerderheid in de Tweede Kamer wil dat de Amerikaanse kernwapens definitief en allemaal uit Europa verdwijnen. Een historische uitspraak afgelopen donderdagavond in Den Haag. En aan wie hebben wij dat te danken? [Het congres juicht Krista van Velzen toe]. Er zijn mensen die vinden dat de aanwezigheid van kernwapens juist vrede heeft gebracht, vanwege het afschrikwekkende effect. Dat is kiezen voor het slechte in de mens. Wij kiezen voor het goede in de mens. De grote mogendheden houden elkaar in de gaten en in de greep. Juist Nederland kan dit soort zaken op de agenda krijgen. Juist Nederland kan hier een voorbeeld stellen, anderen meekrijgen. Dat kunnen wij; daar gaat het om als je zo groot bent als Nederland. Volgende week krijgt Krista de gelegenheid om te kijken of minister Verhagen haar motie uitvoert tijdens een vergadering met een moeilijke naam: Toetsingsconferentie voor het Non-Proliferatieverdrag, ergens in Amerika. Ik zie het helemaal voor me hoe dat gaat. De vergadering vordert gestaag, maar Verhagen heeft nog steeds niks gezegd over de motie. Zijn blik gaat door de zaal en ineens kijkt hij in de ogen van Krista. Ze kijkt heel streng, zo'n beetje rode wangen, ze is net naar de kap-per geweest en lijkt op een nog niet ontdekte leguaan op een nog niet ontdekt Galapagos-eiland. Verhagen beseft dat hij HET nog niet heeft gezegd. De motie, denkt hij, verdomme die motie. Het klamme zweet breekt hem uit. Hij kijkt nog een keer naar Krista. Dan slaat hij zijn ogen neer. Ik ben een rechtse CDA'er, denkt hij. Ik ben nu nog rechts, maar als ik oud ben, dan ben ik waarschijnlijk links. Kijk maar naar Dries, kijk maar naar Ruud. Dus misschien moet ik die stap nu al zetten. Hij vermant zich en vraagt het woord: 'Mister Obama, a majority of the people in my country wants to get rid of the nuclear weapons. I want you to come over and take them home.' De zaal valt stil. Weer kijkt hij naar Krista. Krista knikt hem bemoedigend toe. Weer vraagt hij het woord. 'And, mister Obama,' gaat Verhagen verder, 'I want to call on all my European colleagues here that we should get rid of them now, also in your countries.' 'Yeah!', zegt een Europese minister. 'Good idea!', zegt een tweede. 'Yes we can!', zegt de derde. En het wordt een historische bijeenkomst met twee extra Wikipedia-pagina's voor Krista. Krista, glanzende parel van deze partij, veel succes in New York en ik wil de vergadering met klem verzoeken om deze motie te steunen.

Bob Ruers: Dank je wel Eric. We gaan het echt doen, heel officieel. We gaan de motie echt in stemming brengen. Het zou me niets verbazen als het Partijbestuur helemaal achter deze motie staat.

Motie: *aangenomen*.

Riet de Wit: Dames en heren, u weet dat we schriftelijk stemmen over de kandidatenlijst. Dat doen we ook nog niet nu meteen. Dat doen we aan het begin van de middagpauze. U kunt uw stembiljet straks deponeren in een van de stembussen bij de uitgangen van deze zaal. Maar eerst zal de voorzitter van het stembureau van vandaag, Remine Alberts, de stemprocedure over de kandidatenlijst uitleggen. Remine zal samen met Tim van Houten vandaag het stembureau vormen. Remine, het woord is aan jou.

Remine Alberts: Stemming over personen gebeurt schriftelijk en geheim en dat geldt natuurlijk ook voor de kandidatenlijst. U heeft vanmorgen, bij aanmelding, in de map een stembiljet ontvangen: ik laat het nog weer eventjes zien. Op dat stembiljet treft u aan de linkerkant de door het Partijbestuur voorgedragen kandidaten aan. En op plaats 30 en 40 ziet u twee namen staan. Op die plaatsen staan rechts de mensen die hun kandidatuur handhaven. Op die twee plaatsen, dus bij 30 en bij 40, kunt u slechts één naam aankruisen. Kruist u er twee aan, dan wordt uw stembiljet ongeldig. Dus heel goed opletten. Voor alle kandidaten geldt, dat ze minimaal 50 procent plus ten minste één stem van het totaal aantal stemmen moeten krijgen om gekozen te zijn. Ik verzoek u dan ook straks bij het verlaten van de zaal uw stembiljetten te deponeren in de stembussen, die u bij de uitgang van de zaal aantreft. En dat stond ook al op andere plaatsen aangegeven, maar let er goed op: een half uur na aanvang van de lunchpauze sluiten de stembussen en zal het tellen van de stemmen beginnen. Dus als je na dat half uur komt, dan doe je niet meer mee. Aan het einde van de middag zal de uitslag bekend gemaakt worden. En nog één verzoek aan de mensen die stemmen: één keer dubbelvouden is genoeg.

Riet de Wit: Dank je wel Remine. Dames en heren, dan heb ik nog een leuke mededeling voor u, voordat wij starten met het laatste onderdeel van het ochtendprogramma. Ik weet niet of u afgelopen jaren wel eens onze grote ledendagen heeft bezocht. Altijd op een hele leuke plek in Nederland, gecombineerd met een programma vol politiek en cultuur. En dat hebben we nou weer in het verschieft. Op zaterdag 15 mei aanstaande hebben wij weer een grote ledendag. En dit jaar is dat in het Openluchtmuseum in Arnhem. En alle informatie daarover vindt u op de website. Ik zou zeggen: zorg dat u erbij bent. En wat misschien ook nog heel erg leuk is: vandaag start de kaartverkoop en wel hier op het congres. Tijdens de pauzes en na afloop van het congres kunt u bij de SP-stand in de hal de eerste kaarten kopen. En ik zou zeggen: zorg dat u erbij bent, want er zijn slechts 2.000 kaarten in de verkoop. En de prijs is slechts 5 euro voor volwassenen en 2,50 voor kinderen. Ik moet het nu ook al met u hebben over de lunch, maar blijf rustig zitten, want het is nog niet zover. Maar Bob en ik verdwijnen zo dadelijk van het podium en daarom is het goed om daar even op vooruit te lopen op dit moment. U bent hier vandaag met velen. En dat betekent dat er ook veel buffetten zijn waar u aan broodjes kunt komen. Dus ik wil u aanraden om u niet allemaal tegelijk te storten op het eerste buffet, want dan gaat het fout. Er is in ieder geval meer dan genoeg. Er is ook gerekend op vegetariërs, maar dat betekent wel dat niet alle vleeseters eerst alle broodjes voor de vegetariërs op moeten eten. Als je allemaal een beetje oplet, komt het goed. Tijdens de lunchpauze kunt u de SP-shop bezoeken, kaarten kopen voor de grote ledendag op 15 mei of net als Bob en ik een mooie foto laten maken als herinnering aan dit congres. En vergeet u straks ook niet om uw stembiljetten te deponeren in de stembussen bij de uitgang van de zaal. Wij starten weer ons middagprogramma om twintig over één. Dus u wordt verzocht ervoor te zorgen dat u om twintig over één hier in de zaal terug bent. En dan geef ik eerst nu het woord aan Jan Marijnissen.

INTERMEZZO: WERKENDE ARMEN EN GOUDEN TOMAAT

Jan Marijnissen interviewt enkele mensen die de rekening krijgen voor privatisering en outsourcing. Post-bezorger Elly Sloodbeek werkt voor stukloon en komt uit op 4 euro bruto per uur. Cateringmedewerkers bij Heineken John Roest en Han van de Kamp werden 'ge-outsourced' en kregen een loonverlaging van 70 procent te verwerken. Zij vechten het aan tot aan het Europese Hof. Wilma Waaijenberg werkt in de thuiszorg en komt op voor haar collega's die geconfronteerd worden met steeds kortere contracten en slechter loon. Strijd loont, en als voorbeeld komt een delegatie van de schoonmakers met Jan praten. Stakers Christine Monk-Simon en Kapi Lijfrock en organizer en SP'er Saïd Afalah vertellen over de succesvolle acties van de schoonmakers, die 9 weken hadden geduurd. Zij bedanken de SP voor de steun. Ron Meijer, SP-fractievoorzitter in Heerlen en een van de drijvende krachten bij FNV Bondgenoten achter de schoonmakersacties, krijgt vanwege zijn rol een gouden tomaat van Jan Marijnissen.

Tot slot wordt er een filmpje getoond over Agnes Kant, die afscheid nam als fractievoorzitter. Zij neemt een staande ovatie van het congres in ontvangst.

VERKIEZINGSPROGRAMMA - EERSTE TERMIJN

Riet de Wit: Goedemiddag dames en heren, ik hoop dat u goed geluncht hebt. We gaan in ieder geval weer aan het werk hier. Vanmiddag discussiëren en stemmen we over ons verkiezingsprogramma Een beter Nederland voor minder geld. En dan geef ik nu het woord over aan Bob Ruers.

Bob Ruers: Dank je wel Riet. Beste mensen we gaan het hebben over het verkiezingsprogramma. Daarvoor zijn nu de afgevaardigden aan het woord, die zich als sprekers hebben gemeld. In totaal zijn dat 28 sprekers; in groepen van 14, dus in twee groepen zullen zij spreken. Elke spreker heeft in de eerste termijn maximaal twee minuten spreektijd, maar korter mag natuurlijk ook. Ik zal eerst de namen van de eerste 14 sprekers voorlezen en ook weer aangeven of ze zich links of rechts moeten opstellen. Of willen opstellen, zo u wilt. Marie-Therese Janssen uit Oss, links; Jan Hendriks, Zevenaar, rechts; Bob van Vliet, Delft, links; Anke van Hest, Eindhoven, rechts; Gerko Buist, Velzen, links; Paula van Dijnen, Amsterdam, rechts; Lydia Reicher, Zuidplas, links; Tim Schipper, Utrecht, rechts; Willem Bouman, Doesburg, links; Sandra Beckerman, Groningen, links; Jan Broekema, Assen, rechts; Pieta van den Heuvel, Alkmaar, links; Lennart Feijen, Zoetermeer, rechts; en Petrosjka Sterk, Middelburg, links. Ik verzoek de sprekers die ik net heb opgenoemd om alvast naar voren te komen en zich op de verschillende plaatsen op te stellen. Verder wijs ik erop, zoals u gezien hebt, dat achter mij inmiddels plaats hebben genomen de programmacommissie. De commissie bestaat uit Tiny Kox, fractievoorzitter Eerste Kamer, Arjan Vliegenthart, lid Eerste Kamer, en uit de Tweede Kamer Krista van Velzen, Ronald van Raak en Ewout Irrgang. Op deze commissie rust de taak om gepast antwoord te geven op alle bijdragen die de sprekers straks gaan brengen. Dat antwoord komt pas, let daar wel op, na de pauze. We gaan nu beginnen met de eerste spreekster, Marie-Therese Janssen.

Marie-Therese Janssen: Goedemiddag. De afdeling Oss is blij dat we wederom met zo'n goed verkiezingsprogramma voor de dag komen. Natuurlijk hebben we het programma ook kritisch bestudeerd. Emile zei het al in een aantal interviews, het programma lijkt behoorlijk op het vorige. Dat betekent dat je als partij consistent en betrouwbaar bent - een prima constatering in deze moeilijke crisistijd. Het is de SP die erin slaagt om flinke investeringen in de economie te doen maar ook sociaal te blijven. Waar andere partijen alleen nog spreken over economie en bezuinigingen op sociaal beleid, slaagt de SP erin om een goed verkiezingsprogramma neer te zetten waar we de crisis mee aan kunnen. Maar de rekening op de juiste plek legt. Namelijk bij de veroorzakers ervan en de mensen die het kunnen missen en in ieder geval niet bij de mensen die het moeilijk hebben en part noch deel hebben aan deze crisis. Dit verkiezingsprogramma is op een goede manier tot stand gekomen. Er is geluisterd naar de mensen. Vele rapporten als De agent aan het woord, De leraar aan het woord, De jeugdhulpverlener aan het woord, geven een heel goed beeld van de problemen in deze sector, en lagen aan de basis van dit programma. We zien dat veel partijen steeds verder van de straat verwijderd raken. Ook voor de SP loert natuurlijk dit gevaar. Maar, congres, daar zijn wij met zijn allen verantwoordelijk voor. We moeten ons als SP blijven onderscheiden en dat kan door in de buurten en in de wijken ons te laten zien en te laten horen. Deze verkiezingen gaan over eerlijk delen. Gaan we eerlijk delen of niet? We zijn door falend beleid in een crisis beland; falende marktwerking kwam aan het licht; graaiende bankiers kwamen aan het licht. Het kapitalisme heeft op zijn donder gehad, en flink ook. In de ogen van de mensen hebben de politici hun verantwoordelijkheid niet genomen. Dat klopt natuurlijk ook. Daarom aan ons de taak om in de wijken en op straat te laten horen waar wij voor staan. Heel de mens is onze koers, Een beter Nederland voor minder geld. Veel dank zijn wij verschuldigd aan Agnes, die zeker een grote inspiratiebron is geweest voor de totstandkoming van dit programma. Veel succes wensen we Emile in de komende spannende tijd. In Oss zullen de rode jassen en tassen de komende weken weer het straatbeeld op gaan. Heel kort wil ik nog even zeggen: dank aan Jan Marijnissen.

Jan Hendriks: Kameraden, wij willen jullie steun vragen voor voorstel 375. Daar staat een voorstel over Israël-Palestina. Wij vinden dat zoals het er nu in staat te wollig is en te vaag is. Wij missen namelijk het belangrijke woord 'sancties'. Als landen zich niet aan resoluties houden, worden er sancties uitgevoerd of ze vallen zo'n land binnen. Zo lang Israël bestaat treden ze allerlei resoluties van de Verenigde Naties met voeten. Daar moeten we iets tegen doen, dus we willen dat er ook duidelijk komt te staan: gaat Israël door met de onteigening, met het bouwen van nederzettingen, dan willen wij sancties tegen Israël. Vanuit Nederland en Europa.

Als tweede vragen wij jullie steun voor voorstel 385. Daar wordt een koppeling gelegd tussen 65 blijft 65 en de aftrek van de hypotheekrente. Wij snappen die koppeling niet; wij hebben al ruim een jaar actie gevoerd en we hebben het nog nooit gehad over die koppeling, want we hebben gezegd: het is helemaal niet nodig, we kunnen gewoon de leeftijd op 65 houden – dat is gewoon betaalbaar. Dus wij vinden die koppeling ongewenst, want 65 blijft 65, dat blijft zo en dat willen we niet inwisselen tegen wat ook.

Bob van Vliet: Goedemiddag allemaal, ook de mensen via internet – hoi mam. De afdeling Delft wil drie specifieke voorstellen even onder de aandacht brengen, die de commissie te specifiek vond. En daar zijn wij het uiteraard niet mee eens. Eerst even twee kleintjes. Nummer 256 over toevoegen van ouderenvervoer aan leerlingen- en gehandicaptenvervoer. Dat regiotali- vervoer, doelgroepenvervoer is overal aanbesteed; daar zijn grote misstanden in ontstaan, ook voor ouderen. Daar kunnen we met één woordje toevoegen een hele grote groep aanspreken. Dus ik zie niet in waarom dat te specifiek zou zijn. Daarnaast ons voorstel 346, over een beter systeem voor de publieke omroep. De publieke komt er nu met een heel onduidelijk, klein voorstelletje vanaf in het programma. Wij stellen voor om gewoon letterlijk de tekst van de standpunten op de site te copy-pasten. Die is duidelijker, het is al partijlijn, die kunnen we er gewoon zo in zetten, daar wordt het beter van. En dan als laatste voorstel 100. Mooi getal, makkelijk te onthouden, maar een hele belangrijke. Over bijstand voor jongeren, bijstand voor mensen onder de 27. De huidige werk-leerplicht is eigenlijk een excuus om jongeren aan de kant te laten staan. Elders in het programma wordt er al geïmpliceerd dat we dat willen aanpakken door het te hebben over iedereen tot 23 die werkt of leert. Maar hier kunnen we niet te specifiek zijn. Ook mensen van 25 moeten eten. Het is een groot onrecht dat die hun laatste sociale vangnet is afgepakt. De SP heeft zich daar altijd tegen verzet, en dat moet ook expliciet in het programma. Daarom vraag ik uw steun voor voorstel 100.

Anke van Hest: Mijn naam is Anke van Hest, afdeling Eindhoven. Ik wil een toelichting geven op amendement 310, wat gesteund wordt door Eindhoven en Assen. Ons amendement is heel eenvoudig. [Er is wat onrust omdat er rook te zien is; Riet de Wit stelt de mensen gerust; het is een rookmachine] We willen dat regel 47 op bladzijde 35 vervangen wordt door 'Wij willen geen CO2-opslag.' De redenen zijn heel simpel. CO2-opslag is niet duurzaam en het is niet bekend of het veilig is. CO2-opslag kost zo'n 25 procent extra energie. We willen geen oplossing waarmee we generaties lang opzadelen met de kosten en de gevaren. We willen niet dat de energieproducenten door blijven gaan met het onverminderd verbruiken van fossiele brandstoffen. Van iets met zoveel belangrijke nadelen willen we toch zeker geen onderzoek naar de effecten. Juist dit staat nu in het conceptprogramma. Dat moet er dus uit. Het wekt de indruk dat de SP CO2-opslag onder bepaalde omstandigheden best wel wil. Dat kan niet de bedoeling zijn. Een onderzoek naar de effecten leidt de aandacht en geld af van het zoeken naar de werkelijke oplossingen. Dat moeten we niet willen. Het geld voor het onderzoek en de opslag kan veel beter gebruikt worden voor de versneling van energiebesparing en duurzame energie, dan in pappen-en-nathouden-oplossingen, om de woorden van onze eigen Paulus Jansen te gebruiken. Het SP-standpunt is dat energie- en klimaatbeleid hand in hand moeten gaan. We zeggen zelfs dat publiek geld alleen ingezet moet worden voor technieken die beide doelen dienen. CO2-opslag of onderzoek naar de effecten van CO2-opslag, wat ook veel geld kost, voldoet niet aan deze voorwaarde. We zien graag dit SP-standpunt terug in ons programma. In duidelijke taal, die ik uit kan leggen aan de mensen op straat. Daarom: wij zijn tegen CO2-opslag. Punt. Steun daarom amendement 310. Tot zover de bijdrage uit Eindhoven, bedankt voor jullie aandacht.

Gerko Buist: Betse kameraden. De verkiezingen van 9 juni worden zeer belangrijk. Mede vanwege de aangekondigde bezuinigingen ten gevolge van de crisis. De rekening van deze crisis dreigt door diverse partijen op het bord gelegd te worden van de mensen die het nu al erg moeilijk hebben. Die mensen hebben nauwelijks een aandeel gehad in de crisis, maar worden nu wel de dupe van deze bezuiniging. De rijken worden ontzien. De SP moet hier keihard tegen optreden, en doet dat ook wel in het concept-verkiezingsprogramma, maar het kan allemaal veel pittiger. Dit was ook een van de conclusies bij de regio-conferenties. Helaas komt dit nog niet genoeg tot uiting in de nota van wijzigingen. En dat vind ik jammer. Het programma is op diverse punten nog steeds te vaag. Dat is ook te zien aan diverse amendementen die ingediend zijn. Dit betekent voor de afdelingen dat dit programma vertaald moet worden naar de gesprekken op straat en bij de voordeur. De scherpste van die punten zal er dan daar moeten worden ingebracht. Dat is dan wel weer een mooie uitdaging, maar het was beter geweest wanneer we meer steun hadden

gekregen van het verkiezingsprogramma. Het mag ons echter niet in de weg staan om keihard te vechten voor opnieuw veel zetels voor de SP en daarmee een sterke steun voor een rechtvaardige verdeling van de rekening van de crisis. Tot slot wil ik jullie wijzen op amendement 121 om noodlijdende ziekenhuizen te nationaliseren. Veel ziekenhuizen komen momenteel in de problemen, door verhuizingen, nieuwbouw en allerlei speculaties. Dat kan ten koste gaan van de patiënten. En wat bij de banken kan, kan ook bij de ziekenhuizen. Ik dank jullie wel.

Paula van Dijnen: Paula van Dijnen van de afdeling Amsterdam. Beste SP'ers, wat een mooie locatie voor een SP-congres! Niet alleen omdat we in Amsterdam zijn, maar ook omdat hier in 1869 op de oostelijke eilanden de allereerste georganiseerde vakbondsstaking was. Het was de Eendracht Timmerliedenbond en ze wilden iets meer salaris, minder sjouwwerk, en uiteindelijk werden de meeste van die eisen ingewilligd. Vruchtbare bodem voor een SP-congres. En wat een mooi programma. Een programma waarmee de SP laat zien dat het anders kan in Nederland. En dat de crisis niet door de gewone mensen betaald hoeft te worden. Dat bezuinigingen niet op de verkeerde plekken hoeven te worden gedaan. En dat de SP de partij is die daarvoor gaat zorgen. Een programma waarmee we aan de slag kunnen. Toch hebben we ook vanuit de afdeling Amsterdam een aantal wijzigingsvoorstellen. Onze afdeling heeft een heel groen hart. En daarom doen wij de voorstellen 315, 322 en 324. Om deze voorstellen als te specifiek af te schrijven, vinden wij wat kort door de bocht. Zeker voorstel 324 – gaat over zelfvoorziening voor Europa – heeft hele grote gevolgen en kan de SP op de kaart zetten als dé partij die opkomt voor het bestaansrecht van boeren in Nederland en daarbuiten. Dus wij vragen jullie steun voor alle drie deze voorstellen. Voorstel 131 noemt de commissie overbodig. Wij vinden het niet overbodig om ons als SP, juist nu de andere partijen aan dit recht morrelen, expliciet uit te spreken vóór het recht op euthanasie. Dus ook hiervoor vragen wij jullie steun. En dan als laatste zien wij als afdeling Amsterdam graag de punten over de NAVO geschrapt. Daarom voorstel 366 en 368. Niet conformeren maar confronteren – dat lazten we in de Spanning laatst – is de missie van de SP. Op het vorige verkiezingscongres conformeerde de SP zich door zich uit te spreken voor lidmaatschap van de NAVO, en dat is een vlek op ons blazoën. Het devies is altijd: niet wrijven in een vlek, en dat is precies wat we in dit verkiezingsprogramma doen. Met bla bla over het strategisch concept, een treurige tekst. De NAVO blijft een foute club en daar moeten we uit, dus schrappen die teksten. We vragen uw steun.

Bob Ruers: Lydia Reicher laat het voorbijgaan? Dan de volgende, Tim Schipper.

Tim Schipper: Goedemiddag, Tim Schipper uit Utrecht. Als SP zetten we ons al jaren in woord en daad in tegen de sloop van goede sociale huurwoningen en voor gemengde wijken. En het is goed dat het belang van gemengde wijken wederom in woord is opgenomen in de tekst van het verkiezingsprogramma, bladzijde 13. De tekst is ons echter wel een beetje als summier overgekomen. Want de PvdA schrijft namelijk ook op dat men gemengde wijken wil, maar die streeft dat na door tienduizenden goede, gewilde huurhuizen te slopen, waardoor wachtlijsten toenemen en de problemen van de mensen niet worden opgelost maar worden verplaatst. Tijdens de komende campagne start de afdeling Utrecht een actie om de sloop van wederom 250 prima woningen in onze aandachtswijk Hoograven te stoppen. De daad bij het woord. Amendement nummer 45 legt juist dit elementaire verschil tussen SP en PvdA in één zin bloot en draagt daarmee bij aan een heldere keuze voor de kiezer op een van onze belangrijkste speerpunten. Te specifiek, zegt de programmacommissie, wij denken dat het een essentiële toevoeging is, juist ook in dit hoofdstuk van ons programma. Ook van harte aanbevolen, onze amendementen 69, 97 en 391. En bij 69 is de door ons gesuggereerde toevoeging eveneens essentieel omdat de groep mensen die een verblijfsvergunning krijgt op humanitaire gronden groter is dan de groep die officieel als vluchteling wordt erkend. Kijk ze even na en stem ervoor. Dank u wel.

Willem Bouman: Goedemiddag partijgenoten. Doesburg gaat akkoord met het verkiezingsprogramma zoals we dat nu voor ons hebben liggen, met de inmiddels overgenomen wijzigingsvoorstellen hiervoor. We denk dat we er als partij prima mee aan de slag kunnen de komende weken en waar het gaat om een horizon van 2014. We weten dat de echte tijdshorizon veel verder weg ligt. Als SP'ers zullen we ons dat altijd moeten realiseren. Met de groei van onze partij zijn we er steeds beter in geslaagd om in het hier en nu het verschil te maken: in de wijk, in de raad, in de gemeentebesturen, het vakbondswerk, in de Staten en parlementen. Daarnaast hebben we nooit het besef losgelaten dat we vizier op de lange termijn moeten houden. Dat we vergezichten moeten ontwikkelen en daarvoor ook strijd moeten voeren. Socialisme is niet iets wat in de loop van de 18e eeuw in concept ontstond, en ergens aan het eind van de 20e als niet langer bruikbaar de geschiedenisboeken in kon. Integendeel. De spanning tussen wat is en wat kan zijn zal blijven bestaan. En wat is, en wat eraan zit te komen, daarvan hebben jullie net voor de pauze een aardige indruk kunnen krijgen. De uitdaging en de noodzaak blijven aanwezig om alternatieven te ontwikkelen voor wat is. Alternatieven voor de realiteit van het kapitalisme, voor zijn crisis, voor zijn verspilling, voor zijn gebrek aan

duurzame oplossingen voor de vraagstukken van vandaag. Sommigen willen leren van de huidige crisis. Anderen nog niet. Dus er is veel werk te doen. Ons verkiezingsprogramma biedt bij dat werk een prima leidraad. Maar belangrijker is het nog het gesprek met de mensen aan te gaan: daar kunnen we ze overtuigen. De juiste verwoording van onze antwoorden vinden we door ons te blijven verbinden met de mensen om wie het allemaal gaat. Onze inzet begint met de mensen en keert daar steeds weer terug. Dus: we gaan de wijk in. Op naar 9 juni en op naar een betere toekomst die socialisme heet.

Sandra Beckerman: Sandra Beckerman uit Groningen. De idee socialisme bestaat ruim 200 jaar, maar zoals velen dacht ik dat het vijf jaar nadat ik me had aangesloten allemaal wel zo'n beetje geregeld zou zijn. Nou hebben we toch een beetje verloren bij de raadsverkiezingen. Maar ja, wat doen wij, dochters van het kapitalisme, als het even niet meezit? Kopen, consumeren. Dus heb ik de Gesammelte Werke van Berthold Brecht aangeschaft. En dat helpt. Zoals wel vaker met kapitalisme, natuurlijk niet tegen het bovengenoemde probleem. Maar daarin vond ik wel een prachtig gedicht, waarvan ik één zin met jullie zou willen delen omdat het volgens mij mooi weergeeft waar wij mee bezig zijn. 'Het is het eenvoudige, dat moeilijk te bereiken is.' Partijgenoten, wij vechten voor het meest logische en meest eenvoudige wat er bestaat: een socialer Nederland, of in Brechts woorden: wij vechten tegen vuil en tegen domheid. En hoewel het meest eenvoudige, toch vaak lastig te bereiken. Wij in afdeling Groningen denken dat we vandaag een programma, of een strijdplan, voor hebben liggen met zeer haalbare plannen om dat betere Nederland te bereiken. En we hebben er zin in om die strijd wederom aan te gaan. En natuurlijk graag met een klein aantal aanpassingen. Maar aangezien wij liever actievoeren met een handzaam programma dan met een telefoonboek, wil ik u allereerst graag verzoeken om niet op Groningse amendementen 109 en 129 te stemmen. Dat scheelt weer. Wel willen wij heel graag steun voor amendement 65, dat ervoor zorgt dat goede noodopvang een taak is van het Rijk en vluchtelingen of asielzoekers niet langer bij gemeentes gedropt kunnen worden. Graag steun voor amendement 101, waarmee de marktwerking in de post niet wordt gereguleerd, maar gewoon wordt teruggedraaid. Steun graag voor amendement 197, waarmee huurders meer inspraak krijgen. En graag steun voor amendement 329, dat onnodige afvalproductie bij de bron, dus bij de industrie, aanpakt en niet afwentelt op consumenten. En tot slot graag steun voor amendement 371, dat we ons net als de ChristenUnie gaan inzetten dat 1 procent van het BNP wordt besteed aan ontwikkelingssamenwerking.

Jan Broekema: Een hele goede middag. Mijn naam is Jan Broekema. Ik mag namens de afdeling Assen uw aandacht vragen voor drie amendementen. De eerste is amendement 310. En die is niet van onszelf. Het amendement is van Eindhoven, gaat over de CO2-opslag. Daar is net ook al over gesproken, maar die wordt door ons van harte ondersteund. Wij hadden hierover een amendement ingediend, maar die hebben we ingetrokken om dat we 310 beter vinden en heel graag gezamenlijk met één voorstel willen komen. De CO2-opslag is heel veel in het nieuws geweest en het gaat ons om de eerste zin van het artikel. 'Voordat we overgaan tot ondergrondse opslag van CO2 moeten de effecten daarvan beter worden onderzocht.' Pleiten voor onderzoek: dat klinkt heel sympathiek. Maar we lijken hiermee de deur op te zetten voor het ondergronds opslaan van CO2. En dat is iets wat we niet moeten willen. Laten we hier in ons programma richting onze kiezers heel duidelijk over zijn. Want ondergronds opslaan is geen oplossing en kost wel bakken aan geld. Laten we het geld daarom gebruiken voor investeringen die CO2-uitstoot tegengaan. Dat is een echte oplossing. En dan hoeven we het ook niet de grond in te pompen, met alle risico's en uitgaven van dien. Daarom: steun amendement 310. Dan nog kort aandacht voor amendement 148. We willen ook heel graag wat snelheid toevoegen aan het artikel waarin we zeggen dat agressie tegen politieagenten, brandweerlieden en andere publieke hulpverleners extra hard wordt aangepakt, met stevige straffen en boetes. En die snelheid, om ervoor te zorgen dat iemand zo snel mogelijk na zo'n delict voor de rechter komt. En niet pas na enkele maanden, wat nu helaas vaak nog het geval is. Daarom vraag ik u ook om 148 te steunen. Het laatste amendement is amendement 281. Het gaat over de startkwalificatie. De congrescommissie adviseert: ontraden. Alleen amendement 176, met exact dezelfde tekst, is bij precies hetzelfde onderwerp in het hoofdstuk onderwijs wél overgenomen. En ons lijkt het dan juist dit gewoon door te trekken en ook amendement 281 van ons over te nemen. En heel graag hoor ik hierover een reactie van de congrescommissie.

Pieta van den Heuvel: Pieta van den Heuvel, Alkmaar. Alkmaar trekt in de eerste plaats de volgende amendementen in: 13, 27, 137, 175 en 248.

Bob Ruers: Ik zal straks alle herzieningen van de amendementen met u doornemen. Wij houden dat voor u bij. U hoort dat straks. Ga verder.

Pieta van den Heuvel: We willen ook nog intrekken 206, maar steunen daarvoor in de plaats 204. 305, daar steunen we dan voor 301. En 320, daar steunen we voor 318. Dan amendement 12 – ik ga dus weer

terug. Wij vinden dat het moet blijven staan, want je moet ergens beginnen. Anders kun je ook niet eindigen met iets. 94: de originele tekst die is niet uitvoerbaar volgens ons, want een zzp'er is eigen baas en heeft dus per definitie geen werkgever, maar een opdrachtgever. En die kan niets inhouden c.q. doorbetalen. Die zzp'er moet het doorbetalen met de belastingen die hij tóch zelf al doorbetaalt of afdraagt. 155: dit is een principekwestie. Het is nu te rigide, die ID-toestanden. Waar het echt noodzakelijk is, moet je dus inderdaad een ID-plicht hebben. We begrijpen niet waarom 204 overbodig zou zijn, want het is een simpele en duidelijke toevoeging. 314: we moeten, vinden wij, zo lang mogelijk aan onze principes vasthouden en aan onze standpunten. Alleen daar waar blijkt dat het niet houdbaar is of iets, zou je kunnen veranderen. 326: wij vinden dat het één niet zonder het andere kan. Dus als je het ene laat, moet je het andere ook niet doen. 354: wij vinden juist dat de huidige tekst overbodig is. Dat gaat over het Nationaal museum. Een Nationaal museum is volgens ons sowieso een Rijksmuseum. Dus dan hoeft je dat niet apart nog te benoemen. Als we die al gratis gemaakt hadden. En 356 is volgens ons, als laatste, ook juist niet overbodig, maar verhelderend. Defensie moet je toch ergens noemen als een grote partij zijnde. En nog even terug naar 74: we steunen dus amendement 74 want inderdaad is mensenhandel geen ruilhandel.

Lennart Feijen: Kameraden, goedemiddag. Er is een hoop discussie geweest over het partijprogramma. Op de afdelingen, maar ook op de regioconferenties zijn de degens met de programmacommissie flink gekruist. Er zijn ook naar aanleiding daarvan een hele hoop wijzigingsvoorstellen ingediend, waaronder door de afdeling Zoetermeer. En we zijn ook blij om eigenlijk te zien dat bijna elk voorstel dat wij ingediend hebben of in ieder geval de strekking daarvan is overgenomen. En dat is maar goed ook, want wel meerdere afdelingen hebben punten geleverd en dat laat zien dat binnen onze partij dat breed gedragen wordt. Ik denk wel dat van al die wijzigingsvoorstellen het programma stukken beter wordt. Hoe linkser, hoe beter, zeg ik maar. De crisis. De liberalen hebben de aanval geopend met hun bezuinigingsvoorstellen en het is aan links de taak om zo hard mogelijk daar verzet tegen te plegen en te laten zien dat we voor een sociaal Nederland gaan. Het is dan ook aan de SP om inderdaad met linkse partijen, Partij van de Arbeid en GroenLinks te werken. Maar ook met links op straat, met de vakbond en alle andere linkse clubs die er zijn, om de handen ineen te slaan om zoveel mogelijk verzet te bieden tegen de bezuinigingsmaatregelen die er nu aankomen. En ik wil de SP'ers hier aanwezig heel veel succes wensen in de campagne om dat te gaan realiseren.

Bob Ruers: De volgende spreekster heeft zich teruggetrokken. Dan is deze categorie klaar. We gaan nu naar de overige 14 sprekers. Ik zal ze weer opnoemen met verzoek om zich op te stellen links en rechts. En dat zijn de volgende sprekers. Yolanda Claessens uit Heerlen rechts; Esther Zwaan, Rotterdam, links; Vincent Vergeer, Rotterdam, rechts; Anna de Groot, Wormerland, rechts; Maureen van der Pligt, Amsterdam, links; Richard de Graaf, Schagen, rechts; Winfried Bosters, Boxmeer, links; Kirstin Lackert, Amstelland, rechts; Frank Futselaar, Zwolle, links; Anne-marie Mineur, De Bilt, rechts; Hans van Hooft junior, Nijmegen, links; Martine Haak, Diemen, rechts; Wouter Groot Koerkamp, Den Haag, links; en als laatste Gerrie Elfrink, Arnhem, rechts.

[De eerste termijn wordt onderbroken door ROOD-leden, die, verkleed als Cohen, Pechtold en andere politici, het podium opstormen. Zij vragen iedereen hun beurs in te leveren en vragen zo aandacht voor de plannen van andere partijen om de studiebeurs af te schaffen.]

Bob Ruers: Na dit mooie intermezzo gaan we door met de sprekers.

Yolanda Claessens: Goedemiddag dames en heren. Wat mij betreft hebben we de apotheose van deze dag al voor de pauze gehad, met het laatste deel waarin duidelijk werd dat marktwerking meer kapot maakt dan je lief is, om maar eens een variant te gebruiken. Het fantastische succes van de schoonmakers, de gouden tomaat voor Ron, het applaus voor Agnes: Emile, dat wordt nog een flinke tour om daar straks overheen te komen. Veel succes. Maar waar gaat dit nu om? Hoe maken wij de mensen in het land duidelijk waar deze verkiezingen over gaan, en dat hun stem cruciaal is voor de richting die ons land na 9 juni opgaat. En wie gaat de rekening van de crisis betalen? Dat is wat ons betreft de kern van de campagne en de inzet van deze verkiezingen. Veel mensen in dit land maken zich grote zorgen over de betaalbaarheid van de ziektekostenpremie, hun huur of aflossing van hun hypotheek, of hun kinderen kog wel kunnen gaan studeren, en wat er gebeurt als ze hun baan kwijtraken en tot hoe lang ze moeten doorwerken. De SP biedt hen zekerheid in deze crisistijd door de zorgpremies voor een groot deel inkomensafhankelijk te maken, het eigen risico af te schaffen, de hypotheekrente te garanderen tot 350.000 euro en daarboven te beperken, niet te tornen aan de studiefinanciering, de WW intact te laten en natuurlijk de AOW-leeftijd op 65 te houden. De laatste 20, 25 jaar heeft het neoliberalisme vrij spel gehad. Alle kabinetten van wisselende samenstellingen met CDA, VVD, Partij van de Arbeid en D66, hebben stuk voor stuk gekozen voor een terugtrekkende overheid en meer marktwerking. En met name in de publieke sector heeft dit grote gevolgen

gehad. In de zorg, het onderwijs, de energiesector, het openbaar vervoer, en in de post- en de schoonmaaksector – dat hebben we voor de pauze kunnen horen. De programmacommissie verdient ons inziens een groot compliment voor het prima werk in zo'n korte tijd hebben geleverd. Van zorg en onderwijs tot veiligheid en buitenlands beleid: alles komt aan bod en de voorstellen zijn helder geformuleerd. En op het gebied van milieu, natuur en dierenwelzijn kunnen we ons gemakkelijk meten met GroenLinks en de Partij voor de Dieren. Nu is het aan ons om in gesprek te gaan met de mensen op straat en in de buurten, om hen ervan te overtuigen dat een grote SP nodig is om de politieke koers van ons land na 9 juni fundamenteel te wijzigen. Dit verkiezingsprogramma toont aan dat een beter Nederland mogelijk is voor minder geld.

Esther Zwaan: Goedemiddag allemaal. De SP is naast een sociale partij ook een groene partij. Een menswaardig bestaan is namelijk niet mogelijk in een ongezonde wereld. En zo lang onze consumptie klimaat- en milieuproblemen in Derde Wereldlanden veroorzaakt, kunnen we niet spreken van internationale solidariteit. Onze ambities op milieugebied moeten groot zijn. Groter dan wat tot nu toe tot uitdrukking komt in het concept-partijprogramma. De afdeling Rotterdam heeft hiertoe een aantal amendementen ingediend en ik wil graag nu de aandacht vestigen op drie van deze amendementen. Amendement 313 benadrukt dat als we een echte grote stap willen maken naar een schone energievoorziening, we direct zullen moeten stoppen met het bouwen van ouderwetse vervuilende kolen- en kerncentrales. De huidige plannen voor een tweede kerncentrale en maar liefst zes nieuwe kolencentrales moeten van tafel. Vanaf nu mag er alleen maar geïnvesteerd worden in schone energie, zoals wind- en zonne-energie en duurzame biomassa. We kunnen niet langer wachten op de energiebedrijven, maar zullen hier ook als overheid flink in moeten investeren. Ook zullen we moeten inzetten op energiebesparing door slimmer met energie om te gaan en minder te verspillen. Amendement 302 pleit voor het gelijktrekken van energiebelasting voor bedrijven en consumenten. Bedrijven betalen nu veel minder belasting op energie dan consumenten terwijl ze juist veel meer gebruiken. Het systeem zit nu zo in elkaar dat hoe meer je verbruikt, hoe minder je betaalt. Als we willen dat er zuiniger met energie wordt omgegaan, dan is dat de omgekeerde wereld. We zullen ook moeten kijken naar hoe wij in het dagelijks leven het milieu kunnen ontlasten. In amendement 327 staat hiervoor een oplossing. Consumptie van vlees is zeer belastend voor het milieu en voor het klimaat. Dat betekent dat we bewuster moeten omgaan met vleesconsumptie. Af en toe een dag geen vlees eten en een kleiner biefstukje. Een goede manier om dit te bereiken is een vleestaks, zodat er een einde komt aan supermarkten vol met spotgoedkoop vlees. Vlees hoeft heus niet peperduur te worden, maar de prijzen zijn nu wel erg laag. Vlees is nu vaak goedkoper dan kattevoer. Graag steun voor amendementen 302, 313 en 327.

Vincent Vergeer: Beste partijgenoten. De jeugd heeft de toekomst: dat zegt iedere partij. Maar er is maar één partij die daar ook consequent naar handelt, en dat zijn wij. Echter het kan nog wel een stukje beter. Ten eerste is het uitstekend dat het voorstel om het minimumjeugdloon te verhogen is overgenomen door de programmacommissie. Complimenten daarvoor, al had het nog best wat verder mogen gaan. Ten tweede. De wet WIJ, Werk en Inkomen Jongeren, moet direct de prullenbak in. Deze wet brandmerkt alle mensen onder de 27 zonder baan als ongemotiveerd en kansloos. En ontnemt hen het recht op bijstand. Ook een jongere van 22 die net een studie heeft afgerond, en niet direct een baan vindt, en zelfs diegene die vanaf zijn 18e zit te zwoegen in de bouw, moet de kans krijgen als hij zijn baan verliest, om te zoeken naar een baan. Moeten zij verplicht een of andere cursus gaan volgen? Moeten zij in een kartonnen doos gaan wonen? Moeten zij verplicht gaan schoffelen in het park? Nee natuurlijk niet. Zij moeten de tijd krijgen om te zoeken naar een baan. Door internet en kranten af te struinen. Zij moeten de tijd krijgen om zich voor te bereiden op sollicitatiegesprekken. En als ze dat willen, moeten ze weer de schoolbanken in kunnen gaan. Daarom vraag ik u om te stemmen voor de voorstellen 100 van Delft, 117 van Zaanstreek en 178 van Amstelland. Ten slotte, het belangrijkste deel van de toekomst van jongeren: goed en toegankelijk onderwijs. Onderzoek toonde deze week aan dat iedere investering in het hoger onderwijs zich in drievoud terugbetaalt aan de samenleving. Daarom pleit ik ervoor om het collegegeld af te schaffen, wat overigens alleen maar het nodeloos rondpompen van geld is. Nu 1 euro investeren in onderwijs levert op den duur 3 euro op, waarvan wij allen dus meeprofiteren. Dit is een rendement waarvan beleggers zelfs in de hoogtijdagen van de economie droomden. Dus ja, het kost geld, maar het betaalt zich ook driedubbel terug. Stem daarom voor voorstel 186. Ik hoop dat u samen met mij kiest voor de toekomst.

Anna de Groot: Goedemiddag. Stel, Nederland is een arm land en ik ben een arme vrouw. Om mijn kind en kleinkind een redelijk bestaan te kunnen bieden, moet ik in een ander land gaan werken. Stel dat Ghana, bijvoorbeeld, een rijk land is. Mijn enige reden om in Ghana mijn geluk te zoeken is dat ik alleen op deze manier mijn kind en kleinkind kan onderhouden. Heb ik dan straf verdiend? Moet ik dan opgesloten worden in een betonnen bunker of op een bajesboot, omdat ik het simpelweg beter wil hebben? Nee toch? Om die reden vinden de afdelingen Wormerland en Zaanstreek dat mensen uit verre streken die in Nederland willen werken en wonen niet gestraft behoeven te worden door middel van opsluiting in beton-

nen bunkers of bajesboten. Wij vragen het congres dan ook te stemmen voor de wijzigingsvoorstellen 77 en 168. En omdat wij als SP gaan voor een humaner beleid voor landverhuizers, asielzoekers, uitgeprocedeerde asielzoekers en illegalen, vragen wij u tevens te stemmen voor de voorstellen 54, 60, 61, 66, 67, 76 en 82. Maar ook voor alle andere voorstellen die het beter maken voor mensen die hier naartoe komen.

Maureen van der Pligt: Goedemiddag, Maureen van der Pligt, afdeling Amsterdam. Aan mij de eer om nog twee voorstellen van de afdeling Amsterdam onder uw aandacht te brengen. Allereerst voorstel 184 over het collegegeld. Ik was heel blij met het intermezzo van de jongeren van ROOD net. Studeren moet betaalbaar blijven voor iedereen. En gezien de huidige ontwikkelingen met de studiefinanciering is het des te belangrijker om daar ook voor te zorgen. Daarvoor moeten we ook zorgen dat in ieder geval het collegegeld niet de pan uit gaat rijzen. Er staat nu in het huidige programma dat we dat moeten maximeren. Maar wat is maximeren? Er kan straks wel een kabinet komen wat het besluit om het op drieduizend euro te zetten. Dat kan zomaar gebeuren. Dus wij zeggen: verander dat maximeren nou gewoon in: het collegegeld mag niet hoger worden dan dat de inflatie toeneemt. Dus vragen we u om uw steun om dat op die manier in het programma te krijgen. Steunvraag voor voorstel 188, dat gaat over de ouderbijdrage. Er staat in het huidige programma: de ouderbijdrage maximeren. Wij zijn daar principieel op tegen in de afdeling Amsterdam. Er is in Amsterdam recent een onderzoek gedaan op lagere scholen in Amsterdam. En daar bleek uit dat de vrijwillige ouderbijdrage, er werd op negen van de tien scholen überhaupt al niet vermeld aan ouders dat die vrijwillig is. En er wordt gewoon mee gesegregeerd aan de poort. Sommige scholen vragen tot 1.000 euro vrijwillige ouderbijdrage. U kunt zich wel voorstellen dat als er niet bij wordt verteld dat het vrijwillig is, dat dat bepaalde mensen gewoon afschrikt om bij die school zich in te schrijven. Daarbij komt dat ons schrijvende verhalen ter ore kwamen over kinderen die de ouderbijdrage niet betalen, of tenminste waarvan de ouders dat niet konden betalen, die niet mee mochten doen aan het paasontbijt en geen cadeautje kregen van Sinterklaas. Het is echt te schandelijk voor woorden, maar het gebeurt heden ten dage. Dus ik vraag uw steun: laten we het nou niet te ingewikkeld maken. Niks maximeren van die vrijwillige ouderbijdrage: gewoon afschaffen!

Richard de Graaf: Goedemiddag, Richard de Graaf. Allereerst, ik richt het woord tot u allen als vervangende afgevaardigde namens de afdeling Schagen. Wij willen graag als afdeling een compliment geven aan de zittende en scheidende Kamerleden voor hun jarenlange inzet. En ook de programmacommissie willen we graag belonen met een dikke acht voor hun duidelijk leesbare programma dat ook in grote lijnen toch zeker trouw is aan onze partijbeginselen. Om uw werk vandaag een beetje lichter te maken, u heeft het net ook anderen horen zeggen, zullen wij alvast een paar van de ingediende voorstellen terugtrekken. Dan gaat het om voorstel 128 over het eigen risico, nummer 114, dat dubbel in de tekst staat, en ook voorstel 207 wat over kraken gaat – er zijn meerdere voorstellen die over kraken gaan – willen we adviseren dat dat ingediend wordt. U hoort na de pauze ongetwijfeld die nummers nog eens opgelezen. Een ander voorstel dat willen wij graag handhaven. Dat gaat over adoptie. Op het regiocongres zijn er ook wat afdelingen geweest die hebben daar wat over gezegd. Op dit moment staat er in het ontwerpprogramma een vrij pittige tekst over adoptie, dat dat ontmoedigd moet worden, dat dat beperkt moet worden. En daar is van verschillende kanten, ook binnen onze afdeling Schagen, emotioneel op gereageerd door de ouders die zelf geadopteerde kinderen hebben. Ik zou graag horen van de programmacommissie of zij niet alsnog het voorstel van Heerhugowaard, om dat zinnetje ‘adoptie moet worden beperkt’, om dat eruit te halen. Want volgens ons roept dat toch een hoop negatieve emoties op. Nou, verder hopen wij dat u van het congres goed wilt kijken naar onze voorstellen van de afdeling Schagen als het gaat om getuigenbescherming, ouderenzorg, en een aantal zaken waarbij we weer teruggrijpen naar de oude tekst van het verkiezingsprogramma. Verder: voor de pauze is het al gezegd, de postbezorgers, de restaurantmedewerkers en de schoonmakers die hebben al een beetje aangegeven waar nou het bestaansrecht ligt als SP-programma. Zo kijken wij daar ook tegenaan. De SP en haar activistische politiek heeft gewoon bestaansrecht. We hebben ons een aantal doelen geformuleerd om kritiek te leveren op het kapitalisme, om strijd te voeren voor alternatieven, maar ook om het gesprek en de samenwerking aan te gaan met iedereen die wil nadenken over die betere wereld. We wensen Emile Roemer daarmee veel succes en wij gaan als Noord-Hollandse afdeling graag aan de slag met campagne voeren.

Winfried Bosters: Winfried Bosters, afdeling Boxmeer. Afdeling Boxmeer vindt het verkiezingsprogramma Een beter Nederland voor minder geld, een goed en duidelijk programma. Veel van de ingediende wijzigingsvoorstellen zijn overgenomen en ons inziens is dat goed. Ondanks de crisis en alle bezuinigingen die nog komen, staat in het hele programma de mens en de menselijke maat centraal. En dat is niet verwonderlijk: de economie draait voor een groot deel op de inkomens van gewone mensen. En op de grote inzet van de kleine bedrijven, het zogenaamde midden- en kleinbedrijf. De SP heeft dat goed door en ook nu weer goed verwoord in het verkiezingsprogramma. Beste SP'ers, met dit verkiezingsprogramma kunnen en moeten we de straat op. Naar de mensen toe. Dit programma gaat voor een sociale maatschappij, waar de

mens en het gezonde verstand weer centraal staan. En niet de macht van het grote geld en het gekonkel en gedraai wat daarmee samengaat. Beste mensen, op naar 9 juni!

Kirstin Lackert: Ik ben Kirstin Lackert, afdeling Amstelveen. Ik verzoek jullie aandacht voor ons voorstel 180. Bladzijde 42, dat gaat over ons dierbaar onderwijs. Dames en heren, de selectie in het onderwijs is te vroeg. En daarom in strijd met het recht op zelfbepaling, het bevordert de segregatie en stelt kinderen niet in staat zich ten volle te kunnen ontplooiën. Voordat kinderen zich realiseren hoe hun toekomstkansen liggen, zijn de beslissingen over hun leerweg al genomen. Kinderen worden tegenwoordig slecht en zo snel mogelijk gemoduleerd tot een nuttig productiemiddel, zonder enige maatschappelijke vorming. Daarbij gaat het meestal om kinderen uit kansarme milieus die zelf over weinig natuurlijke hulp beschikken en daarom een extra stimulans verdienen. Door een voetklas en een kopklas in te richten, kan de schoolkeus uitgesteld worden; dit vergroot de kans dat een kind zich volledig kan ontwikkelen. Ter versterking van mijn betoog verwijs ik naar neurologisch onderzoek dat aantoonde dat hersenrijping doorloopt tot aan je 20e en cognitieve vaardigheden onder invloed van de omgeving tot ontwikkeling kunnen komen. De programma-commissie noemt mijn voorstel te specifiek. Maar wij denken dat het een eerste stap is in de richting van het creëren van meer gelijke kansen in de samenleving, voornamelijk voor kinderen.

Frank Futselaar: Goedemiddag, met eigen fanclub merk ik. Partijgenoten, vrienden, ik denk dat we met elkaar moeten constateren dat we hier een prachtig verkiezingsprogramma hebben liggen. Dat mag ook wel even gezegd worden. Wij waren altijd de partij met de beste ideeën, en we zijn nog steeds de partij met de beste ideeën. En daar gaan we de verkiezingen mee in. Het is wel goed om dat te bedenken, voordat we gaan stemmen over 395 amendementen, en ook ons beseffen dat je een mooi stuk kapot kunt amenderen. Ik geef het mee, en ik ben ook blij met sommige afdelingen die al wat amendementen hebben ingetrokken. Maar dat het een goed stuk is, betekent niet dat het niet beter kan. En daarom vraag ik jullie aandacht, partijgenoten, voor het fantastische amendement 255, renationalisatie van de NS. Ik weet dat dit onderwerp populair zal zijn bij die partijgenoten die vandaag te laat kwamen, omdat ze ergens in de trein vastzaten. Toen eerder deze week bleek dat de NS 1,3 miljard had kwijtgemaakt en niet wilde zeggen waar het was gebleven, toen merkte ons kamerlid Manja Smits terecht op dat de NS weer direct onder verantwoordelijkheid van de minister moest vallen. En ik was heel blij daarmee, want dat is bijna letterlijk de tekst van het amendement. En als wij het zeggen in het openbaar, waarom zetten we het dan niet in ons verkiezingsprogramma? Het renationaliseren van de NS is heel populair bij de reizigers, die dagelijks staan te schelden. Het hoeft niets te kosten want de aandelen zijn al in handen van de Staat, je hoeft alleen maar wat overbetaalde managers te ontslaan, en laten we eerlijk zijn: daar doen wij meestal niet moeilijk over. Wat het belangrijkste is, is dat wij zo laten zien dat de SP niet alleen vecht tegen privatiseringen en liberalisering, maar dat we ook bereid zijn om ze terug te draaien. Dat we niet alleen vechten tegen een verslechteren van de wereld, maar dat wij vechten vóór een betere wereld. En daarom zeg ik: stem voor een betere wereld, stem voor 255.

Anne-marie Mineur: Ja, daar kom ik nooit meer overheen, sorry. Ik ben Anne-Marie Mineur van de afdeling De Bilt. Allereerst wil De Bilt de commissie hartelijk danken voor een goed en een ongelooflijk snel stukje werk, dat toch een 8,2 haalt voor de leesbaarheid. Mijn complimenten daarvoor. Dan danken wij de commissie voor het overnemen van onze wijzigingsvoorstellen nummer 38 over neutraliteit van het internet, en nummer 156 over het aanpakken van geweld ook tegen lesbo's en transseksuelen. We willen toch nog pleiten voor een paar voorstellen van ons die nog niet zijn overgenomen. Voorstel 230 pleit ervoor om grondspeculatie tegen te gaan. Dat roept de SP al heel lang en onze voorstellen komen letterlijk uit SP-brochures. Als de tijd nu niet rijp is, wanneer dan wel? Voorstel 230. Voorstel 104 pleit ervoor om nou eens echt serieuze maatregelen te nemen tegen de bio-industrie. Het is beter voor iedereen als we minder vlees eten, het is beter voor onszelf, onze gezondheid. Het is beter voor de dieren, het is beter voor de mensen van wie we de akkers en de oerwouden inpikken om ons veevoer te verbouwen, en het is beter voor het milieu. Goed, dat moet je niet van bovenaf opleggen, maar de steun aan de bio-industrie die moet stoppen. Overigens sluit ons voorstel ook prima aan bij de nummers 322, 324, 326, 327 en 330 en die bevelen we dan ook graag aan. Voorstel 317 gaat over milieunormen. Er wordt gewerkt aan een nieuwe wet die het mogelijk maakt om wegen aan te leggen die meer lawaai maken dan goed is voor de volksgezondheid. Dat is tegenwoordig een hobby van dit kabinet. Als het je niet lukt om binnen de wet te opereren, dan pas je toch gewoon de wet aan. Daar moeten we ons tegen verzetten. Daarom: stem vóór voorstel 317.

Hans van Hooft junior: Goedemiddag allemaal, Hans van Hooft uit Nijmegen. Ik heb twee amendementen waarmee wij het beste programma van Nederland nog een klein beetje beter maken. Het eerste amendement is nummer 49, op pagina 15. Pak het er rustig even allemaal bij, dan kunt u er direct een plusje bij zetten. In dat amendement bepleiten wij om de inburgeringsexamens in het buitenland voor gezins- en huwelijksmigranten, om die af te schaffen. Het doel van die inburgeringsexamens was niet om de integratie

van migranten in Nederland te bevorderen, maar om mensen buiten de deur te houden. En dat kan volgens mij niet de bedoeling zijn van dat soort examens. Dus graag een plusje bij amendement 49 op bladzijde 15. Dan een ander amendement van veel grotere importantie. Nummer 198 op pagina 46. 198, pak hem er even bij. Met dit voorstel willen we de sociale volkshuisvesting weer op de politieke agenda in Nederland zetten. En dat is belangrijk. Want de woningnood in Nederland, met name onder starters, is gigantisch. Starters in Nederland in grote steden moeten vaak 10 tot 15 jaar wachten op een betaalbare huurwoning. In Nijmegen doen starters er 17 jaar over om aan een huurwoning te komen. Kun je je voorstellen: je schrijft je op je 20e in, op je 37e maak je kans op een betaalbare huurwoning. Het is te zot voor woorden. Dat probleem komt niet uit de lucht vallen. Dat komt omdat er al tien jaar lang steeds minder huurwoningen komen. Omdat ze gesloopt worden of verkocht worden. En omdat er geen sociale huurwoningen meer bijgebouwd worden. Dat probleem kunnen we op één manier oplossen en dat is door zelf weer sociale huurwoningen te gaan subsidiëren. In dat voorstel staat dat we er 100.000 sociale huurwoningen bij willen. Daarmee zijn we enige, maar dan ook echt de enige partij in Nederland die het woningnoodprobleem onder starters oplost. En ik vind dat wij als socialistische partij ook dit probleem móéten oplossen. Dus 198, steunen graag.

Martine Haak: Goedemiddag. Mijn inbreng sluit aan bij het eerste punt van de vorige spreker. Het gaat over de taaltoets en inburgeringstoets waarvan nu in ons programma staat dat die zou moeten worden uitgebreid naar EU-inwoners. Dat lijkt mij een dwaling. De inburgeringstoets zoals die nu wordt uitgevoerd voor niet-westerse nieuwkomers in het land van herkomst op de ambassades is naar mijn idee strijdig met onze principes van gelijkwaardigheid en menselijke waardigheid. Want mensen moeten daar als een soort papagaai zinnetjes nazeggen en uit hun hoofd leren. Of antwoorden uit hun hoofd leren op vragen waar wij vaak ook niet het antwoord op weten. Daarmee geef je een heel verkeerd signaal. Wij willen als overheid dan iemand zijn nieuwe partner van een stempeltje voorzien van goedgekeurd of afgekeurd. Zelfs als de mensen worden goedgekeurd bij deze toets, veroorzaakt dit gevoelens van uitsluiting en dat bevordert de integratie niet en het is zelfs vaak hinderlijk voor mensen om dat weer te overwinnen en het gevoel te krijgen dat ze als waardevol gezien worden. Ik wil ons amendement, dat is nummer 58, intrekken ten gunste van nummer 49 van de afdeling Nijmegen, en ik hoop dat het door iedereen gesteund wordt. En dat wij het eens op een andere manier gaan proberen: 'hartelijk welkom, fijn dat u naar Nederland komt', want de meeste mensen willen heel graag de taal leren. En daar kunnen we ze bij behulpzaam zijn.

Wouter Groot Koerkamp: Hallo partijgenoten. Goed om hier allemaal met jullie te zijn, om het verkiezingsprogramma vast te stellen van onze partij. Een socialistisch programma, dat de schuldigen laat opdraaien voor de crisis. Een socialistisch programma, dat hardwerkende mensen steunt en de helpende hand biedt aan de mensen die dat nodig hebben. Kortom, volgens mij stellen we hier vandaag een programma vast waarmee we de verkiezingen gaan winnen. Allereerst wil ik de programmacommissie bedanken voor een fantastische basis. Onder grote tijdsdruk ging er een goed document naar de afdelingen. Er is goede discussie geweest op de regioconferenties, en veel suggesties zijn daarna ook overgenomen. De afdeling Den Haag heeft het nodig gevonden om toch nog een aantal amendementen in te dienen. Zes. Best een aantal, maar ik zag dat er ook afdelingen zijn die er meer dan tien hebben ingediend, en dat is wel heel erg veel. Ik heb soms het gevoel dat het neigt naar hobbyïsme: dat moeten we niet doen. Vergeet niet dat politiek niks meer is dan het maken van keuzes. Van de zes Haagse amendementen heeft de programmacommissie er vijf overgenomen, dank daarvoor. Dan blijft er nog eentje over, die gaat over treinkaartjes. Dat is voorstel nummer 237. De voordelen van treinreizen hoef ik jullie allemaal niet te vertellen. Overdag rijden er veel treinen die vaak erg leeg zijn. Dus elke extra passagier dat levert gewoon extra geld op. Tijdens de regioconferentie werd dit voorstel te generiek genoemd, en in jullie boekjes kunnen jullie lezen dat het nu te specifiek is. De waarheid ligt wellicht in het midden en dan is het een goed voorstel, dus ik hoop dat jullie het kunnen steunen. Verder wilde ik graag aandacht, net als Martine en Hans voor mij, voor amendement 49 over inburgering in het buitenland. Het is een uiterst rechtse maatregel die is ingevoerd door ijzeren Rita Verdonk. We kunnen deze verkiezingen om dit verbod op liefde ongedaan te maken.

Gerrie Elfrink: Dank je wel voorzitter. Goedemiddag beste partijgenoten. Partijgenoten van de beste partij van Nederland. Ik kwam hier om allemaal amendementen aan te raden, maar nou ik hier zo sta en naar deze zaal kijk, wil ik dat maar even vergeten. Ik vind het heel erg mooi om hier te staan. Op deze mooie locatie, op dit mooie congres. En jullie zien er zo allemaal bij elkaar ontzettend goed uit. Echt waar. En ik ben ontzettend trots, nog steeds vanaf het begin maar ook nog vandaag, dat ik lid mag zijn van deze mooie partij. En dat wij straks met elkaar het mooiste verkiezingsprogramma van Nederland gaan vaststellen. Het was een hele hectische week voor mijzelf. Het was de vijfde dag als wethouder, want in Arnhem regeert de SP. Maar in deze bijzondere week is dit toch wel de meest bijzondere dag om hier te mogen zijn tussen partijgenoten. Dat voelt echt geweldig en inspirerend aan. Ik wens jullie straks allemaal heel veel succes in de campagne, waar ik me zelf ook weer voor ga inzetten. Nederland moet socialer en er is één partij

die Nederland socialer kan maken: dat is de SP, de sociale partij van Nederland. We gaan ertegenaan. We gaan knallen in de campagne en we gaan winnen! Zet 'm op en dank jullie wel dat ik even hier het woord mocht voeren.

Ronald Hiltemann: Goedemiddag, wij zijn in Haarlem heel blij met een goed en duidelijk programma, zoals dat nu voor ons ligt. Anne-Marie Mineur had het er al over: ook ik hoorde vanochtend over het onderzoek van Vaagtaal, waar een ruimte 8 werd uitgedeeld voor duidelijkheid van het programma. Een aantal van onze amendementen zijn ook gericht om die duidelijkheid nog wat groter te maken naar de kiezer toe, dus misschien volgende keer een 9. Wij zijn in ieder geval blij dat ons voorstel 245 van het uitbreiden van de nachttrein tot een nationaal nachtnet overgenomen is. In voorstel 220 – is ook overgenomen – stellen wij voor om woningbouwcorporaties te verplichten werk te maken van warmte-isolatie van bestaande woningen. En in 95 – die wordt ontraden – wij willen daar toch een beetje duidelijkheid in hebben. Het oorspronkelijke voorstel, daar kon je eigenlijk uit lezen dat misschien ook particulieren daardoor getroffen zouden kunnen worden. Dat die ook zouden moeten gaan betalen voor de sociale zekerheid van zzp'ers. En dat kon volgens ons nooit de bedoeling zijn. Voorstel 352: internet. Wij hebben het gevoel dat het belang van internet nog niet volledig onderkend wordt binnen de partij. Internet, daar draait op dit moment de hele wereld op. Als er iets uitvalt – we hebben het gezien, de politie die drie dagen zonder automatisering zit, gemeentes die uitvallen – het is te belangrijk. Er moet meer gewicht gegeven aan internet binnen Nederland. En daar ligt een taak voor de overheid. Vandaar ons amendement 352, waar we heel graag de aandacht en zeker uw steun voor vragen.

Riet de Wit: Goed dames en heren, dank voor alle bijdragen. Zometeen gaat de programmacommissie zorgen voor de antwoorden. Ik schors daarvoor de vergadering voor 5 minuten, maar blijft u vooral zitten: het gaat echt maar om 5 minuten, zodat de programmacommissie nog heel even met elkaar kan overleggen, wie welke antwoorden doet, voor zover dat niet gebeurd is tussendoor. Maar we zullen straks langer pauzeren, dus blijft u nu zitten totdat over 5 minuten de programmacommissie de antwoorden geeft. En de echte pauze is daarna.

[korte pauze]

Tiny Kox: Waarmee ik wou beginnen is met te zeggen dat het heel fijn was, jullie inbreng en betrokkenheid hier vandaag, maar vooral wat jullie in de afgelopen weken hebben gedaan. Want de programmacommissie heeft onder hoogspanning gewerkt, maar dat hebben jullie ook allemaal gedaan. Daar wil ik jullie erg voor complimenteren. Het was niet gemakkelijk om op zo'n korte termijn zoveel vergaderingen te organiseren en bij te wonen en zoveel punten door te nemen en beslissingen over te nemen. Dus erg veel complimenten van onze kant voor jullie werk. Erg veel dankjewel voor het feit dat jullie zo complimenteus zijn in de richting van de programmacommissie. En ik denk dat we hier vandaag, op ons congres waar we de discussie afronden, kunnen vaststellen dat we dit programma in ieder geval – en zo hoort het ook in een democratische partij – met ons allen hebben gemaakt en verbeterd. En ik kan hier denk ik nu al zeggen dat het programma dat wij hier samenstellen door ons, door ons Partijbestuur, door onze Kamerfractie, door onze lijsttrekker, uitgevoerd zal worden. We krijgen daar geen problemen over. Voorzitter, voorzitters, als we alles opgeschreven hadden wat ons door jullie was voorgesteld, was ons programma heel erg compleet geworden. Maar het was ook veel en veel dikker geworden. Erg volledig, maar niet meer toegankelijk voor de kiezers. En voor de kiezers maken we het toch vooral, ons verkiezingsprogramma. Het is misschien goed om ons dat te realiseren. Daarom hebben we ervoor gezorgd dat het eerste concept van het programma redelijke proporties had: 15 hoofdstukken met 250 concrete voorstellen aan die kiezers. Dat concept werd eind maart – jullie herinneren het je nog – aan al onze afdelingen voorgelegd en vervolgens begin april in zeven regioconferenties besproken. En dat bespreken dat had effect: jullie inbreng had effect. Want naar aanleiding daarvan hebben we als programmacommissie van de 250 concrete voorstellen die we voorgelegd hadden, er maar liefst 50 aangepast aan jullie wensen. En ik kan zeggen, wij vinden dat een verbetering. We hebben dat niet met pijn in het hart gedaan. Daarna, beste partijgenoten, vroegen we jullie weer om een kritische beoordeling en als je zoiets vraagt in de SP, dan kan je het ook krijgen ook. Want in totaal zetten jullie vervolgens 395 aanvullende wijzigingsvoorstellen op papier om vandaag hier voor te leggen aan het congres. Ik wil maar zeggen: je doet het jezelf wel allemaal aan. Overigens, en dat is toch goed om te weten, vonden verreweg de meeste ledenvergaderingen dat we inmiddels voldoende tegevoetgekomen zijn aan al hun opmerkingen en wensen. De amendementen die we vandaag behandelen, komen van zo'n 50 afdelingen. Dank daarvoor; 100 afdelingen vonden het niet nodig om dit programma nog verder te amenderen. Van die 395 wijzigingsvoorstellen uit 50 afdelingen hebben we er alsnog 75 overgenomen. Ook dat vinden we een verbetering van wat er als tweede concept lag. En die maken nu dus ook deel uit van het programma en daar hoeven we vandaag niet meer over te stemmen, wat we al vastgesteld hebben. En we hopen ook dat dat geldt voor voorstellen die lijken op de voorstellen die we

overnamen, want als we die ook allemaal gaan overnemen, dan herhalen we tien keer hetzelfde in ons programma en dat ziet er een beetje raar uit. Dus, willen al die indieners van die amendementen daar nog eens naar kijken of die nog wel in stemming moeten komen. Met 150 andere wijzigingsvoorstellen – en dat is belangrijk om dat hier nog een keer te zeggen – zijn we het niet zozeer inhoudelijk oneens, maar we vinden ze te specifiek voor dit programma. En let wel, partijgenoten, ‘te specifiek’ is geen oordeel over de inhoud. We vinden ze te specifiek. Laat ik een voorbeeld geven van Anne-Marie Mineur, die zegt: ik kom hier met een voorstel dat is letterlijk overgenomen uit de nota grondbeleid, dus wat kan daar op tegen zijn? Anne-Marie, daar is niks op tegen, als wij passages overnemen uit rapporten. Maar we hebben 42 rapporten achterin het verkiezingsprogramma staan, waar allemaal niks mee mis is. Maar als we die allemaal overnemen, dan hebben we dus zo’n verkiezingsprogramma. Dus als wij zeggen ‘te specifiek’ is dat geen oordeel over de inhoud, maar wel over de plaats. Niet in dit verkiezingsprogramma, ik beloof dat we alle voorstellen die wij te specifiek noemen, doorgeleiden naar onze nieuwe Tweede Kamerfractie en onze nieuwe fractievoorzitter om die mee te nemen bij het vaststellen daarna. Maar als we dat allemaal gaan opnemen, dan hebben we echt een probleem. Er zijn een aantal voorstellen die we overbodig vonden. Er zijn een aantal voorstellen waarvan we vonden dat die al in het programma stonden, en er zijn een aantal voorstellen die niet in stemming komen omdat ze onvoldoende steun hebben gehad. Het was toch mooi dat heel veel partijgenoten individueel hebben geprobeerd steun te verwerven voor hun voorstellen. Als dat niet gelukt is: jammer, laat je niet afhouden van dat een volgende keer nog eens te proberen. Dan resteren nog de voorstellen die we wél op inhoudelijke gronden afwijzen. Die voorstellen die stroken naar onze mening niet met wat onze partij vindt, en wat onze partij vindt hebben we vastgesteld in ledenvergaderingen, in regioconferenties en in alle verslagen. Het staat de indieners natuurlijk vrij om dit congres van hún gelijk te overtuigen, maar het omgekeerde moet hopelijk ook mogelijk zijn. Mag ik nog één beroep op jullie doen. Met name op de indieners van die voorstellen die de kwalificatie ‘te specifiek’ hebben meegekregen, of waarvan wij zeggen dat we de bestaande tekst beter vinden. Zouden jullie alsjeblieft willen overwegen of het ook mogelijk zou zijn om straks over die voorstellen geen stemming te vragen. Dat zijn er 220 namelijk, waar we dus zeggen dat we er inhoudelijk geen problemen mee hebben, maar dat ze niet in dit verkiezingsprogramma thuishoren. Als dat zou gebeuren, dan zou de stemming zich toe kunnen spitsen op die punten waar een inhoudelijk verschil over bestaat tussen de programmacommissie en de indieners. En daar hoort een congres ook beslissingen over te nemen. Het is een voorstel, doe ermee wat je wil. Al onze adviezen zijn adviezen. Bij de SP is het zo dat het congres beslist. Ik moet nog over twee hoofdstukken kort een opmerking maken, die ik voor mijn rekening neem. Dat is eerst het hoofdstuk Een gedeelde toekomst, over integratie. We hebben goed geluisterd naar de wijzigingsvoorstellen die ingediend zijn over het punt van de effectiviteit van inburgering in het buitenland. Daar zijn een tiental voorstellen over ingediend. Geen van die tien voorstellen vinden wij goed genoeg om hier overgenomen te worden; maar we vinden ze allemaal overtuigend genoeg om een nieuwe tekst op te nemen, de bestaande tekst te schrappen en als nieuwe tekst op te nemen: ‘We onderzoeken de effectiviteit van het inburgeringsexamen in het buitenland en zo nodig passen we de regeling aan.’ Ik hoop dat we daarmee de indieners van de tien voorstellen ruimschoots tegemoet getreden zijn. We gaan het eerst onderzoeken en dan nemen we daarna een beslissing daarover. Het voorstel over het humaan asielbeleid zoals het door Haarlemmermeer is geformuleerd, dat nemen we over, want inderdaad asielzoekers dienen niet als criminelen behandeld te worden. Er was nog een opmerking over de publieke omroep van de afdeling Delft. Ook dat, zou je kunnen zeggen, is wat te specifiek maar laat ik gul zijn, ik denk dat het ook wel een waardevolle toevoeging is als we zeggen dat er een degradatie- en promotiesysteem voor de publieke omroep moet komen. Dus amendement 346 willen we overnemen. En om nog een keer gul uit te pakken: er zijn veel voorstellen rondom downloaden hier voorgelegd. Ook daarvan is de strekking vaak net iets te vergaand, of net iets te afwijkend. Maar amendement 352, waar Haarlemmermeer zo’n prachtig pleidooi voor gehouden heeft, dat zijn we bereid om alsnog over te nemen. Sorry, Haarlem, niet Haarlemmermeer! ‘Haarlem!’ roept Haarlem hier op de voorste rij. Dat voorstel nemen we over. Ik hoop dat jullie met deze algemene uitleg en met deze specifieke uitleg op twee hoofdstukken kunnen leven, maar dat hoor ik direct wel in tweede termijn.

Ronald van Raak: Ik weet niet of Ronald Giphart in de zaal is? Ik weet niet of hij er is? Dat is een schrijver, die werkt voor de Volkskrant, en die volgt de politiek tegenwoordig. Nou, schrijvers in de politiek, dat valt nog niet mee, Ronald Giphart. Hij was vorige week bij een congres van GroenLinks en hij zei: GroenLinks da’s een heel democratische partij, want daar hadden ze honderden amendementen. En, schreef hij in de Volkskrant, bij de SP hebben ze er altijd maar een stuk of zes. Stuk of zes! Dus dat is geen democratische partij, volgens Ronald Giphart. Ik weet niet of hij er is, maar als hij er is, je herkent hem misschien wel, geef hem dan even ons boek mee, want het zijn er wel 400! En over partijdemocratie gesproken – je moet het ook nooit te veel over anderen hebben, maar – op het congres van GroenLinks werd een amendement aangenomen dat de partij geen referendum wilde. Ik weet ook niet waarom precies, maar GroenLinks wil geen referendum. En Femke Halsema had net een wet ingediend voor een referendum. Was niet zo’n hele goede wet, daarom is hij ook nog niet aangenomen. En dan zegt het congres: ja maar Femke Halsema, wij

willen eigenlijk helemaal geen referendum. Oh, zegt Femke Halsema, dan ga ik het toch doen. Ik ga het toch doen, ik ga toch met die wet verder. Moet je toch eens voorstellen, dat wij met zijn allen hier iets besluiten, en dat ik dan tegen jullie zeg: ach, ik ga het lekker toch doen. Ik denk dat ik hier niet heel erg lang zou staan. Vermoed ik zomaar. Dus ja, wat is democratie? Is democratie babbelen, of is democratie stemmen en je daaraan houden? En dat is ook een van de redenen dat ik zo trots ben op de SP, alles wat jullie hier vandaag beslissen, dat nemen wij over. Er is hier helemaal niemand die durft te zeggen: nee dan doe ik het lekker toch. En dat maakt denk ik onze partij ook zo sterk. Dus de amendementen ga ik ook even langs, want ja, als jullie niet willen dan gaat het niet door. Jan uit Assen die maakt zich ook verschrikkelijk boos als mensen agressief zijn tegen de politie, de brandweer of de hulpverleners. Je moet ook echt van de pot gerukt zijn; iemand komt je helpen en dan ga je agressief zijn. Dat is totaal kolderiek. Daar hebben we ook al veel voorstellen voor gedaan om te zorgen dat die mensen harder worden aangepakt. Want: mensen in de publieke sector, politiemensen, brandweermensen, mensen op de ambulance, die zijn van ons. Van ons allemaal en als je daaraan komt, dan kom je ook aan ons allemaal. En dat pikken we niet. Dus dat gaan we doen. Maar wat Jan uit Assen nou extra voorstelt is om mensen met snelrecht te veroordelen. Ik ben er erg mee eens, je moet ze hard aanpakken en je moet ze snel aanpakken. We hebben al dat je dubbele straffen kan krijgen. Probleem is dat rechters het nog niet altijd opleggen, dus daar zijn we heel erg hard mee bezig. Daar zitten we echt achteraan. Snelrecht kan, maar het grote nadeel van snelrecht is ook dat de kans soms groter is dat je wordt vrijgesproken. En daarom zou ik dat amendement 148 willen afraden. Juist om te voorkomen dat als iemand aan een van ons komt, dat hij daarmee wegkomt. Anna Groot wil ik amendement 59 voorlezen. Dat is een prachtig amendement van afdeling Haarlemmermeer. Asielzoekers mogen in geen geval worden opgesloten in detentiecentra als daar geen gegronde reden voor is. Asielzoekers mogen niet worden gezien als criminelen en dus ook niet als zodanig worden behandeld. En natuurlijk, zo'n prachtig voorstel dat nemen wij over. En dat is de enige reden waarom we het voorstel 168, Anna, niet overnemen. En dat hadden we er eigenlijk beter even onder kunnen zetten, om misverstanden te voorkomen. Maar de reden dat we 168 niet willen overnemen, is omdat wij 59 eigenlijk nog veel beter vinden en die nemen we in ieder geval over. Er is een aantal vragen gesteld over onderwijs. 180, Amstelland, de invoering van extra brugschool. Daar kan ik me wel iets bij voorstellen, want kinderen, ikzelf was er ook een voorbeeld van, moeten vroeg kiezen. En ja, ik kon ook niet naar zo'n hoge school. En uiteindelijk kon ik dus tóch naar een hogere school, ik kon gaan stapelen. Dus ik snap het heel erg goed dat je kinderen niet al te vroeg moet laten kiezen. Ook omdat mensen, als je ouders niet hebben gestudeerd, of een lager inkomen hebben, dan is het vaak ook een gewoonte. Of in mijn geval: ik praatte plat Brabants, dus dat was ook een van de redenen voor de schoolkeus, dan ging je gewoon naar een minder hoge school, heel raar. Het probleem is niet dat we een extra brugschool moeten maken, denk ik. Want dan gaan we de hele structuur van het onderwijs weer op zijn kop gooien. Dus zo'n brugschool is misschien wel een goed idee voor de toekomst, maar om nou het hele onderwijs op de kop te zetten op dit moment, dat is een heel erg slecht idee. Want dat hebben we de afgelopen jaren al heel erg veel gedaan. Wat wij willen als SP, Jasper van Dijk heeft dat voorgesteld, is om het stapelen weer makkelijker te maken, en dat gaat ook gebeuren. En stapelen betekent dat je van de mavo of van het vmbo naar de havo kunt, naar het vwo kunt, en dan verder voort. Dan krijg je ook langer de tijd om jezelf te ontwikkelen en meer mogelijkheden om hogerop te komen in het onderwijs. Een ander voorstel, 184, het collegegeld mag maximaal met de algemene inflatie stijgen. Ja, wat we hebben gezegd is dat we wettelijke eisen willen stellen. En die wettelijke eis zal zijn dat het niet meer stijgt dan de algemene inflatie. Dus, er staat eigenlijk precies hetzelfde. 'Een wettelijke eis stellen': dan heb je wat meer ruimte. We zijn het er helemaal mee eens, dus 'te specifiek' is ook niet de goede toelichting die eronder staat eigenlijk. Maar we vinden eigenlijk van de huidige tekst: daar kunnen we volgens mij beter mee uit de voeten. Maar wat hier staat daar zijn we het gewoon helemaal mee eens. 186 had ik nog. Even kijken. Het collegegeld wordt – ja die is wel heel erg leuk, uit Rotterdam, nou daar ben ik het van harte mee eens – het collegegeld wordt afgeschaft en iedereen krijgt een jaar langer recht op studiefinanciering. Ik denk als ik hier nu ga vragen wie het daar mee eens is, gaan alle vingers omhoog, inclusief die van mij, inclusief die van Bob en Riet en iedereen achter die tafel, behalve die van Ewout. Ik zeg altijd maar: want die moet het betalen. Kijk, we gaan veel investeren in onderwijs, maar ook in kleinere klassen, in hogere inkomens voor leraren, van alles en nog wat, en we hebben op dit moment niet het geld om het collegegeld af te schaffen en de studiefinanciering te verhogen. Sterker nog, we moeten een keiharde strijd voeren om de studiefinanciering te behouden. Laten we dat in deze crisistijd eerst doen en dan als de economie weer aantrekt, dan beloof ik jullie dat er in het volgende programma weer een fikse verhoging op staat. Ten slotte, de vrijwillige ouderbijdrage wordt afgeschaft. Ja Maureen, daar wordt verschrikkelijk misbruik van gemaakt. Maar te allen tijde moet duidelijk zijn dat de ouderbijdrage vrijwillig is en op lang niet alle scholen is dat duidelijk. En in die zin wordt die regel misbruikt. Om het af te schaffen nu, ja, dat kan. Wat we voorstellen is om het te maximeren, in eerste instantie, en daarna af te bouwen. Omdat: er is te weinig geld op scholen en veel scholen draaien ook voor een deel op die ouderbijdrage. Da's ook precies het probleem trouwens: daarom zeggen ze tegenwoordig dat het niet meer vrijwillig is. Volgens mij moet je iedereen duidelijk maken dat het vrijwillig is. En het

voorstel dat we hebben is om het te maximeren, te zorgen dat het niet heel hoog kan worden, en gewoon geleidelijk afbouwen. Da's goed voor de ouders, de kinderen en uiteindelijk ook voor de scholen. Helemaal tot slot. Anne-Marie Mineur uit De Bilt, 38, over die netneutraliteit. Dat nemen we over, maar daar wil ik nog wel het volgende over zeggen. Dat is het voorstel over internetproviders. We hebben in Nederland het postgeheim, het telefoongeheim, dat staat in de grondwet. Maar toen de grondwet werd gemaakt had je nog geen internet, dus het is een heel goed idee om in de grondwet op te nemen dat er ook een internetgeheim is. Niet iedereen mag zomaar in je post komen of je telefoon zomaar afluisteren. Hoewel er geloof ik in Nederland 12.000 keer per jaar wordt afgeluisterd, dus zo'n harde regel is dat ook weer niet. Hoeveel? Zestienhonderd keer per dag? Dus statistisch gezien is iemand hier vandaag afgeluisterd. Wie het is weet ik niet. Zal ik wel weer zijn. Maar ik moet daar nog wel bij zeggen: dat nemen we over, maar bij een aantal voorstellen hadden we het idee dat de teksten letterlijk zijn overgenomen van lobbyclubs. En je moet je door iedereen laten inspireren, en dat kan zelfs door een lobbyclub, zeker als die deugt. En op dit gebied van privacy is dat vaak het geval. Maar we moeten wel oppassen: wij zijn de SP. Wij maken onze eigen overwegingen en onze eigen teksten. Dus we nemen deze over, maar we nemen de strekking over, niet de letterlijke tekst want we gaan geen lobbyclubteksten in ons programma zetten. Maar we beloven in ieder geval dat de netneutraliteit, dat dat wordt opgenomen. En helemaal ten slotte: Sandra, ja met Brecht – godverdomme, ik wil dat ook wel zo'n mooi verzameld werk. Ik zat ook te denken: welk Brecht-citaat kan ik hier dan teruggeven? En toen dacht ik toch: de verkiezingen komen eraan, de VVD dreigt groot te worden, het zal toch niet zo zijn, het zal toch niet zo zijn. En een mooi citaat van Brecht dat daarbij past is dat: de schapen, moe van de voedermeesters, probeerden nu maar eens de slager uit. Degenen die de crisis hebben veroorzaakt, die zouden hem zeker gaan oplossen. Ja, mooi niet. Voor ons is de taak om dat te voorkomen. Voor ons is de taak voor 9 juni om te voorkomen dat de slaggers het hier voor het zeggen krijgen.

Krista van Velzen: Jongens, ik moet eerlijk zeggen dat ik het wel mooi vind om te zien dat iedereen zo keihard heeft meegedacht, zo keihard dat er een verkiezingsprogramma ligt dat zo dik is en een stapel amendementen wat zo dik is. En het doel is natuurlijk dat wij straks zoveel mogelijk amendementen ofwel overnemen of het met elkaar eens zijn dat dat niet in het verkiezingsprogramma terecht hoeft. En dat we dan over de laatste amendementen waarover gestemd moet worden laten zien dat wij eensgezind zijn. Eensgezind, dat als je amendement niet wordt overgenomen dat je denkt: we zitten tóch bij de beste partij van Nederland. En dat verkiezingsprogramma is ook top zonder dat amendement; we gaan gewoon met elkaar verder. Ik zou jullie willen bedanken voor de bijna unanieme steun – daar zaten nog een paar mensen die het niet steunden, de motie die Eric Smaling zojuist indiende. Want dat zijn onderwerpen waar ik vind dat we echt een absolute eensgezindheid moeten hebben: als het gaat over het verdrijven van massavernietigingswapens uit Nederland, uit Europa en uit de rest van de wereld. Dus dank voor jullie steun in dezen. En bij deze ook alvast een uitnodiging voor een groot afscheidsfeest. Niet voor mij, maar wel straks van die kernwapens die op Volkel liggen, want dat gaan we dan natuurlijk enorm vieren met elkaar. Dan wou ik de amendementen aflopen in volgorde van sprekers. Bob van Vliet, die nam het op voor het vervoer van ouderen – en terecht. Het amendement wat is ingediend daarop, dat kunnen we volgens mij gewoon overnemen. Het gaat om amendement 256, als ik het goed genoteerd heb. Dan kwam afdeling Eindhoven over CO2-opslag. Kijk, daar is natuurlijk wel een probleem met CO2-opslag. Want het voorstel dat gedaan is door het kabinet: Barendrecht, om daar een experiment te houden met CO2-opslag, dat is natuurlijk te bizar voor woorden. CO2-opslag is per definitie een end-of-the-pipe-oplossing: het lost het probleem niet op, alleen dat wat voortkomt uit het probleem, namelijk het teveel aan CO2-productie. Het experiment bij Barendrecht is een van de tien experimenten die in heel Europa uitgevoerd gaan worden. Onder een bewoond gebied, gewoon op het land; is helemaal nergens voor nodig. Maar, moet dan het denken stilstaan? Dat lijkt mij niet. Moeten wij gaan investeren in onderzoek naar end-of-the-pipe-oplossingen? Nee, dat hoeft ook niet. Maar op het moment dat de industrie denkt: we gaan het geld investeren in het doen van onderzoek buiten bewoonde gebieden, het liefst niet op het land, maar bijvoorbeeld onder de zee, dan moeten we daar niks op tegen hebben. Het denken hoeft nooit stil te staan, ook al hebben wij kritiek op een experiment, en dat is de reden waarom wij het amendement van Eindhoven ontraden. Dan kwam Paula uit Amsterdam met een hele reeks aan amendementen op het vlak van landbouw, over biomassa, over brandstoffen, over zelfvoorziening. Het zijn allemaal hele mooie amendementen, met hele wijze woorden. Maar wel heel veel woorden. En ik denk dat er bij veel van die amendementen ook nog zo veel nadere uitleg over bij zou moeten, dat ons verkiezingsprogramma op zo'n manier een bijbel wordt. En wat wij moeten doen, is dit soort goede standpunten in debatten uiten; in interviews uiten; op straat uiten. Maar niet alles wat mooi is hoeft in zo veel detail in het verkiezingsprogramma. Dat is de reden dat wij dit amendement ontraden hebben. Sandra uit Groningen, die pleitte ervoor om onnodige afvalproductie tegen te gaan. En daarvoor de verantwoordelijkheid bij de producenten te leggen. Wij hadden dat amendement ontraden, met een verwijzing naar te specifiek. En toen keek Remi Poppe mij aan, en we gaan dat amendement gewoon overnemen. Het nummer, Sandra, was dat 329? Ja, dat was 329. Vervolgens kwam

afdeling Alkmaar met een nader voorstel over kernenergie op het amendement 314. Ik ben er echt van overtuigd dat de tekst die in het verkiezingsprogramma staat, dat die gewoon beter is. Dus die ontraden we om die reden. Afdeling Assen vroeg waarom de opmerking over startkwalificaties, dan gaat het over onderwijs aan jongeren die beperkingen hebben, die een bepaalde vorm van gehandicaptheid hebben, waarom dat bij het hoofdstuk onderwijs wel wordt overgenomen, en dan bij een ander hoofdstuk – het hoofdstuk over kinderen – niet. Nou dat is heel simpel: als we een amendement bij één hoofdstuk overnemen, dan geldt dat wat daar staat voor het hele verkiezingsprogramma. Dat hoeven we dus niet in elk hoofdstuk opnieuw te gaan herhalen. Daarmee is het amendement inhoudelijk wel goed, maar hoeft het niet overgenomen te worden, omdat we niet tig keer hetzelfde gaan zeggen in een verkiezingsprogramma. Het amendement 313 van Rotterdam, dat zegt: we moeten direct stoppen met de bouw van koolcentrales en kernenergiecentrales. Lijkt mij zinnig. Staat er volgens mij al, dus onnodig om het over te nemen. Amendement 302, daarin pleit de afdeling Rotterdam ervoor om de energiebelasting voor bedrijven op termijn gelijk te trekken met de energiebelasting voor burgers, die op dit moment aanzienlijk hoger is. En mits we dat op termijn doen, dus geleidelijk aan invoeren, kunnen wij woorden van deze strekking in het verkiezingsprogramma gewoon overnemen. Dus amendement 302. Dan ben ik bij amendement 327 waar gepleit wordt voor een vleestaks. Daar zijn wij ten principale op tegen. Niet omdat wij vinden dat dieren onder dieronvriendelijke omstandigheden gehouden moeten worden, dat ermee gesleurd moet worden dwars door heel Europa, dat vlees goedkoop zou moeten zijn. Integendeel, maar wij gaan dit probleem niet oplossen door extra belasting op te leggen; wij gaan het probleem oplossen door dit soort praktijken te verbieden. Door het beleid aan te passen, door de regels aan te passen, en door ervoor te zorgen dat die producenten die hun vlees op die manier produceren, dat die dit gewoon niet meer mogen. Daarvoor is een extra belasting dus niet nodig, maar moet het hele systeem op de schop gegooid worden. Richard de Graaf uit Schagen die boort een onderwerp aan wat in veel afdelingen, ook op regioconferenties ook is besproken: het punt van adoptie. En om misverstanden uit de weg te helpen: wij hebben helemaal niks tegen adoptie als fenomeen. We hebben niks tegen mensen die ervoor kiezen om een kind naar Nederland te halen en daar goed voor te zorgen. Die mensen doen dat vanuit hun hart. Daar gaat dit onderdeel van het verkiezingsprogramma niet over. Waar wij wel een probleem mee hebben is het dogma dat het voor elk kind altijd goed is om naar Nederland gehaald te worden. Want uit elk onderzoek blijkt dat, in zijn algemeenheid, het beter is voor kinderen om in hun eigen land te blijven. En dat dus de oplossing om een kind uit een bepaald land hier naar het rijke westen te halen niet altijd in het belang is van het kind. Juist het belang van het kind moet prevaleren boven het belang van de ouder hier in Nederland. En dat is de reden waarom wij wel de strekking van het commentaar uit de afdelingen hebben overgenomen, maar middels een amendement. Even kijken, welk amendement was dat, u ziet dat ergens vlak voor amendement 288 staat een amendement wat het mooi verwoordt: wat het respect voor de adoptieouders maar ook het commentaar op het fenomeen van het adopteren van kinderen meeneemt. Wij zijn ervoor om dat amendement over te nemen, en niet allerlei varianten daarop. Voor die mensen die zich gekwetst voelen door deze passage: dat is absoluut niet nodig. Het respecteert ouders, adoptieouders, maar zeker ook het recht en het belang van kinderen. Dan kom ik bij Frank Futselaar, die pleit voor de renationalisatie van de NS. Dat is amendement 255. Maar die tegelijkertijd zegt: we hebben eigenlijk de aandelen al in handen, want die zijn van de Staat. Dat spreekt elkaar een beetje tegen. Kijk, we hebben de aandelen al in handen, dus het is niet zo'n enorme uitdaging om er dan uiteindelijk ook een staatsbedrijf van te maken, mits wij voldoende zetels in de Kamer krijgen en in de regering komen. Dat is het doel waarnaar wij streven en in die zin zouden wij dit amendement heel goed kunnen overnemen: de NS wordt weer een staatsbedrijf. Anne-Marie Mineur uit De Bilt, die pleit om een hele reeks aan amendementen over te nemen, maar specifiek amendement 304. Daar staan passages in die niet haalbaar zijn, er staan stukjes in die wel goed zijn. Maar ik zou erop willen wijzen: het gaat hier over dierwelzijn en over de btw op biologisch vlees. Dat wij in ons programma al een aanzienlijke hoeveelheid maatregelen neerzetten, om ervoor te zorgen dat de misstanden in de intensieve veehouderij in Nederland bestreden gaan worden. Dat wil zeggen: wij pleiten voor een diervriendelijke veehouderij, we pleiten voor een grondgebonden veehouderij, we pleiten voor het aanscherpen van de dierwelzijnseisen, steker nog, we pleiten ervoor om de zorgplicht voor het welzijn van dieren in de grondwet op te nemen. En ik denk in die zin dat het voldoende gewaarborgd is in ons verkiezingsprogramma. Dus ik ontraad het amendement 304. Dan kom ik bij Wouter. Wouter, uit mijn eigen afdeling Den Haag. Die pleit voor het goedkoper maken van treinkaartjes na de spits. En wij hebben daar lang over lopen stoeien, mag ik wel zeggen, binnen de commissie – ik noem geen namen. Want het kost natuurlijk wel wat. Je kunt treinkaartjes wel goedkoper maken, maar iemand zal de rekening moeten betalen. In onze discussies daarover – het gaat hier dus om de mensen die geen kortingskaart hebben, en die na de spits reizen. Na de spits zijn veel treinen relatief leeg. Om daar mensen neer te zetten dat kost dus ook niet enorm veel extra geld. Wat wel extra geld kost zijn al die calculerende medeburgers, alle Zeeuws meisjes die denken van: maar dan heb ik die kortingskaart niet meer nodig. Dat is 55 euro die jij bespaart en die de NS niet binnenkrijgt. En dat kostenplaatje moeten we dus met elkaar op gaan hoesten. Maar nu hadden wij het zo bedacht, dat als de NS toch bij ons weer in eigen handen komt, als de NS toch

een staatsbedrijf wordt, dan kunnen we nog wel iets meer van de winst van dat bedrijf afroemen. En daarmee kunnen we dit makkelijk bekostigen. Bovendien, de NS is nu bezig om allerlei bedrijven in het buitenland op te kopen. Als ze daar nou mee stoppen, dan kan iedereen goedkoper reizen, gaan meer mensen voor het openbaar vervoer kiezen, komen er minder files, lijkt me een totaal positieve situatie. Nemen we over, Wouter. Dat was 'm.

Arjan Vliegenthart: En inderdaad Gerrie Elfrink, het is bijzonder om hier te mogen staan. Als je zo helemaal naar boven kijkt, dan vraag je je af: 1200 mensen, en dat zou je dan eigenlijk keer 50 moeten doen, want iedereen die hier zit vertegenwoordigt vijftig leden. Dan ben je toch een hele club. Aan mij de eer om een aantal opmerkingen te maken over hoofdstuk 9 en over het buitenland. Ik ben blij dat er eigenlijk maar weinig opmerkingen gemaakt zijn op het hoofdstuk Zuinig op ons land. Daar ben ik blij mee, omdat we al in een eerder stadium heel wat hebben aangepast in dit hoofdstuk. En ook nog 15 procent van de amendementen die op dit hoofdstuk zijn ingediend hebben overgenomen. Ik ben ook blij dat Richard de Graaf dat erkent en zijn amendement intrekt. Ik denk inderdaad dat we met het aannemen van amendement 204, wat gaat over kraken – zolang er leegstand is zullen wij niet het kraken willen verbieden – dat we daarmee min of meer de angel uit de discussie met jullie hebben gehaald en jullie tegemoet zijn gekomen. Ik hoop dat jullie dat zullen respecteren, en zo meteen die andere amendementen die over dat onderwerp gaan – waarvan we zeggen: die zijn iets minder goed geformuleerd dan amendement 204 – met ons zullen afwijzen. Sandra uit Groningen pleitte ervoor om wat meer specifiek te vertellen over de rechten van huurders en met name in woningbouwcorporaties. Volgens mij valt dat nou precies onder het kopje wat Tiny Kox zojuist benoemde als: het is een goed voorstel, er is helemaal niks op tegen, maar als we dat soort voorstellen allemaal zouden overnemen, dan krijgen we een telefoonboek wat onleesbaar is. Hetzelfde geldt voor het voorstel van Anne-Marie als het gaat om de grondpolitiek. Voor één voorstel voor dit hoofdstuk wil ik echt wel een uitzondering maken. Dat is het voorstel van Hans van Hooft junior over het bouwen van extra huurwoningen. Want inderdaad, dat is een groot probleem in onze samenleving. En Hans, als ik jou nou toezeg dat we de strekking van je amendement overnemen, de strekking van het amendement van Nijmegen, maar dat de programmacommissie nog even kijkt naar de exacte formulering. Want er zit natuurlijk ook een regionale component aan: in sommige delen hebben we te maken met krimp, dan moet je niet meer gaan bouwen, dan moet je juist zorgen dat op een goede manier de leefbaarheid in stand wordt gehouden. En in sommige plaatsen is juist heel veel woningtekort; als we dat nog even mee mogen nemen, en nog even mogen schaven aan die formulering en we de strekking overnemen, komen we dan elkaar voldoende tegemoet en maken we dus van dat probleem een belangrijk thema. Want de SP is een partij die opkomt voor betaalbare huurwoningen; die ervoor zorgt dat mensen kunnen wonen in onze samenleving. En onze plannen zijn wat dat betreft zowel als het gaat om de koopsector, als dat het gaat om de huursector, de beste van alle politieke partijen. En laat jullie niet gek maken of door anderen andere zaken vertellen, want het is een feit. En dan het buitenland. Ik tel een viertal opmerkingen die daarover gemaakt zijn. En volgens mij is dat omdat de buitenlandparagraaf ook alweer op een aantal terreinen is aangepast. Jan uit Zevenaar pleit ervoor dat we expliciet in ons partijprogramma pleiten voor sancties ten opzichte van Israël. Maar wat staat er nou precies in ons partijprogramma? Er staat volgens mij, dat als Israël de resoluties niet nakomt, dat Nederland zich dan sterk moet maken voor het opschorten van het associatieverdrag. Als je nou één sanctie wil noemen, dan heb je er eentje. Dus volgens mij is het een kwestie van goed lezen en is de tekst daar heel helder. Hij is al aangepast, tegemoetkomend aan alles wat er in die afdelingen is gezegd. En volgens mij is de tekst zoals die er nu staat ook een hele goede. Paula van Dijnen uit mijn eigen afdeling Amsterdam over de NAVO. We moeten niet in een vlek wrijven. En daarmee eigenlijk zeggen dat wat we vier jaar gelden met elkaar aannamen een vlek is. Ik vind dat nogal wat. Ik vind het ook nogal een schoffering voor bijvoorbeeld het werk dat Harry van Bommel de afgelopen jaren heeft gedaan; het boekje wat hij uit heeft gegeven: Waarheen met de NAVO? De SP is geen voorstander van de NAVO. Dat staat ook niet in ons partijprogramma. Wij keren ons tegen een alliantie die zich out of area, overal in de wereld, als een politieagent van de Verenigde Staten gedraagt. Maar om dan te zeggen: dan stopt ons denken – dat is politieke luiheid, mensen. Dat moeten we niet doen. We moeten als derde partij van het land en straks als tweede en als grootste partij van het land een visie hebben waar we internationaal met elkaar naartoe moeten. En dat zeg ik ook over amendementen uit Zaandam. En ook over de amendementen uit Rotterdam. Mensen, door te zeggen dat we uit de NAVO gaan stappen, en daarmee het idee te hebben dat de wereldproblematiek is opgelost, het is een illusie. Maak werk van wat we doen. Kijk naar wat Krista heeft gedaan over de kernwapens, kijk wat Harry op dit moment doet over de NAVO, daar boeken we veel meer succes mee dan het onderwerp rechts te laten liggen. De NAVO is niet voor rechtse partijen, het is aan ons om ervoor te zorgen dat er een internationale veiligheidsstructuur komt waar recht geldt, internationaal recht, en waar de zwakkeren kans hebben om vooruit te komen. En dat lukt niet met deze NAVO, en daarom moeten we dat blijven aankaarten. Daarom moeten we erover blijven spreken. Onze mond houden helpt niemand; dan geven we de bal weg aan Rasmussen, aan de Verenigde Staten, aan Verhagen – en we moeten ze achter de broek aan zitten. Grijp ze bij de ballen, riep

iemand vier jaar geleden, toen het voorstel werd aangenomen, tegen Harry. Harry heeft ze bij de ballen, hij draait die ballen om, het doet pijn. Geloof u mij, ik ben lid van de Parlementaire Assemblée van de NAVO: wij worden niet gezien als de fanclub van de NAVO. Ze zijn altijd weer doodsbang wanneer Harry of Tiny of ik het woord nemen. Laten we dat nou zo houden. En laten we niet zeggen: we houden onze mond. Want dat is een zwakgebod, moeten we niet doen. Dan over ontwikkelingssamenwerking. Volgens mij is dat een belangrijk onderwerp. En terecht wordt gezegd dat ontwikkelingssamenwerking niet iets mag zijn waarop bezuinigd mag worden. Andere partijen willen de kosten van de crisis afwentelen op hen die het in deze wereld het zwaarst hebben. Wij doen dat niet. Wij houden de ontwikkelingssamenwerking op 0,8 procent. En dat lijkt me een heel goed voorstel. Zou het meer moeten zijn? Want daar werd voor gepleit. Moet het naar 1 procent? Volgens mij zouden we veel meer werk moeten maken om ervoor te zorgen dat het ontwikkelingssamenwerkingsbudget niet vervuild wordt. Dat we er geen militaire missie mee gaan betalen. En dat we ervoor gaan zorgen dat ontwikkelingssamenwerkingsgeld ook daadwerkelijk voor ontwikkelings-samenwerking wordt gebruikt. Dat is veel effectiever, en daar hebben we uiteindelijk veel meer aan dan 1 procent vervuilde ontwikkelingssamenwerking. Ik zou zeggen: laten we ons nou concentreren om ervoor te zorgen dat het ontwikkelingsbudget ook daadwerkelijk voor de ontwikkelingssamenwerking gebruikt wordt. En niet ervoor te zorgen dat het groter wordt zodat ook andere, bijvoorbeeld het ministerie van Defensie, of het ministerie van Buitenlandse Zaken er een greep in gaat doen. Dat lijkt me een veel betere strategie. En tot slot Tineke uit Alkmaar. Die vindt dat we defensie apart zouden moeten noemen. Het hoofdstuk heet Internationaal samenwerken. En dat is wat socialisten doen. Ze zoeken internationaal, met mensen die op dezelfde manier erover denken, allianties. En proberen daarmee de wereld te veranderen. Internationale samenwerking is per definitie de kern van waar het hier om gaat. Niet defensie. Niet alleen maar diplomatie. Niet alleen maar ontwikkelingssamenwerking. Maar juist ervoor te zorgen dat er samen-gewerkt wordt. En dat we samen werk maken van een betere wereld. En juist dat samenwerken, dat zou in de titel moeten blijven staan. En laten we dat dan niet weggeven voor een woord als defensie. Want daar wordt het echt niet helderder en beter van.

Ewout Irrgang: Het is misschien goed om in dit tijdsgewricht waarin we nu dit congres hebben nogmaals vast te stellen dat het rechts is geweest die de afgelopen decennia de financiële sector geliberaliseerd heeft. Wat tot de crisis geleid heeft waarin we nu verzeild geraakt zijn. Dat was rechts. Het is rechts dat de aandeelhouders in bedrijven afgelopen jaren alle ruimte heeft gegeven zodat ze alleen maar korte termijn-gewin gingen najagen. In plaats van dat ze rekening hielden met de lange termijn. Dat is mede waarom we nu in deze crisis verzeild zijn geraakt. Het is rechts dat de bonussen verdedigde, zeiden dat het een vorm van prestatiebeloning was. Een beloning voor goed gedrag. En het waren de bonussen die mede tot deze crisis geleid hebben. Het is goed om dat vandaag hier op het congres van deze linkse partij nogmaals vast te stellen. En de komende jaren zullen we in Nederland dus de puinhopen van rechts moeten gaan opruimen. En daarom moet volgens de SP de rekening, die van rechts kwam, ook naar rechts worden gestuurd. En dat kan met het linkse programma van de SP. Met een bankenheffing, zodat banken gaan betalen voor de schade die ze hebben aangericht. Met een geleidelijke beperking en afschaffen van bonussen die mede tot deze crisis hebben geleid. En met een forse beperking van de macht van de aandeelhouders, zodat onze bedrijven rekening gaan houden met de belangen op de lange termijn, zodat we daar allemaal beter van worden. We hebben als links deze crisis niet veroorzaakt. Dat kwam van rechts. We hebben als SP wel gewaarschuwd voor de gevaren van dat anglosaksische model. En waarom zouden wij er dus ook niet de oplossing voor hebben? Dat is zo logisch als wat. En het is goed om te zien dat Gerry Elfrink, met wie ik samen nog heel lang geleden ROOD heb opgericht, daar nu in Arnhem kan beginnen. Ik zou zeggen: in Arnhem begint de victorie. Naar aanleiding van de bespreking van ons conceptprogramma op de region-conferenties en in de afdeling hebben we nog een aantal verbeteringen en verduidelijkingen aangebracht. Daarvoor wil ik ook jullie bedanken. We hebben bijvoorbeeld in ons hoofdstuk 2 duidelijk gemaakt dat wij van grote bedrijven, van multinationals een grotere bijdrage te vragen om de gaten geslagen door de financiële crisis te gaan dichten. Wij hebben verder verduidelijkt dat wij daarmee niet bedoelen het aanslaan van de kleine ondernemer, van kleine bedrijven: winsten tot 200.000 euro vallen niet onder de verhoging van de winstbelasting die we met dit verkiezingsprogramma voorstellen. We hebben verder verduidelijkt dat we in de publieke en in de semipublieke sector de topinkomens willen maximeren. We hebben verduidelijkt dat we dat ook willen gaan doen in de private sector, met fiscale maatregelen; een toptarief van 65 procent, maar ook door samen met de vakbonden te gaan werken om alle inkomens onder een cao te brengen, met een maximumverhouding tussen het minimum en het maximum inkomen. Daar staan wij samen met de vakbonden voor, zoals we ook samen met de vakbonden werken voor fatsoenlijk loon voor de schoon-makers. We hebben verder verduidelijkt dat wij, de SP, geen beperking van de lengte en de duur van de ww willen. Wij willen dat niet, en partijen als GroenLinks, die willen de ww beperken tot één jaar, die zitten wat ons betreft op het verkeerde spoor. Zij gaan nu mee met de liberale wind, terwijl we nu hebben gezien waar de liberale wind, deze crisis allemaal toe kan leiden. Wij zullen die fout niet maken. Wij zullen ook niet het eigen risico gaan verhogen naar 775 euro. Of naar 300 euro of naar 400 euro, of inkomensafhankelijk

maken, zoals D66 en GroenLinks willen. Wij willen het eigen risico niet verhogen: we willen het eigen risico afschaffen. Zodat ziek solidair is met gezond, en gezond solidair is met ziek. En dat is ook mede naar aanleiding van de reacties uit de partij. Krista heeft ook net aangegeven dat we op het punt van openbaar vervoer nog tot een verbetering van ons programma komen. Natuurlijk zouden we nog veel meer willen; natuurlijk. Dat geldt ook voor mij. Maar we moeten natuurlijk ook opletten dat ons programma haalbaar en betaalbaar is. Het CPB rekent nog aan ons programma. U heeft gezien bij VVD en CDA dat daar al uit blijkt dat wat die partijen allemaal willen, dat dat niet kan. U kunt erop rekenen dat dat bij ons niet het geval zal zijn. Ons programma is behalve haalbaar en betaalbaar ook een sociaal programma en dat is waar wij voor staan. En daarom is dit programma hét linkse antwoord op de crisis van rechts. Zo zijn er ook nog heel veel amendementen, het is ook al opgenoemd, waar we het inhoudelijk niet mee oneens zijn, maar we willen van dit verkiezingsprogramma geen telefoonboek maken. Dat geldt bijvoorbeeld voor amendement 12 uit Alkmaar, van de afdeling Alkmaar waarover gesproken is. Het geldt ook voor het amendement over de wet WIJ. Daar is onder andere door de afdeling Zevenaar en Vincent Vergeer over gesproken. Door Alkmaar is ook over amendement 94 gesproken, over de zzp'ers. Dat amendement dat wijzen we af omdat we de huidige tekst ook echt beter vinden. We hebben daar goed over nagedacht: dit is wat er staat en dit is ook wat volgens ons kan. Nou was er natuurlijk ook nog Sandra uit Groningen. Die wees op het amendement dat de afdeling Groningen heeft ingediend over de postmarkt. Marktwerving afschaffen in plaats van reguleren. Het leuke was dat zij zelf Brecht citeerde die zei: soms zijn de eenvoudigste dingen het moeilijkst. Nou dat geldt hier ook een beetje. Want er is een Europese richtlijn over de liberalisering van de postmarkt. En natuurlijk willen wij de liberalisering terugdraaien, maar we moeten wel rekening houden met de bestaande richtlijn. En daarom doen we precies, met het reguleren van de postmarkt, wat we daarmee willen bereiken. Maar we doen het wel op een slimme manier, bijvoorbeeld door te eisen dat er ook een fatsoenlijke postbezorging moet zijn. En bijvoorbeeld door eisen te stellen aan de arbeidsvoorwaarden. En daarom bereiken we via een omweg precies wat zij ook beoogt, namelijk dat de marktwerving in de postmarkt wordt teruggedraaid. Dit in antwoord op Sandra uit Groningen. Tot slot nog. Ik heb natuurlijk ook nagedacht: kan ik niet ook nog een paar mooie citaten van Berthold Brecht vinden? Het ligt misschien iets té voor de hand dat ik hier wijs op de uitspraak van Brecht: wat is eigenlijk het beroven van een bank vergeleken met het oprichten ervan? En ik wijs de geachte afgevaardigden erop dat wij in ons verkiezingsprogramma ook een mooi voorstel hebben voor heroprichting van een nationale investeringsbank. En ik zou tot slot er nog twee willen noemen van Berthold Brecht. En dat is ten eerste, als we met dit verkiezingsprogramma de strijd aangaan: omdat de dingen zijn zoals ze zijn betekent dat nog niet dat ze hoeven blijven te zijn zoals ze zijn. En helemaal tot slot, wat meer vrij naar Brecht: strijd is als de liefde, zij vindt altijd een weg. Succes.

Riet de Wit: Dankjewel, Ewout. Mensen we gaan even pauzeren. We houden het wel kort, want we lopen een beetje uit. Om uiterlijk tien voor vier starten we weer met de tweede termijn. Mensen die gebruik willen maken van hun spreekrecht, ondanks alle antwoorden, in tweede termijn, die moeten melden bij Lian en bij Marga. En dat geldt ook voor mensen die alsnog wijzigingsvoorstellen willen intrekken. Tot tien voor vier.

[korte pauze]

VERKIEZINGSPROGRAMMA - TWEEDE TERMIJN

Riet de Wit: Dames en heren, welkom terug in de zaal. We gaan weer verder met de tweede termijn voor het verkiezingsprogramma en ik geef daarvoor het woord aan Bob Ruers.

Bob Ruers: Dank u wel. We hebben twaalf sprekers voor de tweede termijn. Ik ga ze nu oproepen met het verzoek links en rechts op te stellen. Anna de Groot links, Kirstin Lackert rechts, Maureen van der Pligt links, Jan Broekema rechts, Richard van Graaf links, Bob van Vliet rechts, Paula van Dijnen links, Vincent Vergeer rechts, Ronald Hiltemann links en Pieta van den Heuvel rechts. En Hans van Hooft junior, ook links. De eerste is Anna de Groot, ik geef het woord aan Anna de Groot.

Anna de Groot: Anna de Groot, afdeling Wormerland. Ik hijg een beetje, want ik kom net van buiten. Net werd gesteld dat het voorstel 59 datgene verwoordt wat de SP Zaanstreek en de SP Wormerland bedoelen. Dat is niet helemaal het geval, want in voorstel 59 gaat het om asielzoekers. De afdeling Zaanstreek en de afdeling Wormerland vinden dat meer mensen die landverhuizen niet hoeven te worden opgesloten. Dan denk ik bijvoorbeeld aan uitgeprocedeerde asielzoekers en illegalen, tenminste, als ze niks misdadigs gedaan hebben. En we kunnen ons heel goed in voorstel 59 vinden, mits het begrip asielzoekers wordt verruimd tot een grotere groep.

Kirstin Lackert: Kirstin Lackert, afdeling Amstelveen. Ik vraag nogmaals jullie steun voor amendement 180, bladzijde 42. Wij zijn blij dat de programmacommissie ook vindt dat er te vroeg wordt geselecteerd. Wij begrijpen ook dat je niet het hele onderwijsstelsel op zijn kop kunt zetten. Maar het invoeren van een brugschool kan naast het huidige stelsel. En vergroot daarmee de kansen voor de meest kwetsbaren in de samenleving. Internationaal gezien heeft zich dit systeem al bewezen. Landen met een late selectie scoren veel hoger. En een laatste punt over het stapelen: stapelen, dames en heren, is repareren. Een brugschool is voorkomen. Steun daarom voorstel 180.

Maureen van der Pligt: Afdeling Amsterdam wil toch graag twee amendementen, namelijk 184 en 188, aanhouden. 184 ging over het collegegeld. Er werd gezegd: dat zit eigenlijk al in de wettelijke regeling, de wettelijke eisen. Maar dat staat er niet zo in het partijprogramma nu. Er staat nu gewoon: we gaan het collegegeld maximeren. Wij willen toch heel graag dat er duidelijker in komt te staan dat dat betekent dat je de inflatiecorrectie toepast en niet meer dan dat. Voorstel 188 over de ouderbijdrage, daarvan zei Ronald: de regel wordt misbruikt. Ja dat klopt, dat weten we. En er is te weinig geld. Scholen hebben te weinig geld. Nou, er zijn ook scholen die gewoon op schoolreisje kunnen en gewoon een cadeautje met Sinterklaas kunnen betalen, die geen ouderbijdrage vragen. Ik ben als eerste ervoor om te zeggen, er moet meer geld naar het onderwijs. Maar waar het vaak nu naartoe gaat is bijvoorbeeld naar het salaris van de directeur van het roc, die bijna twee keer de Balkenende-norm verdient. En vervolgens een leerling van het roc een deurwaarder op zijn dak stuurt omdat die de vrijwillige ouderbijdrage niet betaalt. Dan gaat u mij niet meer wijsmaken dat het roc bijvoorbeeld afhankelijk is van die vrijwillige ouderbijdrage. Nee, dat schept onrecht. We gaan onrechtmatig jongeren op kosten jagen en wij zeggen dan ook: je moet gewoon principieel zeggen: tegen de ouderbijdrage. Onderwijs moet gewoon voor iedereen toegankelijk zijn. Gratis.

Jan Broekema: Ik heb in eerste termijn aandacht gevraagd voor drie amendementen. En twee daarvan trekken wij in. Nummer 148 over het snelrecht en nummer 281 over de startkwalificaties. Wij hebben een reactie van Krista en van Ronald gehad, die was wat ons betreft heel helder en heeft ons overtuigd. Dus die trekken we in. Blijft er nog één amendement over. Nummer 310 over de CO2-opslag. En hiervoor vragen we wél steun van het congres. Krista zegt hierover: ontraden. Het is inderdaad geen oplossing om de

CO2 op te slaan, maar het denken moeten we niet laten stilstaan. En daar zijn we het natuurlijk mee eens. Maar laten we dat denken dan wel gebruiken voor duurzame, voor échte oplossingen. Er is al heel veel onderzoek geweest hiernaar. En wat wij willen is een helder verkiezingsprogramma waarin we helder zijn richting onze kiezers, waarin we gewoon zeggen: we willen geen CO2-opslag in de grond, maar wij willen oplossingen om die CO2-uitstoot tegen te gaan, te verminderen. En laten we alsjeblieft daar onze energie en daar onze aandacht, daar onze hersens en ons geld voor inzetten. Dus daarom vraag ik wel steun voor amendement 310.

Richard de Graaf: Bedankt aan de commissie voor de antwoorden die we gekregen hebben op onze vragen. Ik wil uitspreken, namens de afdeling Schagen, dat wij hoe dan ook het democratisch vastgestelde verkiezingsprogramma willen steunen. Er zijn veel voorstellen die gaan over hetzelfde onderwerp. Vandaar dat telefoonboek-dikke pakket. Een van die voorstellen is dus adoptie. Krista, bedankt dat je gezegd hebt dat adoptieouders gesteund worden. Maar als het gaat om het voorstel wat jullie overnemen, dan staat er nog steeds: 'Veel adoptieouders zetten zich met hart en ziel in voor hun kinderen. Over het algemeen is het echter beter voor kinderen als ze in hun oorspronkelijke omgeving kunnen opgroeien. Adoptie van buitenlandse kinderen moet daarom niet onbeperkt zijn.' En die zinsnede wordt door sommige adoptie-ouders als grievend ervaren. Er zijn een aantal voorstellen gedaan door afdelingen Heerhugowaard, Schagen en Hoogeveen, om gewoon te zeggen: de adoptie van kinderen moet beter worden gereguleerd. Bij adoptie van buitenlandse kinderen controleert de overheid nauwkeurig of er geen sprake is van kinderontvoering, kinderhandel of corruptie. Als de commissie nou een van deze zinsneden kan overnemen, dan is dat beter en minder kwetsend en dan kunnen wij daarmee naar huis en trekken we graag ons voorstel in.

Bob van Vliet: Allereerst wil ik Tiny en Krista bedanken voor het overnemen van ons voorstel over de publieke omroep en het ouderenvervoer. Maar helaas, ook in mijn verhaal is Ewout de sjaak. Hij begon met een vlammend betoog over het behoud van sociale verworvenheden. Wij gaan die fout niet maken die andere partijen maken om daaraan te morrelen. Maar je stapte wel heel makkelijk over de wet WIJ heen, over de bijstand voor jongeren. Over ons voorstel nummer 100: dat jongeren daar gewoon recht op hebben. Nogmaals, het wordt al geïmpliceerd in ons verkiezingsprogramma. Maar dit is een kwestie van beschaving. Om dat af te doen als te specifiek, dat gaat echt voorbij aan hoe belangrijk dit is voor jongeren die gewoon aan de kant komen te staan. Die gewoon geen geld hebben om eten te kopen. Dus ik wil nogmaals uw steun vragen voor voorstel nummer 100, dat jongeren gewoon weer recht op bijstand geeft.

Paula van Dijnen: Krista zegt over onze milieuvorstellen 315, 322 en 324 dat het mooie plannen zijn die ze graag zou willen uitwerken, maar die niet in het programma horen. Wij denken dat we door deze punten in het programma op te nemen verantwoordelijkheid nemen voor ons consumptiegedrag en wij handhaven dus onze voorstellen. Graag jullie steun nog steeds. Over de NAVO zegt Arjan: we hebben die club nodig, we moeten hem omvormen, zodat we voor vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid kunnen zorgen. Volgens mij is daar al een club voor en die heet de Verenigde Naties. Dus we hebben de NAVO niet per se nodig daarvoor. Op dit moment staat er geen visie in het programma. Het lijkt juist alsof we niet hebben nagedacht hierover de afgelopen tijd daardoor. En de NAVO blijft een foute club. Het strategisch concept wat de SP voorstaat is alsof je een hyena vraagt vegetariër te worden: het zit niet de aard van het beestje. Dus wij handhaven ook deze voorstellen.

Vincent Vergeer: De collegegelden, daar wil ik nogmaals een pleidooi voor houden. Het klopt dat het op de korte termijn veel meer geld gaat kosten. Maar volgens mij willen wij de maatschappij op lange termijn veranderen, dat vergt gewoon investeringen. Het is gewoon een keuze geweest om de collegegelden niet te willen afschaffen in het verkiezingsprogramma. Waarom wel kiezen voor meer agenten? Waarom wel kiezen voor een hypotheekrenteaftrek van 42 procent en niet op bijvoorbeeld 40 procent of 35 procent? Waarom wel gekozen voor een toptarief van 65 procent en niet voor 72 procent? Inmiddels is het eerste geld al binnen omdat het voorstel 302, door het overnemen van energiebelasting voor bedrijven, behoorlijk wat geld oplevert – wat collegegelden afschaffen kan bekostigen. Verder is er voor jullie de mogelijkheid om met voorstel 327 in te stemmen, waardoor het hele collegegeld afgeschaft kan worden. De keuze is aan u. Wilt u iets duurder vlees, maar wel goed onderwijs voor uw kinderen? Stem dan voor dit voorstel en voor voorstel nummer 327 ook. Dus voorstel 386 alstublieft voorstemmen.

Bob Ruers: Pieta van den Heuvel heeft zich teruggetrokken. Hans van Hooft junior.

Hans van Hooft junior: Nijmegen is erg blij dat de programmacommissie vier van onze zes amendementen heeft overgenomen. Amendement 49 over het stoppen met de inburgeringsexamens in het buitenland voor gezins- en huwelijksmigranten. Daarvan zegt de programmacommissie dat ze de effectiviteit daarvan eerst wil toetsen. Wij hebben daar eigenlijk geen behoefte aan. Wij zeggen: deze maatregel van Rita Ver-

donk die kan gewoon van tafel. Dan voorstel 198, waarin wij een einde aan de woningnood onder starters maken door 100.000 betaalbare huurwoningen de komende jaren extra te bouwen. Ik ben heel heel heel blij dat de programmacommissie dat voorstel wil overnemen. Daarmee zijn wij in Nederland de enige maar dan ook echt de enige partij die ervoor kunnen zorgen dat die woningnood wordt opgelost. De programmacommissie heeft gevraagd of ze de precieze formulering nog eens tegen het licht mag houden. Want we vragen om 100.000 woningen en misschien is het verstandiger om te kiezen voor 80.000 of 120.000 woningen de komende jaren. Misschien moet je dat niet in vier maar in vijf of zes jaar doen. En ik zou zeggen die ruimte willen wij de programmacommissie wel geven. Want neemt niet weg dat we daarmee toch het probleem oplossen.

Riet de Wit: Dank je wel, dan is nu het woord aan de programmacommissie voor de antwoorden in tweede termijn. Het woord is aan Tiny Kox.

Tiny Kox: Jullie zijn kort, ik ben kort. Eigenlijk zijn er maar twee opmerkingen op het hoofdstuk over onze gedeelde toekomst. Tegen Anna de Groot van Zaanstreek zeg ik: je moet ooit tevreden zijn, Anna. We hebben nu duidelijk geformuleerd, dankzij Haarlemmermeer, dat wij asielzoekers niet als criminelen wensen te behandelen in dit land. Dat vonden we, dat vinden we en dat blijven we vinden. En dat ook een heleboel andere mensen slecht behandeld worden, dat klopt. Maar als we dat allemaal hier neer gaan zetten, dan kunnen we half Nederland op gaan schrijven. Want zo is het op dit moment. Ik zou zeggen: tel je zegeningen, we nemen amendement 59 over en that's it. Dan hebben we de voorstellen over inburgering in het buitenland. Ik heb in eerste termijn al gezegd: we constateren dat daar in onze partij twijfel over is. Is dat wel effectief, die inburgering in het buitenland? Sommigen, zoals Hans van Hooft junior zeggen: wij weten al zeker dat het niet effectief is. Nou, dat kan jij zeker weten, andere mensen hebben daar weer andere oordelen over. De wet destijds van Verdonk is buitengewoon kritisch zowel in de Tweede als de Eerste Kamer door onze fracties behandeld. Tegelijkertijd zijn wij als socialisten niet alleen optimisten voor de toekomst, daarom heten onze voorstellen die we in het verleden al deden: Verdeeld verleden, gedeelde toekomst. Dat is zo'n goed idee dat de Partij van de Arbeid die titel inmiddels schaamteloos gestolen heeft van ons. Maar we zijn ook realisten. Als wij in dit land naar de integratie kijken, dan zeggen we: het gaat heel goed met een heleboel mensen. Maar het moet nog veel beter gaan met de mensen met wie het niet goed gaat. En inburgering, integratie, is daarbij een absolute noodzaak. En: zo vroeg mogelijk beginnen daarmee, daar is iedereen het over eens. De vraag is, waar het zo vroeg mogelijk is. Kan dat ook al zijn in het buitenland? Nou, dat kan in het buitenland zijn. De vraag is alleen: hoe effectief is het dan? En daarover denken wij dat het verstandig is om daar onderzoek naar te doen. Als de effectiviteit nul blijkt, dan kan het weg. Als de effectiviteit groot blijft, dan kan het blijven, als de effectiviteit er in theorie wel kan zijn maar in de praktijk nog veel verder verbeterd moet worden, dan moeten we dat doen. Ik denk dat wij op dit punt moeten zeggen: socialisten zijn optimisten omdat we realisten zijn. En daarom stel ik voor dat het congres overneemt wat wij als congrescommissie als alternatief hebben geformuleerd en dat degenen die amendementen van 49 tot en met 58 hebben ingediend, ook hun zegeningen tellen en constateren dat ze gekregen hebben wat ze willen, namelijk dat we de frase zoals die nu in het verkiezingsprogramma staat aanpassen en dat we onderzoek gaan doen naar de effectiviteit van inburgering in het buitenland. Beter kan ik het niet maken.

Ronald van Raak: Maureen van der Pligt die kwam net naar me toe met ons conceptverkiezingsprogramma. Lees dit nou eens, en dat, en lees nou voorstel 184 nog eens. Toen las ik 184 nog eens. Toen zei ze: mijn voorstel is toch veel beter? Ja, en dat was eigenlijk ook wel zo. Dus dat nemen we dan maar over. Ik kan er ook niks aan doen. Soms is de waarheid hard. Maar Maureen had er nog een, over de vrijwillige ouderbijdrage, voorstel 188. En ja, natuurlijk, het is ook verschrikkelijk dat die dure directeur die dure auto kan rijden omdat mensen een vrijwillige ouderbijdrage móéten betalen. Ja, je kunt een vrijwillige ouderbijdrage niet móéten betalen, want die is vrijwillig. Maar je kan hem dus ook niet wettelijk afschaffen. Je kunt iets wat vrijwillig is, niet wettelijk afschaffen. Wat we willen is: we willen er vanaf. Het voorstel dat we hebben, is dat we het gaan maximeren. Hoeveel is dat dan? Bijvoorbeeld 30 euro. Dat er dan ook echt extra dingetjes mee kunnen gebeuren, waar het ooit voor bedoeld is. Eigenlijk moet die vrijwillige ouderbijdrage in ieder geval gebruikt worden waar die voor bedoeld is, dus niet voor de directeur en ook niet voor zijn secretaresse, maar een aantal tientjes, zodat er iets kan gebeuren. En het is vrijwillig. Echt vrijwillig. Omdat daar zo veel misbruik van wordt gemaakt willen we het in ieder geval eerst maximeren tot een aantal tientjes, en als dan nog blijkt dat het niet werkt, en daar kan Maureen wel eens gelijk in hebben, dan gaan we er gewoon vanaf. Even kijken, 180, over die extra brugschool. Ja ik snap het probleem. Het probleem is dat ik niet terug wil naar de basisvorming of iets in die geest. En wat ik eigenlijk ook niet wil, is dat ik op dit moment onderwijsstructuren ga veranderen. Leraren hebben daar echt helemaal genoeg van, van structuurveranderingen. Ze willen gewoon lesgeven. En verder: natuurlijk is stapelen repareren. Door te stapelen repareer je eigenlijk iets wat niet helemaal goed is gegaan. Maar een brugschool: daarmee laat je ook

zien dat het normale onderwijs niet goed is. Het moet in de toekomst zo zijn dat leerlingen goed worden beoordeeld door hun leraren, door hun ouders, en door al die pedagogen die het allemaal beter schijnen te weten. Daar zit de fout in het onderwijs. Daar moet het verbeterd worden. En met een nieuwe structuur: ik ben er erg huiverig voor en daarom zou ik voorstellen om aan ons voorstel vast te houden en ervoor te zorgen dat mensen die op het vmbo terechtkunnen en blijken het hartstikke leuk te vinden om te leren, ook naar de havo kunnen, naar het vwo kunnen, professor kunnen worden, en wat al niet meer. Vincent Vergeer ten slotte. Die wil toch 186, dat het collegegeld wordt afgeschaft en iedereen langer recht krijgt op studiefinanciering. Ja, dat wil ik ook. We hebben anderhalf miljard vrijgemaakt. Hij zegt: waarom moet dat dan aan agenten? En waarom moet dat dan aan verpleegsters en niet naar het onderwijs? Maar we geven anderhalf miljard aan onderwijs. Dus dat is een van onze grootste investeringen. En het moet naar kleine klassen, dat moet naar betere salarissen voor leraren, en het gaat ook naar studenten. Wij zijn de enige partij die de aanvullende beurs gaat verhogen. Dus we doen echt wat voor studenten. Dit voorstel: ik zou het even onder je bed leggen, en als de economie ook maar enigszins aantrekt, zou ik het er weer onderuit halen, Vincent.

Krista van Velzen: CO2-opslag, om maar eens mee te beginnen. Er is al heel veel onderzoek gedaan, zei afdeling Eindhoven. Dat durf ik te weerspreken: volgens mij is er heel weinig onderzoek naar gedaan en daarom worden er nu pilots uitgevoerd waar wij echt fundamenteel commentaar op hadden. Omdat het een end-of-the-pipe-oplossing is. Mijn pleidooi om het denken niet stil te zetten, dat zou voor elk onderwerp moeten gelden. Ik noem een ander onderwerp: kernenergie. Zijn we bijzonder kritisch op, we willen van de kerncentrales af; onderzoek naar kernenergie mag gewoon doorgaan. Het denken mag niet stilstaan en dat zou voor CO2-opslag ook moeten gelden. Wat ik net heb aangegeven, is dat we er geen geld in gaan steken. We gaan er geen geld in steken. Als bedrijven dat willen doen, dan is dat goed, op hun kosten. Maar een totaalverbod dat lijkt mij overdreven, dus vandaar dat wij amendement 310 blijven ontraden. En dan kom ik bij Paula, die graag de drie amendementen van Amsterdam alsnog wil opnemen, en zegt: als jullie dat niet doen, dan nemen jullie geen verantwoordelijkheid voor het consumptiegedrag. Dat vind ik een beetje een erg makkelijk argument, want ik heb namelijk net aangegeven, dat die amendementen nogal in detail zijn, dat het grotendeels punten zijn die we in de Kamer al lang uiten, als standpunt innemen, maar dat dat niet per se in het verkiezingsprogramma hoeft. En bovendien, en dat vind ik wel het meest zwaarwegende argument, een aantal van die amendementen die hebben heel wat nadere toelichting nodig. Ik noem bijvoorbeeld de oproep dat Europa zelfvoorzienend moet zijn. En als het gaat om voedsel en als het gaat om diervoeders. Gaan wij dan koffieplantages beginnen hier in Nederland of in Spanje? Volgens mij moet er zo veel nuancering bij deze amendementen, dat ik zou zeggen: jongens, we gaan het grootste gedeelte in de Kamer bepleiten, sterker nog dat doen we al. En het hoeft niet in het verkiezingsprogramma. Ook hier blijf ik dus bij het ontraden van deze amendementen van afdeling Amsterdam. En dan tot slot toch wel een heikel onderwerp: adoptie. Ik weet dat in een aantal afdelingen daarover de gemoederen aardig geroerd zijn. Ik zal het nog een keer proberen uit te leggen. Voor het congres: ik zal het kort houden, maar wil ik toch even oplezen wat wij voor tekst hebben overgenomen, want er ligt een amendement wat wij hebben overgenomen en dat luidt: 'Veel adoptieouders zetten zich met hart en ziel in voor hun kinderen. Over het algemeen is het echter beter voor kinderen als ze in hun oorspronkelijke omgeving kunnen opgroeien. Adoptie van buitenlandse kinderen moet daarom niet onbeperkt zijn. De overheid controleert nauwgezet of er geen sprake is van kindervervoer, kinderhandel of corruptie.' Deze tekst hebben we dus overgenomen, voor de duidelijkheid. Als wij zeggen: we willen niet onbeperkt adoptiekinderen naar Nederland halen, dan betekent dat dat we voorzichtig willen zijn daarmee. Dat we goed willen controleren wat er gebeurt in die adoptieprocessen. Want het is een uiterst kwetsbaar proces, waarbij ik wil opmerken, en ik denk dat jullie dat ook wel weten, is dat veel adoptiekinderen op latere leeftijd psychische problemen ontwikkelen. En dat zit 'm in het afvragen wie je bent, waar je vandaan komt. Wat wij willen, is dat er ouders bij kinderen gezocht worden. En niet kinderen bij ouders. En soms is adoptie wel de beste oplossing. Daarom staat er ook dat wij terughoudend willen zijn, niet onbeperkt het willen toelaten, maar we zijn er helemaal niet op tegen. En er is op geen enkel punt wat er in het amendement staat, ook niet wat er in het oorspronkelijke verkiezingsprogramma staat, en ook niet in de woorden van Marianne Langkamp die op dit onderwerp volgens mij op een uiterst gewogen manier het debat heeft gevoerd; op geen enkel moment hebben wij adoptieouders willen grieven. Vandaar ook dat we de tekst in het amendement die een verbetering was en meer respectvol was naar de adoptieouders die er zijn, die met hart en ziel hun belangrijke taak uitvoeren om er te zijn voor een kind dat zelf geen ouders heeft, of uit een problematisch gebied komt. Die opmerkingen zijn allemaal niet als grievend bedoeld, en ik wil de afdelingen die zich hier toch wel over opwinden toch wel vragen om nog eens een keer het amendement wat we overnemen te lezen en te zien dat we wel degelijk respect hebben voor de adoptieouders die er nu zijn in Nederland.

Arjan Vliegenthart: Hans van Hooft junior uit Nijmegen. Dank, op deze manier komen we inderdaad tot elkaar. Ik ben erg blij dat Amsterdammers zo goed met Nijmegenaren kunnen samenwerken. Over anderhalve week wordt Ajax daar ook kampioen. Ja, roep maar boe. Ik moet nog even naar de afdeling Breda zo meteen, want die moet ons daarbij een handje helpen. En ik ben blij dat de programmacommissie daar nog even naar de specifieke formulering willen kijken. Paula: ik heb niet gezegd dat we de NAVO nodig hebben. Sterker nog, de NAVO is in een hele hoop gevallen een deel van het probleem. De NAVO is een deel van het probleem als het gaat om Afghanistan. Dat staat ook in ons programma. We blijven ons verzetten, ik lees nu maar gewoon letterlijk voor: we verzetten ons tegen de sluipende ontwikkeling van de regionaal gerichte oude NAVO naar een nieuwe NAVO die wereldwijd opereert als offensieve en agressieve interventiemacht, onder leiding van de Verenigde Staten. Volgens mij is dat klip en klaar. En volgens mij betekent dat dus niet dat wij zeggen dat per definitie de NAVO zou moeten blijven bestaan. Ik heb gezegd dat zolang de NAVO er is, erover zwijgen geen optie is – omdat we het dan overlaten aan de rechtse partijen. Dat zouden we niet moeten doen. Hebben we nog concrete voorstellen? Ja, want we hebben ook nog een tweede voorstel over de NAVO. En dat is toch een steuntje in de rug van wat Krista op dit moment aan het doen is. Ik lees daar alleen maar de laatste zin van voor: de NAVO moet in ieder geval de nucleaire doctrine laten vallen. Kernwapens de wereld uit, te beginnen in Nederland. Daar hebben we vorige week een aantal stappen voor gezet. Daar moet de NAVO ook een aantal stappen voor zetten. En als wij dat niet in ons verkiezingsprogramma opnemen, dan laten we daar echt een kans liggen. Het spijt me zeer, ik moet dat amendement uit Amsterdam echt ontraden.

Ewout Irrgang: Ik denk dat we hierna een programma hebben dat al in zijn conceptversie al heel veel steun kreeg vanuit de partij. We hebben daarna in onze nota van wijziging nog veel verbeteringen opgenomen, ook naar aanleiding van jullie commentaar. We hebben vandaag nog een heel aantal amendementen overgenomen, hier in Amsterdam en we komen nu ook aan het einde van de behandeling en dan moeten we op een gegeven moment ook een keer zeggen: zo'n amendement over dat collegegeld dat is ontzettend sympathiek, maar hier moeten we ook een keer op een gegeven moment nee zeggen. Nadat we ook al heel veel dingen hebben overgenomen naar aanleiding van de reacties die van jullie zijn gekomen. Dat geldt helaas ook voor het amendement over de wet WIJ. Maar wat volgens mij het allerbelangrijkste is, is dat we hier zo meteen een verkiezingsprogramma vaststellen waarmee wij een links antwoord hebben op de crisis die door rechts veroorzaakt is; een programma dat sociaal is en tegelijkertijd haalbaar en betaalbaar. En ik zie uit om dat zo meteen met jullie te gaan vaststellen.

Riet de Wit: Dames en heren, zo meteen zal Bob de stemmingen leiden over de wijzigingsvoorstellen. Blijft u vooral zitten, want we gaan zo meteen beginnen. Maar voor het zover is, schors ik de vergadering voor een paar minuten. Indieners van wijzigingsvoorstellen die die nog niet hebben ingetrokken, maar die dat alsnog willen doen naar aanleiding van de behandeling in de tweede termijn, kunnen dat nu melden bij Lian of Marga. Moet nu gebeuren. En Bob en ik krijgen zo meteen een overzicht van alle gewijzigde voorstellen, zodat Bob ons goed door de wijzigingsvoorstellen en de stemmingen kan leiden. Dus nu kunt u nog voorstellen intrekken. Binnen enkele minuten gaan we weer beginnen met de vergadering. Ik schors de bijeenkomst nu even, maar blijft u vooral zitten, want we gaan zo verder.

[korte pauze]

VERKIEZINGSPROGRAMMA – STEMMING

Bob Ruers: Beste mensen, bedankt voor uw geduld. We zijn toe aan de stemmingen. Het stembureau zal ons daarbij ondersteunen. Remine Alberts en Tim van Houten, die hier aanwezig zijn straks om ons te ondersteunen bij de stemmingen. Nu ga ik even uw aandacht vragen voor een paar moeilijke puntjes. Het zal even goed opletten zijn. Het kan misschien hier en daar niet goed gaan, dan hoor ik dat graag. Ik ga proberen er samen met u toch uit te komen. U hebt in uw congresmap een overzicht gekregen van de wijzigingsvoorstellen die de programmacommissie heeft overgenomen. Die kent u al. Die worden niet in stemming gebracht. U mag dus voor uw gemak gewoon een streep halen door elk voorstel, daar gaan we het dus niet over hebben. Dat is de eerste categorie. Daarnaast zijn er een aantal individueel ingediende wijzigingsvoorstellen die niet voldoende steun hebben gekregen van de partijgenoten en die worden dus ook niet in stemming gebracht. Het overzicht daarvan vindt u ook in de congresmap. Die komen dus überhaupt niet in stemming. Dan komt de derde categorie, die de zaak compliceert. Er zijn vandaag ook dankzij de goede beantwoording van de commissie achter ons nogal wat wijzigingsvoorstellen overgenomen of ingetrokken. En die lopen door elkaar. En dat zijn er heel wat. Ik schat dat de helft van het boek ongeveer op die manier niet meer in stemming hoeft te komen. Maar om daar nou duidelijkheid over te krijgen, ga ik met u gewoon even heel snel alle nummers doorlopen waarbij ik kan zeggen: die zijn vervallen. Dat wil zeggen, die zijn dus of overgenomen – of ingetrokken door de betreffende indieners. Wat er dan overblijft vervolgens, die ga ik weer vanaf nummer 1 met u doornemen, heel snel, en daar gaat u gewoon over stemmen. Ik ga eerst met u doornemen – en pak het papier erbij en pak uw pen erbij – en dan ga ik dus zeggen wat vervallen is. En dat kan dus zijn of omdat het is overgenomen, of omdat het is ingetrokken. Die toelichting geef ik er niet meer bij: ik zeg gewoon, dat is er dus uit. Dus als u uw boek erbij pakt, dan beginnen we gewoon bij numero 1 op pagina 6. Ik noem alleen maar de nummers, dan zeg ik: vervallen. Gaan we dus niet meer over stemmen. Bent u erbij? Ik hoop dat het lukt. Best lastig. De volgende nummers komen niet in stemming, die zijn dus vervallen:

1, 2 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 30, 31, 34, 36, 38, 43, 44, 46, 47, 50, 52, 56, 57, 59, 62, 64, 68, 72, 73, 78, 85, 86, 87, 92, 93, 95, 98, 102, 104, 106, 107, 108, 109, 112, 114, 116, 118, 119, 120, 122, 124, 127, 128, 129, 135, 136, 137, 140, 141, 142, 144, 148, 149, 151, 152, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 166, 171, 172, 173, 175, 176, 179, 184, 191, 192, 193, 194, 195, 198, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 219, 220, 221, 222, 223, 225, 226, 228, 229, 234, 237, 242, 244, 245, 248, 249, 251, 252, 253, 254, 256, 259, 261, 262, 263, 264, 265, 268, 274, 276, 281, 283, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 296, 298, 299, 300, 302, 304, 305, 307, 308, 311, 312, 320, 328, 329, 331, 332, 334, 335, 336, 339, 342, 343, 344, 345, 346, 349, 351, 352, 355, 357, 358, 359, 361, 362, 363, 364, 376, 377, 379, 382, 389, 394, 395.

Die gaan we dus allemaal niet meer behandelen. Er komt er nog eentje bij: 164 heeft te weinig stemmen, die gaat er ook uit. 164 op pagina 39. Dan ook nog voorstel 255 is ook overgenomen, vervalt ook, pagina 59. 255 komt dus ook niet in stemming, is overgenomen.

Dan nog een correctie: ik hoor van de afdeling Rotterdam dat voorstel 86 op bladzijde 23 wel in stemming komt. Dus numero 86 op pagina 23 komt wel in stemming. En dan is de allerlaatste wijziging die ik moet doorgeven, hetzelfde geldt voor de afdeling Rotterdam voorstel 212 op pagina 49 komt ook in stemming. En dan is het hiermee gedaan: ik blijf niet langer discussiëren.

302 is overgenomen, zegt men, ik kan het niet controleren, die is ook al genoemd. Die is al vervallen. We gaan beginnen. Het gaat als volgt: ik noem het nummer en dan gaat u met uw stemkaart in de hand. Ik vraag wie ervoor is, ik vraag wie ertegen is; ik beoordeel van hieruit of dat voor of tegen is. Als het goed is kan ik dat gewoon zeggen. Is er twijfel over, dan gaat het stembureau apart dat nakijken en die zal dan beslissen wat er gebeurt. De grote lijnen kan ik van hieruit beslissen en dat zal ik ook zeker doen, en dan

kunnen we er waarschijnlijk snel doorheen komen. Dus, stemkaart bij de hand, we vragen wie is er voor, wie is er tegen, en dan hoort u wel wat de uitkomst is.

8 verworpen	103 verworpen	231 verworpen
11 verworpen	105 verworpen	232 verworpen
12 verworpen	110 verworpen	233 verworpen
14 verworpen	111 verworpen	235 verworpen
15 verworpen	113 verworpen	236 verworpen
18 verworpen	115 verworpen	238 verworpen
19 verworpen	117 verworpen	239 verworpen
20 verworpen	121 verworpen	240 verworpen
26 verworpen	123 verworpen	241 verworpen
28 verworpen	125 verworpen	243 verworpen
29 verworpen	126 verworpen	246 verworpen
32 verworpen	130 verworpen	247 verworpen
33 verworpen	131 verworpen	250 verworpen
35 verworpen	132 verworpen	257 verworpen
37 verworpen	133 verworpen	258 verworpen
39 verworpen	134 verworpen	260 verworpen
40 verworpen	138 verworpen	266 verworpen
41 verworpen	139 verworpen	267 verworpen
42 verworpen	143 verworpen	269 verworpen
45 verworpen	145 verworpen	270 verworpen
48 verworpen	146 verworpen	271 verworpen
49 aangenomen	147 verworpen	272 verworpen
51 verworpen	150 verworpen	273 verworpen
53 verworpen	153 verworpen	275 verworpen
54 verworpen	155 verworpen	277 verworpen
55 verworpen	163 verworpen	278 verworpen
58 verworpen	165 verworpen	279 verworpen
60 verworpen	167 verworpen	280 verworpen
61 verworpen	168 verworpen	282 verworpen
63 verworpen	169 verworpen	284 verworpen
65 verworpen	170 verworpen	285 verworpen
66 verworpen	174 verworpen	286 verworpen
67 verworpen	177 verworpen	287 verworpen
69 verworpen	178 verworpen	294 verworpen
70 verworpen	180 verworpen	297 verworpen
71 verworpen	181 verworpen	301 verworpen
74 verworpen	182 verworpen	303 verworpen
75 verworpen	183 verworpen	306 verworpen
76 verworpen	185 verworpen	309 verworpen
77 verworpen	186 verworpen	310 verworpen
79 verworpen	187 verworpen	313 verworpen
80 verworpen	188 verworpen	314 verworpen
81 verworpen	189 verworpen	315 verworpen
82 verworpen	190 verworpen	316 verworpen
83 verworpen	196 verworpen	317 verworpen
84 verworpen	197 verworpen	318 verworpen
86 verworpen	199 verworpen	319 verworpen
88 verworpen	200 verworpen	321 verworpen
89 verworpen	201 verworpen	322 verworpen
90 verworpen	202 verworpen	323 verworpen
91 verworpen	212 verworpen	324 verworpen
94 verworpen	216 verworpen	325 verworpen
96 verworpen	217 verworpen	326 verworpen
97 verworpen	218 verworpen	327 verworpen
99 verworpen	224 verworpen	330 verworpen
100 aangenomen	227 verworpen	333 verworpen
101 verworpen	230 verworpen	337 verworpen

338 verworpen
340 verworpen
341 verworpen
347 verworpen
348 verworpen
350 verworpen
353 verworpen
354 verworpen
356 verworpen
360 verworpen
365 verworpen
366 verworpen

367 verworpen
368 verworpen
369 verworpen
370 verworpen
371 verworpen
372 verworpen
373 verworpen
374 verworpen
375 verworpen
378 verworpen
380 verworpen

381 verworpen
383 verworpen
384 verworpen
385 verworpen
386 verworpen
387 verworpen
388 verworpen
390 verworpen
391 verworpen
392 verworpen
393 verworpen

We zijn er nog niet: wat we nu hebben gedaan is dat we alle wijzigingsvoorstellen hebben goedgekeurd of verworpen, die staan nu vast. Wat aangenomen is, daar moet u van uitgaan, dat is nu onderdeel van ons verkiezingsprogramma: Een beter Nederland voor minder geld. Dat nieuwe programma in zijn totaal, brengen we nu in stemming, dus inclusief de aangenomen wijzigingsvoorstellen en alles wat er overgenomen is. En ik ga dus nu vragen aan u: wie is er voor het verkiezingsprogramma Een beter Nederland voor minder geld?

[het congres stemt met gejuich in]

KANDIDATENLIJST TWEEDE KAMER – UITSLAG

Riet de Wit: Dames en heren, ik feliciteer ons met dit mooie verkiezingsprogramma. U hebt nog alleen van ons tegoed de uitslag van de kandidatenlijst. Maar voordat u deze uitslag krijgt, wil ik u eerst namens de congrescommissie bedanken en vooral ook iedereen bedanken die meegewerkt heeft aan het dit congres. Er waren tientallen vrijwilligers aan de slag, afgelopen weken, om dit congres goed te laten verlopen. En om het voor ons tot een groot succes te maken. Mag ik een groot applaus voor al diegenen die meegewerkt hebben de afgelopen dagen aan de voorbereiding van het congres? [applaus] Ik dank ook alle technische mensen en de mensen van de Convention Factory, ik bedank de leden van het stembureau, de kandidaten- en programmacommissie en ieder ander die vandaag een bijdrage heeft geleverd aan de inhoud van het congres. Ik bedank onze gasten voor hun komst en ik bedank natuurlijk jullie, de afgevaardigden, voor jullie deelname vandaag en ook voor jullie inhoudelijke bijdrage. En ik hoop dat jullie het net als wij een goed en inspirerend congres hebben gevonden. Bob en ik hebben er in ieder geval na deze dag ontzettend veel zin in om te starten met de verkiezingscampagne. Een prachtige lijst hebben we vandaag gekozen, althans, dat gaan we nog doen. Dat garandeer ik u. Een mooi programma en het was een goed congres. We begonnen met het SP-orkest Spic en Span, met de scherpe voorbeelden uit de praktijk van de groeiende marktwerking in Nederland, wat dat betekent voor werknemers, maar ook voor de mensen die vaak afhankelijk zijn van hun diensten. En we hebben het ook gehad over wat strijdbaarheid, eensgezindheid, lef en moed – zoals de schoonmakers dat hebben laten zien aan heel Nederland – kunnen betekenen en ook kunnen klaarspelen. We hadden Agnes Kant weer in ons midden, en de jongens en meisjes van ROOD. Er was tijd voor serieuze zaken en er was ook tijd voor humor. Dames en heren, morgen kunnen wij aan de slag, met een goed verkiezingsprogramma en, ik ga ervan uit, ook een hele goede kandidatenlijst. En ook met een hele goede lijsttrekker. Maar voordat het zover is, moet die uitslag er natuurlijk eerst nog komen. En daar is het zo meteen tijd voor. Maar eerst nog over dadelijk: als het congres is afgelopen, dan is er in de foyer nog voor u allen tijd voor een drankje en een hapje. En bij vertrek naar huis is er voor ieder van u een wel-thuistas om de terugweg te veraangename. Bob en ik gaan zo meteen afscheid van u nemen. Maar eerst dan nu de uitslag van de kandidatenlijst.

Bob Ruers: Dames en heren, de uitslag. Alle stemmen zijn zorgvuldig geteld, er zijn 694 geldige stembiljetten ingeleverd. Om gekozen te zijn dient een kandidaat de helft plus één van de stemmen te hebben gekregen. Tegenkandidaat Joop Caris haalde 52 stemmen. Dat is te weinig voor een plek op de kandidatenlijst. Tegenkandidaat Jay Pahladsingh haalde 188 stemmen, maar dat is ook te weinig voor een plek op de kandidatenlijst. Ik kan u zeggen dat verder alle kandidaten met een meerderheid van stemmen zijn gekozen.

Riet de Wit: Dames en heren, dan is het alleen nog de vraag: wie wordt de lijsttrekker van de SP? En ik mag u mededelen dat de lijsttrekker van de SP voor de Kamerverkiezingen 2010 Emile Roemer is. Emile, het podium is voor jou!

[het congres geeft een staande ovatie]

TOESPRAAK LIJSTTREKKER

Emile Roemer: Ga rustig zitten. Ja, daar sta je dan. Zo lang over gekletst en dan mag je er gaan staan als lijsttrekker van de beste partij van Nederland! Beste mensen, jullie mogen absoluut weten, dat hier iemand staat die ongelooflijk blij maar vooral ongelooflijk trots is. Trots en blij omdat jullie mij het vertrouwen geven om deze prachtige lijst en deze prachtige partij mag aanvoeren de komende tijd. Het is een enorme eer, een enorme uitdaging en ik ga die uitdaging héél graag aan.

Jan en Agnes, die hebben in de Tweede Kamer de kar vóór mij getrokken en hen wil ik bijzonder bedanken voor al hun werk wat ze gedaan hebben. Beste Jan, lieve Agnes, jullie hebben deze partij groot en relevant gemaakt. Ik weet hoe hard jullie gewerkt hebben, ik weet wat het jullie gekost heeft, en ik weet hoeveel dank onze partij jullie verschuldigd is voor alles wat jullie betekend hebben. Ik neem mijn hoed daarvoor af, en met mij het congres. [het congres geeft een staande ovatie] Heel goed en heel terecht. Maar mensen, dat geldt ook voor een aantal Kamerleden, die ook jaren in de frontlinie hebben gestaan in de Tweede Kamer en het Binnenhof, die daar actief waren, maar die niet meer op die prachtige lijst staan. Ze zitten er nog steeds, dus we gaan nog steeds geen afscheid nemen: dat doen we later wel. We gaan eerst heel hard werken, het feestje komt daarna. Maar toch, ook hen wil ik vanaf deze plek onvoorstelbaar danken voor hun werk. Paul, Arda, Marianne, Hugo en Trix – en natuurlijk voor onze eeuwig jonge nestor Remi. Met zulke kanjers te mogen werken, dat wens ik iedereen.

Ik ben dan wel nieuw als lijsttrekker – voor sommigen blijkt dat wennen te zijn – maar geen zorg want ik ben gepokt en gemazeld in deze partij waar ik al 30 jaar meeloop. Ik heb er dan ook heel veel vertrouwen in en laat ik maar gelijk onbescheiden zijn, ik heb mijn geschiedenis mee. De plaats namelijk waar ik vandaan kom, Boxmeer, is tijdens de Middeleeuwen als bruidsschat geschonken aan een Gelderse landheer. Gelukkig voor hem was er toen geen SP, anders hadden we dat zeker voorkomen. Al in die middeleeuwen noemden ze het oude Boxmeer – echt waar! – ‘het Roode Land’. Het kan dan ook geen toeval zijn dat in het moderne Boxmeer het nog steeds ‘het rode land’ is, waar onze partij al jarenlang een politieke hoofdrol speelt. Eerst als de leider in de oppositie, en daarna een leidende functie in de coalitie. Wij hebben als SP daar na twee verplichte herindelingen en een heleboel bestuurlijk gedoe een groot succes gemaakt, een grote schoonmaak gehouden en laten zien dat de SP, juist in moeilijke tijden, er voor de mensen staat. En nu wil ik voor heel Nederland doen wat ik eerder in Boxmeer deed. Opkomen voor mensen, hen motiveren en mobiliseren, hun problemen onderkennen, en daarna: aanpakken en oplossen. En ik wil iedereen duidelijk maken en vooral laten ervaren dat de SP de partij is van de hoop en vooral de partij van het nieuwe optimisme. Dames en heren, ik zeg het vol overtuiging: als deze partij niet had bestaan vandaag, dan had die vandaag opgericht moeten worden. Want juist in crisistijd geven wij mensen de zekerheid. En dat is precies wat mensen nu nodig hebben, en anderen die hebben er namelijk een puinhoop van gemaakt en zijn dat nog steeds aan het doen. Want zeg nu zelf, we zijn opgezaagd met een economische puinhoop, een sociale puinhoop en een politieke puinhoop.

Het is een economische puinhoop, veroorzaakt door een ongeremd kapitalisme, gokkende bankiers en bestuurders en politici die het allemaal maar lieten gebeuren. Zij hebben van de wereld een groot casino gemaakt en namen onverantwoorde risico's. En nu de crisis betaald moet worden, willen zij de rekening naar anderen doorschuiven, terwijl ze zelf alweer begonnen zijn met het uitkeren van bonussen. Ik dacht het niet!

Dan de sociale puinhoop, veroorzaakt door de kabinetten-Balkenende, die de tweedeling in onze samenleving op bijna alle terreinen heeft vergroot. Terwijl de banken met overheidssubsidies werden gered, bleven grote groepen kinderen opgroeien in armoede. Terwijl in de publieke sector managers baantjes onder elkaar verdeelden, ver boven de Balkenendenorm, wordt van gewone mensen gevraagd koopkracht in te leveren en twee jaar langer door te werken. Ik dacht het niet!

Dan de politieke puinhoop, veroorzaakt door politici die de publieke sector in de uitverkoop hebben gedaan, de bureaucratie hebben bevorderd, de immigratieproblemen weigerden op te lossen en aan te

pakken en de veiligheidsproblemen in de wijken bleef onderschatten, terwijl de maatschappij schreeuwde om maatregelen.

Drie puinhopen, met een rode lijn verbonden door de hoogmoedige ideologie van het neoliberalisme. Die begon in de jaren tachtig met de liberale slogan 'gewoon jezelf kunnen zijn'. Maar die eindigt nu in crisistijd met het botte commentaar 'bekijk het maar, wij gaan er niet over', als mensen om respect vragen, als mensen vragen om bescherming voor wat ze jaren hebben opgebouwd en erkende rechten willen hebben. En ondertussen doen zij die verantwoordelijk waren voor het beleid nog steeds alsof we hen ook nog dankbaar moeten zijn. Nou, ik dacht het niet!

Beste mensen, het is eigenlijk ook wel heel raar. Je zou verwachten dat degenen die het normloze kapitalisme vrij baan gaven en de publieke sector hebben uitverkocht, die de bankiers tot bazen van dit land en deze wereld maakten, dat die politici nu in een pak van pek en veren zouden rondlopen. Maar zij lopen juist te pronken dat zij nu, na het maken van de problemen, er ook nog voor de oplossing zouden zijn. Je moet maar durven. Het is alsof de pyromaan zichzelf promoot als de beste nieuwe brandweercommandant in de stad. Of de mug die zegt de malaria te bestrijden. Ik dacht het niet!

Natuurlijk, er hebben er ook een paar 'sorry' gezegd. Sorry voor het graaien, sorry voor de hebzucht, sorry voor het gat dat onze vrienden in de schatkist nalaten en erin geslagen hebben. Maar zijn die politici er klaar mee, als ze even sorry zeggen? Ik dacht het niet!

Ik hoop dat, met jullie, veel kiezers zich op 9 juni realiseren hoeveel schade zij hebben berokkend. Beste mensen, het is nú tijd om af te rekenen, het is nú tijd om de boel op te ruimen, om de bezem door de tent te halen en om de zaak stevig in het sop te zetten en te verfrissen. Dames en heren, hier en in het land: waar het op 9 juni over gaat, is wat nu achter mij komt te staan: een grote schoonmaak, die spons erover, dat is het motto waar wij campagne voor gaan voeren. De bezem moet erdoor, de spons erover. Als u een grote schoonmaak houdt, dan voel je het en dan ruik je het, dat het beter wordt. We ruimen op wat nutteloos en overbodig is. We maken schoon wat vervuild is, we snijden weg wat vervet is en we zetten recht wat krom is. Zo krijgen we nieuwe ruimte, frisse lucht, genoeg om te bouwen aan een beter Nederland. Een grote schoonmaak. Ik heb er zin in. En hopelijk u ook!

Beste mensen, deze verkiezingen gaan niet langer over hoofddoekjes en theemutsen. Ze gaan niet meer over mensen tegen elkaar opzetten. Maar het gaat ook niet over pappen en nathouden. Vergeet al dat vage gedoe over hoofddoeken en theemutsen, en neem liever met mij uw hoed af voor de geweldige strijd en de prachtige overwinning van de poetsdoeken. De poetsdoeken van de schoonmakers van dit land. De vaandels van de sociale strijd. En ik wil hen feliciteren met het winnen van deze strijd voor nog meer respect en nog meer zekerheid. Laat anderen daar een voorbeeld aan nemen! Deze verkiezingen, mensen, gaan er ook niet over wie premier wordt maar wat het beleid wordt. Dus laat u niks wijsmaken. U herinnert zich vast Paars nog wel. Op de vraag wat hij ervan vond dat de PvdA de premier leverde, zei Frits Bolkestein: "Ach, zij de premier, wij het beleid!" Zo makkelijk en zo snel gaat dat. Laat dat een waarschuwing zijn. Wat hebben wij aan een Job Cohen als premier, als die vervolgens CDA of de VVD het beleid laten maken? Niks dus. Deze verkiezingen die gaan wel degelijk ergens om. Deze verkiezingen gaan over de toekomst van de publieke sector. En over de mensen die daar werkzaam in zijn. Zoals de postbodes die door het kabinet van CDA en PvdA genadeloos tegen elkaar werden uitgespeeld toen de postmarkt werd geliberaliseerd. Zoals de politieagenten die door bonnendruk, bureaucratie en bezuinigingen het plezier in hun werk verliezen, omdat zij zelf het liefst op straat aan de slag willen. Zoals de buschauffeurs die door bezuinigingen en aanbestedingen onzeker zijn over hun werk, en gebukt gaan onder steeds zwaardere werkdruk. Zoals de onderwijzers, van wie van alles verlangd wordt maar aan wie steeds minder geboden wordt om te doen waar ze goed in zijn: anderen iets te laten leren. Zoals de verpleegsters en verzorgsters, die zich de benen onder het lijf uit lopen om mensen te helpen, maar botsen op de ene na de andere beperking om mensen de hulp en zorg te geven die ze nodig hebben. Daar gaan deze verkiezingen over en daar gaan wij de strijd voor aan!

Deze verkiezingen gaan over de AOW. CDA, VVD en PvdA willen ons wijsmaken dat de verhoging van de AOW-leeftijd allang rond is. Ik dacht het niet! De kiezeris nu aan zet. U mag het zeggen. Wij nemen de mensen serieus. Nemen we mensen twee jaar AOW af? Of gaan we er eindelijk voor zorgen dat al die mensen die nu nog aan de kant staan, mensen tussen de 50 en de 65 die door hun werkgevers terzijde geschoven zijn, dat die hun baan nou eens een keer terugkrijgen en tot hun 65e aan het werk kunnen blijven? Laten daar eens eerst voor zorgen. Beste mensen, dan kunnen wij 65 65 houden en kunnen we ervoor zorgen wat Drees altijd zei: ouderdom en armoe gaan nooit in één zin samen. Daar gaan deze verkiezingen over en daar gaan wij de strijd voor aan. Deze verkiezingen gaan over de solidariteit in de zorg. Wij zullen nooit accepteren dat er een eigen risico van honderden euro's gaat komen in de zorg waarmee de solidariteit tussen zieken en gezonden wordt aangetast en de rekening van de crisis wordt neergelegd bij chronisch zieken, ouderen en gehandicapten. Daar ga ik hoogstpersoonlijk voorliggen. De verkiezingen

gaan over de toegankelijkheid van de zorg. Want reken maar dat als rechts het hier voor het zeggen gaat krijgen, dat u die 5 euro mee mag nemen naar de dokter als u daarheen moet. Dat u een spreekuur-belasting mag gaan betalen. Wie verzint zoiets? Je gaat toch niet voor je lol naar de dokter? En reken maar dat dan ook het basispakket zal worden uitgekleeft en particuliere zorg voor wie het kan betalen de kop gaat opsteken. Daar gaan deze verkiezingen over: accepteren we tweedeling in de zorg en maken we van de zorg een markt? Nee natuurlijk niet, daar gaan wij dwars vóór liggen!

Deze verkiezingen gaan over de toekomst van ons onderwijs. Veel partijen willen de rekening van de crisis neerleggen bij de studenten, door de studiefinanciering af te schaffen en om te zetten in een leenstelsel. Laat dat niet gebeuren. Steek studenten niet op voorhand op hun achttiende in grote schulden. Gebleken is dat veel jongeren door zo'n drempel niet of minder gaan studeren. Daarmee ontnemen wij hen de kans zich optimaal te ontwikkelen en een vak te leren. Daarom, handen af van de studiefinanciering en steek jongeren niet in de schulden! Deze verkiezingen gaan over de kwaliteit van het onderwijs. Ik heb jarenlang voor de klas gestaan. Ik heb de ontwikkeling van weer samen naar school en passend onderwijs van dichtbij mee gemaakt. En hoe mooi het pedagogische verhaal over passend onderwijs ook klinkt, de werkelijkheid blijkt veel weerbarstiger. Kinderen hebben het recht om op de juiste plek terecht te komen, daar waar zij het beste geholpen worden. Door vakkundige docenten en gespecialiseerde ondersteuners. Met het krampachtig vasthouden aan het idee dat iedereen bij elkaar in één groep moet zitten om zo te leren omgaan met verschillen, dan doen we veel kinderen en veel leerkrachten tekort en blijkt het keer op keer gewoon een bezuinigingsmaatregel te zijn. En hoe mooi competentiegericht leren misschien ook klinkt, in de praktijk betekent dat maar al te vaak te grote zalen mbo'ers, waar veel te veel mbo'ers zitten, die teveel aan hun lot worden overgelaten, omdat te weinig leraren zich moeten bekommeren over te veel studenten. En dat terwijl bestuurders en managers bezig zijn met schaalvergroting, managementtaken en bureaucratische regeltjes. Al veel te lang staan schaalvergroting en centen voorop in het onderwijs. En niet het kind en niet de docent. Al veel te veel onderwijsvernielingen zijn over het onderwijs uitgestort. Terwijl er gekozen moet worden voor een kleinere schaal, kleinere klassen, een betere beloning en beter opgeleide docenten. Dáár gaan deze verkiezingen over.

Deze verkiezingen gaan over hoe Nederland in de wereld staat. Willen we parmantig vooraan staan als de wereldleiders elkaar ontmoeten? Als een soort Hekking? Willen we een aangeschoven stoel in de G20 belangrijker vinden dan wat er om ons heen gebeurt? Willen we Nederland een machteloze provincie van een Europese superstaat maken? Zijn we bereid oorlog te blijven maken om mee te mogen tellen bij de grote jongens? Blijven we feiten verbergen, om kabinetten te sparen en ego's te strelen? Of gaan we onze internationale verdragsverplichtingen centraal stellen, om mensenrechten te bevorderen, om armoede in de wereld uit te bannen, en de internationale solidariteit eindelijk eens concreet te maken? En stoppen we met het almaar arroganter en liberaler Europa? En maken we dat eindelijk nu eens transparant en sociaal? En gaan we de NAVO omvormen en onderbrengen in de beschaafde internationale veiligheidsarchitectuur en in het kader van de Verenigde Naties? Ik dacht het wel! Daar gaan deze verkiezingen over.

Beste mensen, al die ontzettend belangrijke zaken, daar gaan deze verkiezingen over. Ik hoop dat iedereen dat wil begrijpen – en dus ook niet thuis gaat zitten, maar gaat stemmen.

Karel Glastra van Loon zei het ooit zo mooi:

*'Blijf niet mokkend aan de kant staan,
Stel een daad en toon je moed,
Laat je woede hand in hand gaan,
Met het goede dat je doet'*

Het is duidelijker dan ooit hoe de verhoudingen namelijk liggen. Rechts wil graag regeren. Als het kan alleen. Maar als het moet met die anderen. En die willen graag. Maar met wie gaan PvdA, D66 en Groen-Links regeren; met wie willen ze regeren? Wij willen ook regeren. Als het kan en als we ertoe doen, dan nemen wij zeker onze verantwoordelijkheid. Maar wij zeggen daarbij heel duidelijk: met ons gaat het niet over rechts. Laten we niet vergeten dat CDA, PvdA en VVD in gelijke mate verantwoordelijk zijn voor de staat van ons land. CDA en VVD willen het nóg erger maken. Cohen lijkt de andere kant op te willen, maar bij de PvdA gaapt er altijd een enorm gat tussen woord en daad, dat heeft de geschiedenis geleerd. Ook bij de vorige verkiezingen zei men dat het anders moest: maar het werd al heel snel Balkenende IV met meer van hetzelfde. Cohen en de Partij van de Arbeid zullen moeten kiezen, vóór de verkiezingen. Wordt het pappen en nathouden, of verder met een progressief, links blok? Wij zijn uiteraard voor het laatste. Zo'n blok zou voor de verkiezingen duidelijk moeten maken waar ze voor staat, welke punten ze in ieder geval gaat realiseren wanneer zij meer dan 75 zetels halen. Beste mensen, toen ik voorgedragen werd als lijsttrekker van de SP, stak ik mijn hand uit naar Job Cohen. En nu op dit congres steek ik opnieuw mijn hand uit. Maar

nu is hij gevuld. Gevuld met vijf voorstellen, die ik nu reeds wil inbrengen over hoe Nederland een sociale uitweg uit deze crisis kan krijgen. Stop de vermarkting van publieke taken en draai dat terug waar dat kan. Bijvoorbeeld in het openbaar vervoer en in de ziekenhuizen. Investeer in een beter onderwijs, en zorg voor een toegankelijke zorg voor iedereen. Dat betekent dus zónder eigen risico. Houd de sociale zekerheid op peil, dus geen kortere ww en geen versoepeling van het ontslagrecht. Een betaalbaar huis voor iedereen. Dus meer sociale huurwoningen en geen subsidiëring van villa's, en garandeer een hypotheekrente-aftrek tot 350.000 euro. En tot slot het vijfde punt: eerlijke belastingen, waarmee we de inkomensverschillen wat kleiner gaan maken. Beste mensen, wie over die voorstellen wil praten is bij mij van harte welkom. Maar wie ze terzijde schuift, die bekent kleur. Mijn advies aan Job Cohen: sociale oplossingen realiseer je niet met rechtse vrienden. Jouw programma klinkt aardig, maar is alleen mét de SP uit te voeren! Beste Job, ga de kiezers niet voor de gek houden en maak nu duidelijk waar je staat. En mijn advies aan de kiezer die nog twijfelt heb ik voor het laatst bewaard. Kies voor de grote schoonmaak. Want een stem op de SP telt maar liefst vier keer mee. Je maakt de SP sterk. Je trekt de PvdA naar links. Je stuurt Balkenende uit het Torentje en je voorkomt dat de VVD er gaat zitten.

Ik heb straks geluisterd naar mensen die hier op het podium stonden. Andere partijen zetten daar hotemetoten neer, wij zetten daar de echte harde werkers van Nederland neer. En als je de verhalen hoort van de mensen in de schoonmaak, in de post, in de catering, in de thuiszorg, hoeveel reden meer moet je nou nog hebben om op de SP te stemmen? Beste mensen, wij zijn er klaar voor. Klaar voor de grote schoonmaak. Veel strijd lust gewenst, veel succes. En wij zijn er op 9 juni. Dank jullie wel!

[het congres geeft een staande ovatie]

[Het congres wordt afgesloten met Bob Fosko en band, met een gastoptreden van Nederlandstalige rapper Extince.]

SP

www.sp.nl

Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T. 010 243 55 55
F. 010 243 55 66

